

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 4 och 5 mars justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält Annika Hirvonen som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Annika Hirvonen (MP)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:373

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:373 Kalkbrytningen på norra Gotland

av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 19 mars 2015

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:381

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:381 Marginalskatten
av Anette Åkesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:384

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:384 Strategier för större skatteintäkter
av Anette Åkesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:385

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:385 Tryckerimomsen
av Anette Åkesson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:397

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:397 Risker med förändringar i RUT-reformen
av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 mars 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:399

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:399 Otillförlitliga språkanalyser

Christina Höj Larsen (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 17 mars 2015

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2014/15:3039 till näringsutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2014/15:250 om kortare handläggnings- tider för vapenlicens

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Johan Hultberg har ställt tre frågor till mig rörande handläggningstider för vapenlicens. För det första undrar Johan Hultberg när jag bedömer att det digitala ansökningsförfarandet kan vara på plats och tas i bruk. För det andra undrar Johan Hultberg hur jag ställer mig till förslaget om att inrätta en ny viltmyndighet och att även ge denna i uppdrag att handlägga ansökningar om vapenlicenser. För det tredje frågar Johan Hultberg mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att korta handläggningstiderna för vapenlicenser så att de i normalfallet inte överstiger 30 dagar.

Handläggningstiderna för vapenlicenser är långa och varierar mellan olika polisregioner. Problemet har varit särskilt påtagligt i storstäderna. En av orsakerna till den senaste tidens långa handläggningstider har varit vapenamnestin som genomfördes under 2013. Under vapenamnestin lämnades det in många vapen, vilket är tillfredsställande. Hanteringen av dessa påverkade dock handläggningen av andra vapenärenden. De vapen som kom in under vapenamnestin är nu omhändertagna.

Polismyndigheten har uppmärksammat problemet med alltför långa handläggningstider för vapenlicenser och vidtar åtgärder för att få en

snabbare process. Det senaste året har handläggningstiderna också blivit kortare i flera regioner, däribland i Stockholm. Mer kan dock göras, och jag följer resultatet av de åtgärder som vidtas.

Hantering av vapentillstånd är ett av många områden som behandlas inom ramen för polisens ombildning, som ett led i att effektivisera ärendeprocesser. Det förväntas leda till större enhetlighet, ökad nationell samordning och kortare handläggningstider.

Under våren 2015 kommer ett första steg i ett digitalt ansökningsförfarande att införas i Polismyndigheten. Genom detta kommer färre ofullständiga ansökningar att behöva behandlas, och arbetsprocessen kan därmed göras kortare.

Jaktlagsutredningen föreslog i ett delbetänkande år 2013 att en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning, Viltmyndigheten, ska bildas. Förslaget har remitterats. Endast 6 av 49 remissinstanser var positiva till att inrätta en viltmyndighet. Frågan om hur jakten ska organiseras framöver bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen hade inte till uppgift att överväga en överflyttning av ansvaret för handläggningen av vapenlicenser. Jag avser inte heller att initiera en sådan utredning.

Regelverket kring vapenlicenser är ofta föremål för diskussioner och förändringar. Det är angeläget att regelverket är utformat på ett sätt som inte i onödan försvårar utövandet av verksamheterna inom jakt och sportskytte. Samtidigt måste detta regelverk och rutinerna för prövningen av ansökningar om licens vara utformade på sätt som förhindrar att vapen kommer till brottslig användning. Kortare handläggningstider får således aldrig prioriteras på bekostnad av den prövning som är nödvändig för att undvika att vapen missbrukas.

Anf. 2 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Det är kanske ödets ironi att statsrådets interpellationssvar, som handlar om för långa handläggningstider, inte besvaras inom stipulerad svarstid. Men jag tackar statsrådet för svaret och gläds över att statsrådet delar min uppfattning, att handläggningstiderna för vapenlicenser är för långa. Det är en bra utgångspunkt för den här diskussionen. Jag blir dock bekymrad över att ansvarigt statsråd inte ser behov av eller inte har någon vilja att vidta några ytterligare åtgärder för att komma till rätta med problemet.

En bra vapenlagstiftning och en bra handläggning av vapenlicenser och andra vapenärenden är väldigt viktigt utifrån ett samhällsperspektiv. Det inser nog de flesta.

Det handlar om att säkerställa att vapen inte kommer i fel händer och att vapen inte missbrukas.

Det handlar om att säkerställa att Sveriges 300 000 jägare får möjlighet att förvalta våra vildstammar på ett bra sätt.

Det handlar om att Sveriges många sport- och fritidsskyttar ska ha möjlighet att utöva sitt intresse.

Tillståndsärendena måste därför hanteras snabbt och effektivt. De långa handläggningstiderna är ett stort problem.

Konkret handlar det bland annat om att unga jägare, som precis har tagit sin jägarexamen, inte får möjlighet att komma ut på jakt på grund av att de inte får den vapenlicens som behövs för att man ska kunna jaga.

Det handlar om vapenhandlare som de facto lider ekonomisk skada för att de får stå för kapitalkostnaderna för sålda vapen, men som ännu inte har kunnat betalas och levereras.

Det handlar om att vapenlicenser hinner löpa ut under tiden som förnyade ansökningar prövas. Sökande gör sig helt enkelt skyldiga till vapenbrott på grund av myndighetens saktfärdighet vid prövningen.

Herr talman! Problemen kopplade till de långa handläggningstiderna för vapenlicenser är många, så det är viktigt att de avhjälps. Jag blir därför bekymrad när statsrådet inte ämnar vidta några ytterligare åtgärder för att komma till rätta med problemen, utan han nöjer sig med att följa resultaten av de åtgärder som vidtas.

Statsrådet sa i sitt svar att mer kan göras. Ja, men varför då inte göra mer? Det är min fråga till statsrådet.

Fjölårets statistik över handläggningstider för vapenlicenser är i mångt och mycket glädjande. På många håll i Sverige har handläggningstiderna blivit avsevärt mycket kortare, bland annat här i Stockholm. Men på andra håll, till exempel i Polisregion Syd – den polisregion där jag själv bor – har handläggningstiderna fortsatt att öka. Det är oerhört långa handläggningstider, bland annat i Skåne och Västra Götaland. De uppgår ibland till så mycket som 20 veckor. JO har uttalat att rimlig tid för att få ett ärende hanterat är 30 dagar. Diskrepansen mellan 30 dagar och 20 veckor är alldeles för stor. Detta måste man försöka att komma till rätta med.

Herr talman! I sitt svar öppnar statsrådet upp för att det går att göra mer, men varför då inte göra mer? Varför inte se över dagens lagstiftning om hantering av vapenlicenser för att snabba på och skapa en bättre ordning som säkerställer en säker, snabb och effektiv prövning av vapenlicensärenden?

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig först vara tydlig. Jag instämmer i Johan Hultbergs kritik av de långa handläggningstiderna. Efter åtta år av moderatledd regering är det pinsamt att handläggningstiderna inte har gått ned. Ni har haft åtta år på er. Sedan står du i riksdagens talarstol efter ett halvår och säger: Varför gör ni inte mer? Ja, Johan, du hade åtta år på dig då du kunde ha gjort någonting.

Men nu har det faktiskt hänt saker. Vi har genomfört den största polisreformen i modern tid – åtminstone den största sedan 1965. I stället för att ha förfarandet att man tolkar reglerna och lagarna olika vid olika polismyndigheter ska det nu bli en enhetlig tillämpning.

Precis som jag sa i mitt svar pågår arbetet med att införa en digital ansökan. Min förhoppning är – och det tror jag är Johan Hultbergs förhoppning också – att dessa åtgärder ska leda till att det blir rimliga handläggningstider för vapenlicenser.

Skulle så inte bli fallet, då är jag inte främmande för att ge ett tydligare uppdrag till Polismyndigheten om enhetliga rutiner och kortare handläggningstider.

Anf. 4 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag är inte intresserad av att stå i kammaren och peka finger, utan vad jag är intresserad av är att komma till rätta med problemet,

och det hoppas jag att vi kan ha en konstruktiv diskussion om. Men statsrådet har tydligen en annan ingång i den här frågan.

Under alliansregeringens tid togs initiativet till den stora reform som statsrådet precis refererade till. Det var ju Alliansen som utredde hur man skulle kunna skapa en sammanhållen polismyndighet i hela Sverige för att få en enhetlig myndighet som behandlar alla medborgare på ett likartat sätt i hela landet och som har en mer effektiv organisation. Jag konstaterar att Alliansen tillförde stora resurser till polismyndigheterna. Vi fick fler poliser, och rättsväsendets alla delar stärktes.

Det finns skäl för polisen att vara självkritisk, men vi måste också vara självkritiska från politiskt håll. Det kan jag som moderat gärna vara. Vi kunde säkert ha gjort mer under de åtta år vi hade möjlighet att påverka regeringspolitiken, men nu gäller det att blicka framåt och se vad ytterligare som kan göras. Därför är jag glad att Alliansen är på väg att i justitieutskottet ta fram ett tillkännagivande om att regeringen ska se över regelverket för hantering av vapenlicenser. Givet statsrådets svar är ett sådant tillkännagivande alldeles nödvändigt. Statsrådet har själv inte för avsikt att i dagsläget vidta några ytterligare åtgärder.

Jag är också glad att miljö- och jordbruksutskottet har förberett ett tillkännagivande om att en viltmyndighet ska inrättas. Då vore det, herr talman, rimligt att i det sammanhanget pröva möjligheten att en viltmyndighet skulle få uppdraget att hantera vapenlicensansökningarna. För egen del är jag inte säker på att det är en bättre ordning, men det är en ordning värd att pröva. Den situation vi har vad gäller hanteringen av vapenlicenser kräver att vi vänder på alla stenar för att hitta en bättre ordning och komma till rätta med de stora problem som vi har.

Givet att regeringen dels får ett tillkännagivande från riksdagen om en viltmyndighet, dels får ett tillkännagivande om att se över regelverket för hantering av vapenlicenser vill jag fråga om statsrådet inte är beredd att utreda möjligheten att ge en viltmyndighet ansvaret för att även handlägga vapenlicenser. Det skulle jag mycket gärna vilja att statsrådet svarade på.

Vid en översyn av lagstiftningen kan det till exempel handla om att se över möjligheten att Polismyndigheten får direktåtkomst till jägarexamensregistret. Det skulle i så fall kräva vissa justeringar i offentlighets- och sekretesslagen samt i jaktförordningen. Man skulle också kunna titta på om inte vapenhandlare, som är auktoriserade och har genomgått en bra utbildning, skulle få möjlighet att lämna ut licenser vid byte av vapen inom samma vapenklass. Det finns en lång rad frågor som man vid en översyn av den nuvarande lagstiftningen skulle kunna titta på i syfte att snabba på handläggningstiderna och skapa en effektivare ordning än dagens.

Jag vädjar till statsrådet att lämna valrörelsen bakom sig och i stället fokusera på att försöka komma till rätta med de utmaningar vi står inför.

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt oss fokusera på det vi är överens om. Handläggningstiderna är för långa. De har varit för långa under lång tid. Jag tror inte att det är regelverket som är skälet till det. Jag menar att dagens lagar och regler är väl avvägda, men tillämpningen har varit olika i olika delar av landet, vilket lett till de långa handläggningstiderna. En indikator på att jag har rätt i det avseendet är att man i flera delar av landet

klarat av att ha acceptabla handläggningstider trots gällande lagar och regelverk. Det ger vid handen att det snarare varit tillämpningen vid den enskilda polismyndigheten som varit problemet, inte regleringen och lagarna. Därför menar jag att det är rimligare att fokusera på det om man vill komma åt de långa handläggningstiderna.

Jag är glad över att alla partier i Sveriges riksdag ställt sig bakom den största polisreformen i modern tid. Nu får vi samma tillämpning i hela nationen och därmed förhoppningsvis handläggningstider inom ramen för vad som är rimligt.

Johan Hultberg frågar också om vi inte ska ha en utredning om en viltvårdsmyndighet som ska sköta detta och varför vi inte kan titta på det. Vi har just haft en utredning som tittat på det. Den har skickats ut på remiss. 49 remissinstanser har tittat på utredningen. Sex av dem tycker i likhet med Johan Hultberg att vi ska göra en ändring. De övriga har en annan uppfattning. Det är ett tydligt remissutfall. Även det ger vid handen att om man verkligen vill komma till skott och ordna upp det här, som är ett reellt problem för många sportskyttar och jägare som inte får ut licenserna i tid, då är det snarare enhetliga riktlinjer och handläggning som vi ska åtgärda, inte göra nya utredningar som skulle ta mycket lång tid och leda till oklart resultat.

Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag delar fullt ut statsrådets förhoppning att den nya sammanhållna Polismyndigheten, som alliansregeringen tog initiativ till, ska leverera snabbare och effektivare och ha en mer enhetlig hantering av vapenlicensansökningarna. Det är min absoluta förhoppning, men jag tycker att det är oklokt att stänga dörren till andra, kanske bättre, ordningar. Jag konstaterar att justitieutskottet så sent som i går landade i att en majoritet vill göra ett tillkännagivande om att nuvarande lagstiftning om hantering av vapenlicenser ska ses över. Jag konstaterar också att en majoritet i miljö- och jordbruksutskottet kommit fram till att en viltmyndighet bör inrättas.

Herr talman! Jag utgår naturligtvis från att statsrådet och regeringen kommer att följa riksdagsmajoritetens vilja, respektera Sveriges högsta beslutande organ och hantera tillkännagivandena som kommer från riksdagen på ett rimligt sätt, det vill säga ta dem på allvar och leverera det som riksdagen så att säga beställer.

När det gäller en viltmyndighet föreslog utredningen det. Då står statsrådet och raljerar över att det var en förkrossande majoritet av remissinstanserna som inte ville ha en sådan ordning. Jag kan konstatera att de remissinstanser som ställde sig positiva var de som påverkas av jaktfrågorna allra mest – markägarna, brukarna, jägarna. Alla de ville se en viltmyndighet eftersom de inte tycker att nuvarande ordning med Naturvårdsverket fungerar särskilt bra.

En majoritet av Sveriges riksdag och de som berörs mest av dessa frågor är positiva till en viltmyndighet. Jag utgår, herr talman, från att Ygeman, liksom övriga statsråd, kommer att följa de tillkännagivanden som riksdagen gör.

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Samarbetsregeringen är naturligtvis konstruktiv, lyssnar på och vill föra samtal med riksdagen. Men jag tänker inte sälla mig till dem som tror att konkreta samhällsproblem löses av nya utredningar och nya myndigheter.

Jag tycker att det är ett fattigdomsbevis att man efter åtta år vid makten inte klarat av att lösa problemet, inte klarat av att föra utvecklingen framåt, och nu har som främsta förslag nya utredningar och nya myndigheter. Det kommer inte att lösa problemet.

Vi har ett reellt problem. Vi har för långa handläggningstider. Det drabbar jägare. Det drabbar sportskyttar. Vi har gjort en enorm reform från årsskiftet, som jag och interpellanten varit överens om. Låt den nu få verka så att vi får kortare handläggningstider och så att de som har sportskytte eller jakt som hobby kan utöva dem utan onödig byråkrati.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:220 om samförståndsavtal mellan Sverige och Saudiarabien

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Först och främst ska jag gratulera Allan Widman på födelsedagen. Jag ska se till att han också får en liten present.

Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att minska Sveriges uppbinding till Saudiarabien. I interpellationen nämns särskilt samförståndsavtalet om militärt samarbete.

Regeringen beslutade den 12 mars att säga upp detta avtal. Vår önskan är förstås att ha en fortsatt dialog med saudiska företrädare, inklusive utbyte på olika civila områden.

Det finns mot bakgrund av debatten anledning att belysa de svensk-saudiska relationerna i ett bredare perspektiv, vilket jag försökt göra i andra sammanhang.

Saudiarabien är ett viktigt land i en region av stor betydelse för Sverige och Europa. Den saudiske kungen är väktare för islams två heligaste moskéer. Miljontals pilgrimer besöker landet varje år, varav många tusen svenskar.

Saudiarabien har dessutom en central politisk roll när det gäller till exempel Palestina, Syrien, Irak, Libyen och Jemen. Man är på väg att bli en allt viktigare biståndsgivare och är betydelsefull i kampen mot terrorism. Saudiarabien är medlem i G20 och har en betydande roll i många internationella frågor, såsom klimatförhandlingarna.

Av alla dessa skäl är det viktigt för våra länder att ha en god politisk relation. Saudiarabien är också en viktig samarbetspartner för många svenska företag och är ett land som investerar i Sverige.

Över tiden har Sverige och Saudiarabien många olika typer av kontakter. Det gäller allt från möten mellan våra kungafamiljer och ministerbesök till svenska företag som bygger infrastruktur, saudiska sjuksköterskor som studerar i Sverige och svensk medverkan som hedersgäst på bokmässan i Riyadh.

Vi vill slå vakt om och utveckla denna relation. Vi vill ha en rak och respektfull dialog också i de frågor där vi har olika syn, inte minst vad gäller mänskliga rättigheter. Sverige har en tradition av att vara tydlig när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter världen över beträffande alla typer av länder. Vår politik i dessa frågor har starkt stöd hos det svenska folket och förstås här i kammaren.

Regeringen vill ha en fortsatt dialog med saudiska företrädare, inklusive utbyte på olika civila områden där vi i dag ser växande samarbetsmöjligheter. Andra avtal eller överenskommelser påverkas för svensk del inte av att det militära samförståndsavtalet inte förlängts.

Med anledning av en del påståenden som cirkulerar vill jag säga följande: Vi har den största respekt för islam som världsreligion och för dess bidrag till vår gemensamma civilisation. Sverige har också en ledande roll när det gäller interkulturell och interreligiös dialog. Sverige värdesätter våra goda relationer med den muslimska världen. Många svenskar är muslimer, och det ger förstås värdefulla bidrag till vårt samhälle.

Anf. 9 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för det efterlängtade svaret på min interpellation. Det är inte bara samförståndsavtalet som haft lång beredningstid i Regeringskansliet, herr talman, utan också svaret på den interpellation jag inlämnade i slutet av januari. Jag vill naturligtvis också tacka för gratulationen, utrikesministern.

Jag vill först som sist säga att det enligt min mening var rätt av regeringen att säga upp det samförståndsavtal gällande försvars- och underrättelseverksamhet som Sverige i tio års tid har haft med Saudiarabien. Jag vill också ge utrikesministern beröm för hennes tydlighet i den debatt som förts och den tydlighet hon uttryckt när det gäller Sveriges respekt för mänskliga fri- och rättigheter och vår vilja att se en mer demokratiserad värld.

Det var en socialdemokratisk regering som den 15 november 2005 ingick samförståndsavtalet med Saudiarabien. Därför, herr talman, är det enligt min mening också rätt och rättvist att det är en socialdemokratisk, eller åtminstone delvis socialdemokratisk, regering som nu har fått avsluta detta samarbete.

Under den långa beredningstiden har det kommit många budskap från regeringen. Ibland har det hetat att man ska omförhandla avtalet. Någon annan gång har det hetat från utrikesministern att man ska se över avtalet. Till slut blev det en regelrätt uppsägning av avtalet, som vi nu alla vet. Jag tänker inte recensera regeringens insatser i den här debatten, men jag utgår från att regeringen nu kommer att utvärdera debatten och sitt agerande.

Herr talman! Den 11 februari i år gör utrikesministern ett mycket tydligt uttalande här i kammaren, en tydlig markering. I ett replikskifte med Hans Linde säger hon: ”Det är självklart att politiken i Saudiarabien är långt ifrån en feministisk politik. Framför allt kränks ju kvinnors rättigheter. De får inte ens köra bil. Man piskar bloggare, och man har en kungafamilj med absolut makt. Då är det klart att vi inte kan använda något annat ord än diktatur.” Det här är ord och inga visor, herr talman. Jag har tidigare uttryckt min respekt för den tydlighet som utrikesministern gav uttryck för.

Men jag kan inte komma ifrån att det svar jag nu får på min interpellation har en mycket mer lågmäld ton. Jag utgår från att regeringen i kommande svåra ställningstaganden återigen får en bekräftelse på att svåra beslut man tar som regering ibland leder till en ganska otäck snålblåst. Det är en sak att ta en sådan snålblåst och stå upp när det stormar. Men jag vill varna regeringen för att det kan bli ännu värre om det är så att man sedan inte står fast vid det beslut man fattat och är konsekvent.

Herr talman! I svaret talas det också om att Sverige har en "ledande roll" när det gäller bland annat interreligiös dialog. Jag skulle uppskatta om utrikesministern i kommande anförande kunde exemplifiera vad detta innebär och vad det är man tänker på när man formulerar sig på det sättet.

Anf. 10 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Om utrikesministern är av den balanserade åsikt som framförs i svaret på interpellationen skulle jag vilja höra vad utrikesministern har för förklaring till att regeringen har försatt Sverige i den nu uppkomna situationen vad avser relationen till Saudiarabien och arabvärlden i allmänhet.

Anf. 11 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Det är en väldigt viktig fråga som är uppe på bordet och som Allan Widman interPELLERAT om. Jag har i stort sett ingenting emot det svar som utrikesministern gett här i dag.

Under Alliansens tid drev vi på väldigt hårt. Vi hade tre punkter i utrikespolitiken. Det var för det första mänskliga rättigheter och demokrati, för det andra jämställdhet och för det tredje klimat och miljö. Det var tre viktiga områden som Alliansen tyckte att vi skulle lyfta fram. Det är självklart att vi i Alliansen hade en diskussion när Saudiavtalet "kom upp" igen 2010. Jag är väldigt glad över att min partiledare Göran Hägglund var tydlig med att han egentligen ville säga upp det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien år 2010. Tyvärr fanns det inte majoritet för det i regeringen under 2010, men nu finns som sagt den möjligheten, och nu har regeringen agerat. Det är vi glada för. Vi tycker att det är bra.

Nu är det här samarbetsavtalet uppsagt, eller så kommer det att ske – jag vet inte om det redan är gjort formellt. Men finns det anledning att se över andra samarbetsavtal? Det finns ju ett stort antal militära samarbetsavtal mellan Sverige och andra länder. Finns det några sådana planer från regeringens sida?

Anf. 12 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för ett bra och välbalanserat svar i den ytterst komplexa och svåra situation som vi för närvarande befinner oss i men som nu håller på att reda ut sig. Det sker en massa olika aktiviteter. Jag tror att det här kommer att bli bra på slutet.

Jag uppskattar också Allan Widmans stöd till utrikesministern i ärendet. Det är positivt att Folkpartiet har en konsekvent ställning.

Jag vill vända mig till Göran Pettersson. Var står Moderaterna i den här frågan? Ni har varit väldigt starka och tydliga med att tala om att Sverige ska ihop internationellt. Vi ska ha en bra, väl fungerande och balanserad utrikes- och säkerhetspolitik.

Just i det här fallet måste jag fråga: Vad pysslar Moderaterna med? Det har varit otydliga reaktioner, konstiga kommentarer och långt ifrån någon form av enighet, utan snarare otydlighet. Min fråga till Moderaterna och Göran Pettersson är: Vad tycker ni i den här frågan?

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att svara på frågan om vad regeringen gör i den interreligiösa dialogen. Det grundläggande är förstås religionsfrihet och att trygga en infrastruktur för trosutövning i landet.

Vi har en statlig myndighet för statsbidrag till trossamfund som heter SST. Där får muslimska församlingar liksom andra religiösa samfund ekonomiskt stöd baserat på hur stora de är i antal medlemmar. Till det kommer ett växande muslimskt engagemang i civilsamhället.

Vi har förstås en pågående dialog med organisationer som representerar olika religioner. Genom de så kallade Euro-Islam-konferenserna på 90-talet blev Sverige ett slags pionjär i fråga om dialog mellan Europa och den muslimska världen.

Vi har följt upp det initiativet med dialoginstitut i både Alexandria och Istanbul som etablerades år 2000. Det har blivit nästan unika mötesplatser för européer, turkar och araber. Vi är också sedan 2009 en av de tio största bidragsgivarna till FN-organet Civilisationernas allians där kulturkrockar och ömsesidiga fördomar kan dryftas utan att det har folkrättsliga implikationer. Här har vårt engagemang noterats och uppskattats. Vi är också med i årliga interreligiösa konferenser i Doha i Qatar.

Jag vill också säga någonting om mänskliga rättigheter. Den här debatten handlar också delvis om vår syn på mänskliga rättigheter. I Sverige har vi en tradition att vara tydliga med och lägga väldigt stor vikt vid internationell efterlevnad av universella mänskliga rättigheter, till exempel FN:s konvention om mänskliga rättigheter. Vi gör det på många olika sätt.

Vi arbetar inom både EU och FN för att vi ska ha en europeisk och internationell dialog. Vi gör egna rapporter om mänskliga rättigheter för att följa vad som händer i olika frågor. Vi fäster stor vikt vid mänskliga rättigheter – medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – i alla våra tal och våra framträdanden. Vi ger stöd till arbete med mänskliga rättigheter genom vårt utvecklingssamarbete.

När vi har olika uppfattningar vill vi tala direkt med den andra parten och föra en dialog om olika problem, och det har vi också gjort i det här fallet. När det behövs kallar vi upp till exempel en ambassadör eller en chargé d'affaires och framför våra åsikter direkt. Det är vår policy, och det tänker vi fortsätta med. Vi har ett aktivt arbete inom denna ram för att stödja samverkan mellan religioner och för att öka toleransen.

Anf. 14 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för den allmänbildande insats hon just har gjort när det gäller mina kunskaper om Sveriges roll i den interreligiösa dialogen. Det är mycket bra. Sedan vill jag åtminstone för min del som avslutning på debatten ändå ge ett välment råd till regeringen och utrikesministern.

Politiken innehåller ibland väldigt svåra ställningstaganden. När man gör ett sådant som regeringen nu har gjort när det gäller

samförståndsavtalet med Saudiarabien är det väldigt viktigt att man håller fast vid det beslutet och inte öppnar för kritik från det rakt motsatta hållet.

Herr talman! Jag vill därför uppriktigt önska utrikesministern framgång med att nu fortsätta denna konsekventa, tydliga och internationellt respekterade linje som regeringen har lagt fast.

Anf. 15 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Jag vänder mig till Pyy Niemi, som hade en direkt fråga.

Regeringen styr riket. Vi har haft två mandatperioder av en moderatledd regering som då har haft att hantera den här svåra frågan där det, som vi har hört, bland riksdagspartierna finns en spännvidd av åsikter. Regeringen kom till ett beslut då avtalet förlängdes.

Det är regeringen som styr riket. Det är den regering som sitter som måste hantera frågorna. Vi synes ha ganska liknande åsikter. Det svar vi har hört här i dag är balanserat och framfört på ett sådant sätt att det lyfter fram komplexiteten i frågan. Sedan har regeringen hamnat i ett beslut. Min kritik vänder sig inte mot den här typen av hantering av en svår fråga.

Det är bara att konstatera att vi i dag är i den situationen att vi har skadat inte bara relationen till Saudiarabien utan till hela arabvärlden. Som utrikesministern framförde i sitt svar är det väldigt beklagligt, som det sägs i svaret, att det finns märkliga påståenden och rykten.

I sådana fall där någon känner sig påhoppad brukar vi vara väldigt tydliga med att det är den som känner sig kränkt som har tolkningsföreträde.

Anf. 16 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tror inte jag fick svar på min fråga. Ministern kanske inte kan ge ett svar om övriga samarbetsavtal. Möjligtvis hinner hon med det i sitt sista inlägg.

Jag tror att vi alla är överens om att det är viktigt att tala klartext. Ibland måste vi helt enkelt säga rakt ut vad vi tycker om olika länder, så är det. Det är lite synd att det finns lite övrigt att önska i det diplomatiska fotarbetet.

Det gäller dialogen mellan vårt parlament och utrikesministern när det gäller frågan om Palestina. Jag hör till dem som gärna vill se ett fredsavtal så snart som möjligt mellan Israel och Palestina. I det sammanhanget var det tråkigt att ministern inte förde dialogen med parlamentet om hur vi skulle gå vidare på bästa sätt för att åstadkomma det.

Risken är att vi nu i stället har fått en blockering på det här området. Vi har dessutom fått Arabförbundet emot oss när det gäller fred i Mellan-östern. Om Sveriges röst blir försvagad, tystnar och inte lyssnas på i den här delen av världen, hur ska vi då kunna hjälpa till att få fredsprocessen på banan?

Min fråga i mitt sista inlägg är: Hur ser utrikesministern på att få till en reell fredsprocess inom den närmsta tiden?

Anf. 17 PYY NIEMI (S):

Herr talman! Jag tycker nog att Göran Pettersson ändå är svaret skyldig. Jag tyckte inte att jag fick något svar. Var står Moderaterna i frågan? Även om Göran Pettersson i någon mening tyckte att utrikesministerns svar på frågan var bra upplever jag inte att det i den

mediala diskussion som Moderaterna har medverkat i har getts några tydliga ambitioner eller indikationer när det gäller var Moderaterna står i just denna frågeställning.

Moderaterna hade regeringsmakten och valde att förlänga avtalet tidigare. De hade en utrikesminister som heter Carl Bildt som också var med i processen. Visst, det är regeringen som styr. Men ni moderater är landets näst största parti. Ni värnar en bra och balanserad utrikes- och säkerhetspolitik. I ett sådant här läge, när det stormar och är tufft med diplomatin, är det viktigt att vi står upp för gemensamma värderingar. Det handlar till exempel om vårdandet av mänskliga rättigheter och uppfattningen om hur vi hanterar de här frågeställningarna.

Just nu känner jag bara att Göran Petterssons svar mest är konstateranden och att lägga över hela ansvaret på regeringen. Men om nu Moderaterna tycker som regeringen vore det väl ändå bra att kunna få det tydliggörandet? Det är i sådana här tider som vi ska hålla ihop. Göran Pettersson känner väl till att vi har en säkerhetspolitik som gagnar alla parter? Om vi står upp för de uttalanden och utfästelser som regeringen har gjort vore det väl välkommet att också Moderaterna ställde sig bakom dessa utfästelser.

Jag fick en liten indikation alldeles nyss på att så är fallet, men inget tydligt svar. Var står Moderaterna i den här frågeställningen?

Anf. 18 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på interpellationen. Jag vill börja med att säga att åtminstone jag är stolt över att ha en utrikesminister som är medlem av en regering som bedriver en värderingsdriven utrikespolitik där man säger att man bedriver en feministisk utrikespolitik och också menar något med det. Det är jag stolt över, och det tycker jag att vi samfällt ska vara i den här kammaren.

Det som försvinner i debatten, som har blivit hätsk på sina håll, är det som jag antar att vi är överens om: Handel är något bra. Vi ska handla med alla möjliga länder. Handel som sådan kan vara ett medel för att få dialog mellan människor och ett utbyte mellan länder där svenska företag kan vara ett slags ambassadörer som med sina värderingar kan påverka det samhälle där de befinner sig. Det vill vi ha även med Saudiarabien. Det är självklart. Vad vi har sagt nej till är ett militärt samarbetsavtal. Vi har inte sagt upp bekantskapen med Saudiarabien – absolut inte.

Den förra regeringens hantering av frågan var inte heller direkt strålande. Jag såg inte till Allan Widman särskilt mycket 2010 när avtalet förlängdes. När det gäller Moderaterna instämmer jag i det som Pyry Niemi säger om otydlighet. Ni tar otydligheten till nya höjder i era ställningstaganden. Det är en konstig position man intar när man inte lämnar besked om huruvida man tycker att det var rätt eller fel att säga upp samarbetsavtalet. När Washington Post, The Guardian, Human Rights Watch och Amnesty hyllar Sverige och utrikesministern KU-anmäler Moderaterna utrikesministern. Det tycker jag är en märklig hantering. Jag tror att historien kommer att döma på samma sätt som man tidigare har dömt moderata ställningstaganden i internationella dilemman – ganska hårt.

Jag skulle vilja att utrikesministern, om hon har lite tid över i sitt inlägg, säger något om den interreligiösa och interkulturella dialogen. Det

är en väldig skillnad på att framföra kritik mot och åsikter om hur ett land har det med mänskliga rättigheter och att framföra kritik mot islam. Det här har absolut inte något med det att göra. Det är ett missförstånd som verkligen behöver redas ut. Om utrikesministern kunde säga några ord om detta vore jag tacksam.

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar för alla era inlägg, som jag har tyckt har varit viktiga. Jag har också känt att jag har fått ett starkt stöd av dem.

En sakfråga och ett svar på din fråga som jag glömde, Désirée Pethrus, är att det för dagen inte är aktuellt att säga upp några andra samarbetsavtal. De får granskas när det är dags att göra det eller när några avtal löper ut eller så. För dagen är inte det på dagordningen.

Det är naturligtvis så att regeringen styr riket. Vi blir alltid starkare om vi också utåt kan företräda en linje som är tydlig när det gäller till exempel försvaret för demokrati och mänskliga rättigheter. Jag upplever att vi har det i den här riksdagen och att vi kan ha en enad linje utåt. Det är för Sveriges bästa, och det är vårt ansvar. Vi tar det ansvaret.

Vi vill tacka för stöd, och kanske allra sist skicka med Allan Widman ett litet citat på födelsedagen. Någon skrev till mig: "I motvind flyger drakar." Ibland kanske man får känna sig som en drake.

Jag vill återigen betona den vikt som Sverige lägger vid en god politisk dialog också med Saudiarabien. Det är en relation vi mår om, och vi vill utveckla den. Jag beklagar att vi går igenom den här perioden med problem. Avsikten har självfallet aldrig varit att förolämpa landet Saudiarabien. Jag är övertygad om att våra relationer kommer att återgå till det normala. I Sverige har vi en tradition av att vara tydliga när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Jag upplever att vår politik i frågan, precis som Allan Widman har sagt, har starkt stöd hos det svenska folket och även här i riksdagen.

Ingenting som jag har sagt här i riksdagen eller någon annanstans får eller kan tolkas som en kritik av islam. Det är ett grovt felaktigt påstående. Regeringen har den största respekt för islam som religion och för dess bidrag till vår gemensamma civilisation. Vi har i decennier arbetat för tolerans, mångfald och förståelse mellan religioner – de som finns i vårt land och de som finns runt om i världen. Sverige fäster vikt vid situationen för de mänskliga rättigheterna här i vårt land och i alla världens länder. Det gör vi tillsammans med andra EU-länder och i FN men också på bilateral basis.

Jag tycker att det är viktigt att inte tappa perspektiv och låta den utrikespolitiska diskussionen bli endimensionell. Tydlighet måste kombineras med dialog och utbyte. Vi vill ha en dialog också med Saudiarabien. Det landet förblir viktigt globalt och regionalt för Sverige och svenska intressen. Vi arbetar nu systematiskt och intensivt för en normalisering av våra relationer.

Jag tackar er alla för era bidrag i dag.

Anf. 20 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp ytterligare i debatten. Men jag vill säga till Olle Thorell att redan när avtalet ingicks i

november 2005 gjorde jag en anmälan till konstitutionsutskottet. Jag gjorde ytterligare en cirka tio år senare.

Skälet till det, herr talman, är att jag tror att export av vapen till icke-demokratiska stater i slutändan kommer att leda till att vi beväpnar diktaturer och gör dem habila att vända vapnen mot sin egen befolkning. Det är precis det som till sist kommer att ske när man exporterar vapen till sådana länder.

Samförståndsavtalet ingicks, och Sveriges regering pekade ut ett land och sa: Det här landet ska vi ha ett försvars- och underrättelsesamarbete med. För mig var det då helt uppenbart att man indirekt då också certifierar detta land för export av krigsmateriel. Export av krigsmateriel får enbart ske om det står i överensstämmelse med svensk utrikespolitik.

För mig har frågan om samförståndsavtalet, som jag har varit engagerad i under mer än tio års tid, herr talman, haft en mycket tydlig och direkt koppling till exporten av krigsmateriel. Det är min bestämda övertygelse att sådan export inte bör gå till länder av Saudiarabiens karaktär.

Anf. 21 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag har full respekt för Allan Widmans kamp för demokrati, i Saudiarabien och i Sverige. Jag noterar bara att jag inte hörde särskilt mycket om det i debatten just 2010. År 2005 tyckte Allan Widman att samförståndsavtalet var fel och förde liv om det. År 2015 tycker han också det. Men 2010 hörde jag inte mycket. Jag förstår att man tar ställning på ett annat sätt när man sitter i en regering. Jag begriper det. Men det kan vara bra att vara konsekvent.

I grunden handlar det här också om att vi som land, med de värderingar som vi står för, är konsekventa i vår kritik vad gäller mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter är universella. De avgörs inte av landgränser, av var du råkar vara född. Alla människor i världen har ändå samma rättigheter. Därför kritiserar vi som land när vi märker att de mänskliga rättigheterna kränks. Vi är tydliga med vår kritik, var det än må vara – i Kina, USA, Ungern eller Saudiarabien. Förhoppningsvis får vi respekt för vår kritik eftersom vi inte anpassar oss efter mottagaren av budskapet.

Jag vill återigen tacka utrikesministern för svaret. Jag vill också tacka för klargörandet vad gäller att kritik av en regim inte har med religionen att göra.

Jag vill, under min sista talartid på 15 sekunder, passa på att göra reklam för vår delegation i riksdagen till Union för Medelhavet. Där ägnar vi oss åt just interkulturell dialog och talar med arabländerna, de sydliga grannarna till Medelhavet. Den dialogen kommer att fortsätta, kanske i lite lugnare tempo framöver.

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill säga till Désirée Pethrus att frågan är en annan än den som vi diskuterar i dag, men den är förstås i slutänden kopplad till relationen till Saudiarabien.

Det är klart att vi fortfarande önskar en tvåstatslösning när det gäller situationen i Mellanöstern. Vi kommer att fortsätta engagera oss när det gäller Palestina. Jag har dessutom samtal och kontakter med en rad

arabländer just nu, länder som vi har en god relation till. Det är viktigt att upprätthålla den dialogen.

Nu får vi se hur det går med den nya israeliska regeringen och hur vi ska bädda för att kunna komma till tals i den regionen igen. Det som sker där nu är oerhört viktigt. Därför är det också bra att vi kan ha en god kontakt med Arabförbundet. Det har vi, med olika länder i Arabförbundet. Och den kontakten fortsätter vi med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:238 om Fikru Maru

Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Désirée Pethrus har frågat mig på vilket sätt jag tänker arbeta, i Sverige och i internationella sammanhang, för att Fikru Maru ska få en rättssäker och snabb prövning av sitt fall så att han snarast kan frigges samt om jag har för avsikt att på något sätt ta hjälp av Sveriges ambassad i detta arbete.

Alltsedan Fikru Maru frihetsberövades har UD noga följt ärendet via vår ambassad i Addis Abeba. Vi har varit angelägna om att rättegången sker utan dröjsmål. Ambassaden i Addis Abeba har fortlöpande haft kontakter med etiopiska företrädare. Ambassaden har vid ett flertal möten tagit upp ärendet och även närvarat vid relevanta förberedande rättegångsförhandlingar. Frågan om hur den rättsliga processen fortskrider är just sådant som har tagits upp vid dessa kontakter.

Ärendet togs också upp i samband med statsministerns besök i Addis Abeba i februari i år. Det är därför positivt att förhandlingen har hållits nu på morgonen. Den svenska ambassadören har varit med, och en ny förhandling är utsatt till den 7 april. Även då avser ambassadören att närvara.

Jag försöker se den senaste informationen i mina papper så att jag kan ge den till Désirée Pethrus och kammaren. Åklagaren har yrkat på att rättegången ska fortsätta, och vad jag ser nu är parterna kallade den 7 april för ett besked.

Fikru Maru har sagt att han är glad över att processen nu pågår. Han förblir häktad, men han har möjlighet att besöka Addis största sjukhus flera gånger i veckan för nödvändig vård och liknande.

Vi kan förstås inte intervensera i deras rättsprocess. Det har vi inte gjort i andra fall heller. Det är advokaten som ska försvara den som är frihetsberövad. Men vi kommer att fortsätta följa ärendet på samma sätt, med regelbundna kontakter. Och vi ser förstås fram emot ett snart avgörande.

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för ett svar som låter positivt. Det låter hoppfullt.

Jag har engagerat mig i det här fallet eftersom en kristdemokratisk läkare har jobbat tillsammans med Fikru Maru. Hans dotter jobbar också på ett sjukhus, i Hälsingland tror jag att det är. Jag engagerade mig också

i fallet med Johan Persson och Martin Schibbye, som även det var i Etiopien. Därför vet vi ungefär hur rättssystemet ser ut.

Jag ska ge en liten bakgrund för de tittare som kanske inte har full koll på Fikru Marus ärende. Han är född och uppvuxen i Etiopien men är svensk medborgare. Han tvingades fly och är svensk medborgare sedan 34 år. Han har alltså inte dubbelt medborgarskap utan bara svenskt medborgarskap. Han är hjärtspecialist. Och på 90-talet började han resa tillbaka till Etiopien och ville engagera sig för sitt folk.

Det bor 80 miljoner människor i Etiopien, men det fanns ingen klinik för hjärt- och kärlsjukvård i detta stora land. År 2006 startade Fikru Maru en klinik, i samarbete med Swedfund som är svenska statens riskkapitalbolag för investeringar och fonder i utvecklingsländer. Han har rest ned till Etiopien och gjort olika hjärtoperationer där nere och även tagit med läkare från Etiopien till Sverige för utbildning. Han försöker alltså göra en insats och på något sätt bidra till utveckling av sitt gamla hemland.

När han åkte ned med olika material till operationer, vilket var rutin, fastnade han i tullen. De sa att han skulle betala en hög summa som han inte tyckte var rimlig. De angav i alla fall en väldigt hög summa som han skulle betala. Men när han skulle betala fanns det ingen kortapparat på flygplatsen. Därför fängslades han. När han väl hade häktats insåg de efter ett tag att det inte var rimligt, och han släpptes. Det var 2010.

År 2013 hamnade han plötsligt i en räd. Då hade det blivit en strid inom regeringen, mellan regeringschefen och tullministern, och man ville komma åt ministern som anklagades för korruption. Man ville visa att man jobbade mot korruption. Då fanns väl Fikru Marus ärende på en lista över sådana som man menade hade fått betala för att komma in i eller åka ut ur landet.

Det är en väldigt olycklig historia. Och ingen, varken han själv eller hans familj, förstår varför han över huvud taget har hamnat i den här situationen, mer än att han är en bricka i ett spel nere i Etiopien.

På grund av inaktivitet – det var det faktiskt – från den svenska sidan, UD och ambassaden satt han häktad i fem månader. Man missade då tillfälle till den snabba lösningen. Det var problemet även med Martin och Johan. Då hörde några av hans goda vänner av sig till mig och undrade varför Sverige inte agerade tillräckligt snabbt.

Det är bra att statsminister Löfven har tagit upp frågan när han har varit nere. Det är jag glad för. Ambassadören har börjat engagera sig, vilket jag också är glad för. Jag kan bara hoppas att det blir en bra lösning på det här. Men frågan är: Har UD verkligen inte bättre koll på vilka typer det handlar om? Det vore en sak om han var drog- eller knarkhandlare, men det här är en helt oskyldig människa som har anhållits. Vad gör UD?

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag uppskattar Désirée Pethrus engagemang väldigt mycket. Det är viktigt och fint och bra och förstås också ett oerhört angeläget stöd till en person som sitter frihetsberövad.

Det jag kan säga är att UD och ambassaden aktivt följer ärendet och har vid flera tillfällen med etiopiska företrädare också tagit upp vikten av att rättsprocessen fortskrider så att han inte ska behöva sitta frihetsberövad så länge.

Ambassaden har också sett till att Fikru Maru får ett rättsligt biträde. Det är två advokater som har engagerats lokalt. Ambassaden har besökt Fikru Maru i häktet och kommer att fortsätta göra det. Det är vad som förväntas av utlandsmyndigheterna i det konsulära ärendet.

Den rättsliga prövningen ligger på landets myndigheter. Vad jag förstår ska domstolen fundera, och så är parterna kallade den 7 april för ett besked.

Det är viktigt att Fikru Maru på sistone har fått lättnader i häktningsförhållandena så att han har fått lämna fängelset för längre besök på ett sjukhus i Addis Abeba, där han har kunnat träffa kolleger. Han har också enligt uppgift deltagit i en bolagsstämma som det här hjärtsjukhuset har anordnat.

Det är förstås viktigt för honom personligen, och vi ska fortsatt engagera oss så som vi har börjat och som ambassadören kunde rapportera från förhandlingen i domstolen i dag.

Anf. 26 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för ett, som det låter, starkt engagemang från UD. Det finns dock mycket i övrigt att önska. Här har vi alltså en svensk medborgare som har suttit häktad i nästan två år, och jag tror att den första riktiga rättegångsförhandlingen var under förra veckan.

Det här är inte okej. Allt vad I viljen, kan man tänka – vad skulle man själv vilja vara med om? Tänk att sitta så lång tid! Han har diabetes och behov av insulin, men det tog nästan ett år innan han fick riktig vård och rätt medicinering.

Läget är jätteallvarligt. Jag har uppvaktat Etiopiens ambassadör och pratade då om rättsprocessen, som ju bryter mot FN-konventioner om att man ska ha en snabb process. Även Etiopiens egen lag säger att man inte får vara häktad utan någon typ av dom i mer än två månader.

Allt det här hade man redan tidigare kunnat hävda, men vad jag förstår har ambassaden tyvärr inte varit särskilt aktiv under den period som han suttit där nere. Vi har ju haft en diskussion om tyst diplomati, och det är svårt för familj och anhöriga att veta när de ska börja agera.

Vi som parlamentariker ska företräda det svenska folket. Alla svenskar måste känna att vi kämpar för dem. Om någon fängslas på oklara grunder och det inte verkar finnas en relevant anledning till att man sitter häktad och i fängelse måste man veta att svenska myndigheter gör allt för att få personen fri.

Hälsofrågan verkar nu ha tagits om hand, och frågan om hans situation kommer förhoppningsvis på bordet. Men jag blir lite osäker. Utrikesministern sa först att han skulle få besked den 20 mars, och sedan sa hon den 7 april. Jag vill bara få klargjort vilket datum som gäller.

Jag skulle vilja ställa en ytterligare fråga. Vi ger ju bistånd till Etiopien och har ett samarbete. År 2013 besökte jag Etiopien med FN-förbundet. Vi ger bistånd via FN, där vi jobbar med flickor och för att minska det hedersrelaterade våldet, könsstämpning och så vidare. Men vi ger också ett direkt bistånd till Etiopien för att bygga upp deras institutioner på olika sätt. Jag har försvarat biståndet till Etiopien, men nu kan jag känna att om våra egna medborgare inte behandlas på ett rättssäkert sätt kan man börja ifrågasätta biståndet. Det är en sak som jag skulle vilja att utrikesministern kommenterar.

Det andra handlar om våra relationer och att vi använder statliga pengar för investeringar i Etiopien. Swedfund investerar ungefär en tredjedel av insatsen på det här sjukhuset, och det är som sagt statliga pengar. Hur ser utrikesministern på frågan om biståndet till Etiopien och de statliga investeringarna via Swedfund? Är det rimligt att vi fortsätter så här?

Jag antar att det här är en viktig fråga; jag uppfattade den etiopiska ambassadören som att man naturligtvis vill ha investeringar. Det är alltså möjligt att ta upp den diskussionen med Etiopiens ambassad här i Stockholm.

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är flera frågor. Dels handlar det om den person som nu sitter frihetsberövad, om Fikru Marus speciella situation och också om vårt konsulära uppdrag och hur vi utför det. Det har jag redogjort för, och vi ska fortsatt hålla kontakten. Vi intresserar oss naturligtvis för hans fall.

Dels handlar det om tyst eller öppen diplomati. Vi har redogjort för de kontakter som vi har haft, och vi fortsätter på alla olika vägar att trycka på för att processen inte ska ske för långsamt och att den också ska vara korrekt.

Det är ingen hemlighet att det etiopiska rättssystemet lämnar mycket i övrigt att önska. Det beskrivs till exempel i rapporten om mänskliga rättigheter i Etiopien på UD:s hemsida. Korruption är dessutom ett stort problem i många länder. Sverige har till exempel bidragit till att bygga upp Etiopiens antikorrupsionskommission, så när de medel som vi ger också används för att bygga upp institutionerna och till exempel se till att rättsväsendet fungerar bättre är det naturligtvis något som är önskvärt.

Därför kan man inte utan vidare säga att vi nu på grund av det här fallet ska avsluta våra samarbeten, sluta handla eller sluta göra de här insatserna. Jag tror att de har sin betydelse och att de kan vara viktiga faktiskt också när det gäller hur de ska kunna svara upp emot och hantera den här typen av ärenden.

Vi har också kontakt med Fikru Marus anhöriga, och det är väldigt viktigt, så att de både kan uttrycka sin oro eller kritik och ställa frågor. Vi ska naturligtvis sköta detta ansvarsfullt också framöver.

Jag fick uppgiften från mina medarbetare att det är den 7 april som gäller. Domstolen ska fundera, och parterna är kallade till den 7 april. Det är den senaste uppgiften jag har.

Anf. 28 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Vi får väl se hur det följs upp nu då med bistånd och annat, men jag tycker att UD ändå bör ta en diskussion med Etiopiens ambassad om hur biståndet ska se ut. Om vi inte kan förvänta oss att våra medborgare får en rättssäker domstolsprocess med skyndsam hantering tycker jag att vi måste kunna ta upp det med Etiopiens ambassad. Man ska inte behöva sitta häktad i två år utan att hamna i någon typ av rättsprocess.

Fikru Marus hälsa är viktig, så UD bör fortsätta att följa detta så att han får en bra vård. Något annat man kan tänka på är att människor nu dör på grund av att de måste byta batterier i sin pacemaker som de fått och han är inte där och kan hjälpa dem. Det hörde jag att hans dotter sa. Det är klart att det också är väldigt olyckligt.

Avslutningsvis vill jag tacka utrikesministern för engagemanget här i dag, och jag vill också tacka statsminister Löfven för att han tog upp ärendet i Etiopien. Familjen, jag och flera andra som är engagerade i frågan kommer förstås att fortsätta följa den. Vi hoppas på en bra slutlig lösning inom en snar framtid.

Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Den önskan har vi gemensamt naturligtvis, och från UD:s sida ska vi fortsatt hålla den kontakten. Vi strävar alltid efter att bli bättre också i hur vi hanterar alla frågor.

Jag tycker att det är viktigt att vi sköter besöken noga, att vi fortsätter att påverka där vi kan så att vi verkligen ska komma till ett avslut för honom och ett klagörande om hans framtid och att vi också ser till att han regelbundet får besöka sjukhuset så att han kan få den vård han behöver.

Jag kan bara tacka i gengäld och säga att det är otroligt viktigt att det finns både anhöriga och andra som engagerar sig i hans fall och att det kompletterar det vi gör.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2013/14:297 om ryska påtryckningar mot Sverige

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Sveriges självklara rätt till fria säkerhetspolitiska val ska stärkas.

Det som refereras till i interpellationen är grovt felaktiga uppgifter i Expressen om att Sverige skulle ha låtit sig påverkas av ryska påstötningar i anslutning till svenskt övningssamarbete med Finland och USA. Låt mig här först upprepa att inga kontakter med ryska företrädare på något sätt har påverkat Sveriges hållning eller Försvarsmaktens planering. Regeringskansliet har heller inte påverkat utformningen av den aktuella övningen. Beslut om innehåll och utformning av övningen fattas självständigt av Försvarsmakten.

Sveriges rätt att själv välja säkerhetspolitisk inriktning är, som Allan Widman uttrycker det, självklar. De åtgärder som nu vidtas i det försämrade omvärldsläget – från utveckling av våra säkerhetspolitiska samarbeten till satsningar på Försvarsmaktens övningsverksamhet, däribland den övning som Allan Widman refererar till – visar på det allvar regeringen tillmäter dessa frågor.

Anf. 31 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Utrikesministern uttalar att de uppgifter som fanns i Expressen för ett antal veckor sedan skulle vara grovt felaktiga. Expressen redovisade till del en promemoria som ska ha varit upprättad efter samtalet mellan kabinettssekreterare Annika Söder och den ryska ambassadören i Stockholm.

Enligt promemorian som Expressen visar upp framgår det att Ryssland har ansett att det faktum att militärt alliansfria stater samövar med USA inte är något som lämnar Ryssland likgiltigt. Enligt samma promemoria framhåller kabinetssekreteraren att övningen inte är någon markering gentemot Ryssland utan att den ska tolkas som en i raden av liknande övningar. Därefter redovisar enligt promemorian kabinetssekreteraren att inga svenska plan ska landa på estniskt territorium och att detsamma gäller för de finländska planen. Efter ordväxlingen konstateras i promemorian att ambassadör Tatarintsev föreföll nöjd med svaret.

Nu är jag mycket tacksam för att utrikesministern tydligt säger att vilka Sverige övar med, var Sverige övar och hur Sverige övar inte är något som Ryssland har med att göra. Det bestämmer Sverige exklusivt självt.

Det som bekymrar mig, herr talman, är att promemorian – nu vet jag inte om den också är grovt felaktig eller om det bara är fråga om övriga delar i reportaget i Expressen – inte vittnar om att kabinetssekreteraren direkt när den ryska ambassadören tar upp frågan gör den tydliga markering som utrikesministern gör, nämligen att det inte är Rysslands sak. Det är bara Sveriges sak med vilka vi övar.

Jag tror på utrikesministern när hon nu tydligt säger att detta är Sveriges hållning. Det är vår exklusiva rätt att bestämma med vilka vi övar, vad vi övar och hur vi övar. Men utrikesministern måste också förstå att när en sådan promemoria kommer ut i offentligheten blir lätt intrycket för utomstående att någonstans tar vi ändå hänsyn till vad Ryssland uttalar och vad den ryske ambassadören ställer frågor om. Jag vill poängtera att det är fullt tillräckligt att så sker, det vill säga att det finns en risk för missförstånd, för att Sverige ska befinna sig i en mycket farlig utveckling.

Herr talman! Jag vill därför veta hur utrikesministern egentligen ser på en sådan promemoria med dessa uppgifter, om utrikesministern förstår att det finns ett utrymme för missförstånd som kan vara till svensk nackdel.

Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Problemet var att alldeles för många sprang på en tidningsrubrik – trodde på en tidningsrubrik. Tidningsrubriken skapade ett intryck av att Ryssland skulle ha haft inflytande över hur övningen utformades. Detta var lögn. Detta var grovt felaktigt.

Jag är glad över vad Allan Widman säger. Han tror på mig när jag säger att Försvarsmakten – vilket de officiellt har deklarerat – har utformat övningen helt på egen hand utifrån det mandat och den uppgift de har. Vi från UD:s sida har över huvud taget inte haft synpunkter på övningen.

Det är naturligt att militära övningar hör till de frågor som kan komma upp i samtal med diplomatiska företrädare. Vi står för den övningsverksamhet Sverige genomför. Vi ser inga problem i att svara på frågor, som man gör normalt i den typen av överläggningar, så länge de rör icke sekretessbelagda uppgifter och dessutom är helt korrekta. Sedan är det inte fråga om en uppteckning över allt som sas där.

Jag tror att öppenhet undviker missförstånd. Det viktiga här är att vi står för vår politik, vår säkerhetspolitiska linje, vår linje gentemot Ryssland, och att vi låter Försvarsmakten utforma en sådan övning utifrån det mandat och den uppgift de har. Det viktigaste av vad Allan Widman säger handlar om att han tror på mig och att det är viktigt att signalera det utåt. Vi ska inte springa på tidningsrubriker som ibland leder till felaktiga kopplingar. Rubriken gav ett märkligt intryck eftersom Expressen konstruerade någon sorts egen sanning som var en lögn.

Anf. 33 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag vill understryka för utrikesministern att jag inte själv upplever att jag har sprungit på en rubrik i Expressen. Skälet till min interpellation var den promemoria som fanns bifogad reportaget. Nu upprepar utrikesministern att uppgifterna i Expressen är grovt felaktiga, men hur är det med promemorian? Är den autentisk? Är den korrekt återgiven? Finns denna promemoria hos Utrikesdepartementet?

Det finns en brist i promemorian, enligt min mening, nämligen att kabinetssekreteraren inte direkt när ambassadören ställer frågan om hur

Sverige ska öva och var vi ska öva markerar att detta har Ryssland faktiskt inte med att göra. I stället förklarar hon att Sverige inte kommer att landa på estniskt territorium och att det kommer inte heller Finland att göra. När den kommentaren följs av att ambassadören tycks nöjd med beskedet blir det för utomstående en bild av att Sverige ändå någonstans tar hänsyn.

Jag poängterar att det är tillräckligt att bilden sätts för att Sverige ska komma i ett mer oförmånligt läge när det gäller att hävda vår självklara exklusiva nationella rätt att bestämma våra säkerhetspolitiska val.

Herr talman! Är promemorian korrekt återgiven i Expressen eller inte? Håller utrikesministern med mig om att intrycket för en utomstående läsare av raderna blir problematiskt?

Anf. 34 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för ett bra och balanserat svar på den här frågeställningen.

Jag blir dock lite bekymrad när jag hör Allan Widman, som är ordförande i riksdagens försvarsutskott. Att den så kallade tidningsuppgiften med bifogad promemoria skulle vara någon sorts grund för en säkerhetspolitisk debatt känns väldigt bekymmersamt. Jag blir förvånad över att ordföranden i försvarsutskottet skriver en interpellation i den här frågan.

Allan Widman om någon borde väl känna till att den här typen av kontakter förekommer jätteofta mellan olika diplomater, kabinetssekreterare och ambassadörer. Det förs olika samtal och diskussioner. Man informerar varandra, och det sker en informationsöverföring som många gånger är konstruktiv och ibland är kritisk. Det protokolleras och förs in i promemorior.

Jag blir lite irriterad när Allan Widman säger att det har förekommit en ”ordväxling” mellan kabinetssekreteraren och ambassadören. Jag tror inte att det var någon ordväxling. Jag tror snarare att det var en diskussion, ett samtal och en informationsöverföring.

Det språkbruket gagnar inte saken att vi ska stå enade i vår säkerhetspolitik och i vår försvarspolitik. Jag tycker snarare att Allan Widman i det här fallet förstärker känslan av att Sverige nu skulle vara lite underdånigt mot Ryssland. Den här interpellationen handlar i så fall om att tydliggöra Folkpartiets roll i sammanhanget i stället för att stå upp för en gemensam svensk utrikes- och försvarspolitik.

Jag skulle vilja veta hur Allan Widman ser på Sveriges relation till Ryssland. Vad är det för ambitioner Allan Widman och Folkpartiet har i den här frågan, och varför tar försvarsutskottets ordförande över huvud taget upp den här frågan i en interpellationsdebatt?

Skulle du ha ställt den här frågan om det inte hade förekommit någon diskussion i Expressen, Allan Widman? Hade du ens dryftat frågan då?

Det förvånar mig att Allan Widman i sin position ställer frågan utifrån en tidningsrubrik som jag tycker har blivit helt felaktigt citerad och i ett läge där frågan har blivit helt felaktigt formulerad. Varför har Allan Widman ställt den här interpellationen om inte för att förstärka någon sorts konfliktyta som jag inte upplever borde finnas i Sveriges riksdag?

Anf. 35 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för inläggen!

Vi har nu konstaterat att det var en felaktig uppgift i en viss tidning. Vi har konstaterat vad som har sagts och klarat ut att det var korrekt. Det finns ingenting som inte är korrekt i det som har framförts.

Nu handlar diskussionen om vad som *inte* sas. Det är klart att sådana här uppteckningar aldrig är kompletta med allt som sker och hur ett sådant utbyte av åsikter går till.

Jag vill bara säga att vår linje har varit konsekvent. Vi har dessutom haft total uppbackning och totalt stöd av samtliga partier, vill jag påstå, när det gäller vår politik gentemot Ryssland och Ukraina. Det har redovisats regelbundet i både utrikesutskottet och EU-nämnden.

Ingenstans där vår politik läggs fast, där våra ståndpunkter, synpunkter och inlägg läggs fast, såsom i EU-nämnden, har vi haft några avvikande meningar – inte heller från Folkpartiet. Vi har haft stor enighet. Det är den största styrkan och den största tillgången vi har att vi står enade när det gäller vår hållning gentemot Ryssland och när det gäller säkerhetspolitiken.

Jag vill bara säga några ord om övningen med USA och Finland. Den är kopplad till att USA under mars och april baserar stridsflyg på den estniska flygbasen Ämari. När vi har amerikanska flygförband baserade i vårt närområde är det rationellt att vi övar tillsammans. Det gör vi också i andra sammanhang. Vi deltar under samma period i övningsserien Baltic Region Training Event som partner till Nato. Den här övningsverksamheten är en viktig del av svensk säkerhetspolitik.

Det hör inte till ovanligheterna att till exempel ambassadörer frågar om övningsverksamhet. Då ska man svara korrekt, och det är också precis det som har hänt och som finns i den här uppteckningen.

Anf. 36 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Jag delar naturligtvis – om det nu råder något som helst tvivel om det – utrikesministerns uppfattning att det är viktigt att Sverige samövar med andra länder. Jag skulle till och med vilja gå så långt som att säga att det i den situation som Europa befinner sig i just nu är viktigt att även USA deltar i militära övningar i vårt närområde. Det gynnar både de baltiska ländernas säkerhet och på sikt svensk säkerhet.

Jag kan inte dra någon annan slutsats av det utrikesministern säger än att det pm som Expressen har redovisat är korrekt. Då säger utrikesministern: Ja, men så är det med sådana här promemior. De kan inte innehålla allt som sägs under samtalet – eller ordväxlingen. Jag ska använda andra synonymer för att tillmötesgå Pyry Niemi på den punkten.

Det är väl riktigt att allt inte kan rymmas i ett pm. Men det enskilt viktigaste uttalande som Sverige ska göra så fort en utländsk diplomat, rysk eller inte, tar upp en sådan här fråga är att direkt – som ett piskrapp – svara: Det är vår sak och bara vår sak. Det viktiga uttalandet saknas i den här promemorian. Det är det som gör att jag känner mig orolig, inte över vad som är regeringens hållning utan över vad omvärldens intryck blir.

Pyry Niemi säger: Det är väl inte så märkvärdigt med den här typen av diskussioner. Till saken, herr talman, hör att under tre års tid har Ryssland varnat både Sverige och Finland för att närma sig Nato. De här varningarna har framförts av den ryske presidenten, av den ryske statsministern och senast av den ryske biträdande utrikesministern. Det är detta, herr talman,

Anf. 37 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Tack, Allan Widman, för tydliggörandet att du står bakom utrikesministerns utfästelse om att vi har en samsyn när det gäller försvars- och säkerhetspolitiken!

Jag vill ändå betona att den här typen av samtal förs mellan kabinetssekreterare och ambassadörer säkert hundratals gånger per år. Så är det, och det är rätt så normala samtal på olika nivåer. Man har olika ingångar. Man informerar och gör en sorts informationsöverföring på ett sätt som stärker relationerna mellan olika länder på olika sätt och på olika nivåer. Ibland framför man kritik, ibland tar man till sig av beröm och ibland ger man information om någonting som kommer i framtiden.

Allting kan inte nedtecknas, och så kommer det att vara. Nu har inte Allan Widman någon möjlighet att kommentera detta, men jag kan framföra budskapet till dig, Allan, så att du kan bära med dig det: Det är oerhört viktigt att regeringen och kabinetssekreteraren har det stöd som vi gemensamt ska bära ansvar för när det gäller att företräda den svenska försvars- och även säkerhetspolitiken. Vi gör ju det här tillsammans. Vi har en samsyn i riksdagen.

Jag blir ändå lite bekymrad. Jag tror nämligen att Allan Widman inte hade reagerat på den här incidenten eller situationen om detta inte hade framförts i Expressen. Hade Allan Widman tagit del av alla dessa pm som är protokollförda om alla dessa samtal tror jag inte att han hade handplockat den här incidenten om inte Expressen hade belyst den. Därför tycker jag att det är högst olyckligt att försvarsutskottets ordförande interpellerar i den här frågan. Men jag vill ändå ge Allan Widman beröm för ...

Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Allan Widman säger att han är orolig. Jag är glad att jag kan säga: Du ska inte vara orolig, Allan. Det är Sverige som avgör var, när, hur och med vem vi genomför militär övningsverksamhet. Det har vi också framfört. Du behöver inte vara orolig över detta.

Det budskapet har gått fram. Jag tror inte att någon i vårt närområde eller någon annanstans tvivlar vare sig på våra fredliga avsikter med sådana här övningar eller på vår hållning. Den redogör vi för regelbundet och får stöd för både i utrikesutskottet och i EU-nämnden. Det är där den formas, och det är där vi också samlar oss på Europeanivå kring vår politik när det gäller relationen till Ryssland.

Var inte orolig. Vi har minsann framfört detta också till Ryssland, och Ryssland tillåts inte påverka vår övningsverksamhet eller vår säkerhetspolitiska hållning.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:314 om kabinetssekreterarens besök i Moskva

Anf. 39 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Enström har frågat mig vilka frågor kabinetssekreterare Annika Söder kommer att ta upp under sitt besök i Moskva och vilka budskap regeringen vill förmedla.

Låt mig börja med att åter slå fast att Sveriges politik avseende Rysslands agerande mot Ukraina ligger fast. Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol och den ryska militära aggressionen i östra Ukraina strider mot folkrätten. Sverige förblir en stark och tydlig röst till stöd för Ukraina och för den sanktionspolitik i förhållande till Ryssland som vi har enats om inom EU.

Vidare är den politiska utvecklingen i Ryssland mycket oroande, och det ligger i Sveriges och övriga Europas intresse att öka förutsättningarna för Ryssland att utvecklas till ett mer öppet och demokratiskt samhälle.

Liksom den förra regeringen anser jag att vi bör upprätthålla en dialog med Ryssland för att framföra våra ståndpunkter, gå i genmäle mot ryska ståndpunkter samt diskutera frågor på den internationella dagordningen. Vi ska upprätthålla ett samtal, om sådant som oroar oss såväl som om sådant som förenar två länder som trots utvecklingen ändå förblir grannar.

För det fall kabinetssekreteraren reser till Moskva ska resan ses som en fortsättning på de regelbundna samtal som Sverige för med Ryssland sedan många år, på olika nivåer och i olika forum. Vid varje möte med ryska företrädare kommer den svenska synen på Rysslands aggression mot Ukraina att framföras. Lika självklart är det att framföra svensk kritik mot den ryska repressiva lagstiftning som begränsar civilsamhället, den alltmer kringskurna mediefriheten och förtrycket av oppositionen i Ryssland.

Anf. 40 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag tycker att svaret på ett bra sätt bekräftar att regeringen håller fast vid den svenska linjen gentemot Ryssland, att man är tydlig och att man också håller fast vid det starka stöd som vi ger till Ukraina. Det är väldigt bra.

Jag välkomnar också att det på Europeiska rådets möte i går, där den svenske statsministern var på plats, fanns en enighet om att sanktionerna ska förlängas. Nu hoppas jag – och jag vill gärna passa på att fråga utrikesministern om detta också – att man planerar för nästa steg om Ryssland inte implementerar den andra Minsköverenskommelsen.

När jag ställde min fråga var det i ljuset av den interpellationsdebatt som föregick den här. Frågan var hur vi på bästa sätt kan upprätthålla en relation just för att kunna föra fram kritik och för att på sikt verka för att vi, som utrikesministern säger i svaret, får en mer positiv utveckling i Ryssland. Det jag ville fråga om handlade både om det samtal som kabinetssekreteraren hade med den ryske ambassadören och om den förestående resan. Hur kan man upprätthålla relationerna samtidigt som man är kritisk? Det är egentligen detta som hela frågan handlar om.

Den andra frågan, som också var uppe i den föregående interpellationsdebatten, är väldigt viktig, och den måste man kunna få ställa utan att framstå som någon som vill så split här hemma. Det handlar

om den risk som kan finnas. Det får inte felaktigt – eller rättmätigt kanske, men vi utgår från att det är felaktigt här – uppfattas som att Sverige i sina beslut skulle låta sig påverkas. Det handlar om information och dialog. Det får inte finnas någon misstanke, och det är detta som har väckt frågan och debatten. Därför är det bra att utrikesministern är tydlig, och det har vi också sett i hur både utrikesministern och statsministern har agerat i utrikesrådet och i Europeiska rådet.

Skulle utrikesministern vilja kommentera detta? Då kan man känna sig lite tryggare.

Anf. 41 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att jag kan fortsätta lugna alla här närvarande ledamöter och alla andra. De reaktioner som har kommit från olika håll visar också att vi står upp för vad vi tycker.

Låt mig bara säga några ord om hur Sverige ser på just högnivåkontakter med Ryssland. Något besöksutbyte på ministernivå är inte aktuellt. Samtidigt har vi ett intresse av att Ryssland blir ett öppnare och mer demokratiskt sinnat grannland. Det tror vi gynnas av att vi har en sådan här rak och öppen dialog mellan våra länder.

Från regeringens sida anser vi att vi ska framföra våra ståndpunkter till Ryssland, gå i genmäle när det behövs och också diskutera frågor som finns på den internationella dagordningen.

Det är självklart att inget besöksutbyte ska ske utan att vi framför våra synpunkter på den ryska aggressionen, kritiken mot den lagstiftning som har inneburit att Nordiska ministerrådet är klassat som utländsk agent, den alltmer kringskurna mediefriheten och yttrandefriheten och förtrycket av oppositionen i Ryssland.

Vi har löpande kontakter på tjänstemannanivå med ryska företrädare. Då diskuterar vi till exempel svenska företags intressen i Ryssland. Sedan försöker vi samarbeta i olika regionala forum i närområdet. Det kan gälla Östersjöstaternas råd, Arktiska rådet och Barentsrådet, där Ryssland har ett intresse av att medverka. Vi försöker förstås också i FN, Europarådet och OSSE vara aktiva för att framföra budskapet och bemöta ryska argument.

Det är viktigt att i internationella organisationer ställa Ryssland till svars för dess handlingar. Svenska företrädare har också kontakt med sina ryska kontakter, oppositionella, journalister eller civilsamhället.

Vi planerar just nu för nästa steg, för att anknyta till Karin Enströms konkreta fråga om läget just nu och efter toppmötet. Vi har konsekvent insisterat på att det är bra att vi är förberedda. Vad som sker är beroende av hur Ryssland agerar – om man lever upp till Minsköverenskommelsen eller inte. Då är det viktigt att ha planer färdiga så att vi kan agera snabbt och kraftfullt.

Anf. 42 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för beskrivningen av hur högnivåutbytet med Ryssland ser ut och delar av den dialogen. Jag har också ställt frågan: Planeras det nu något besök av kabinetssekreteraren i närtid – finns det några konkreta planer? Det kan ju vara ett bra tillfälle att föra fram våra budskap när det gäller hur Ryssland agerar i östra Ukraina och på Krim men också om det som utrikesministern beskrev i sitt svar om den

oroande utvecklingen inne i Ryssland, där det i princip är omöjligt att göra en annan röst hörd än det som är regimens eller regeringen Putins besked. Hur kan man framföra sådan kritik på bästa sätt?

De kontakter som finns – och dem har utrikesministern redovisat – ska vara raka. Då förutsätter jag att det handlar både om hur Ryssland agerar utrikespolitiskt och om hur man hanterar situationen inne i Ryssland med den negativa utveckling som vi har sett.

Finns det några bestämda planer? Jag tror också att relationen behöver upprätthållas, och det är en svår balans. Också andra händelser under den senaste tiden har visat att det är en balansgång att kunna vara tydlig och samtidigt upprätthålla en relation.

Men jag kommer åter till min andra fråga, som handlar just om bara risken eller bara tanken eller bara misstanken. Det är negativt i sig om det på något sätt skulle kunna uppfattas som att Sverige i sina ställningstaganden och i sina beslut skulle låta sig påverkas, i form av hot eller påtryckningar eller kanske i mer subversiva former.

Vi hörde Säpo. Säpos årliga rapport presenterades i går. Där kan man konstatera att den ryska underrättelseverksamheten här i Sverige har ökat och att den nu är på en väldigt hög och utstuderad nivå.

Har utrikesministern några kommentarer kring ett eventuellt planerat besök, kring risken för eller bara misstanken om att man ska låta sig påverkas och kring synen på verksamhet som är av underrättelsekaraktär här i Sverige?

Anf. 43 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Enström! Vi brukar inte, och jag kommer inte heller att göra det, i detalj redogöra för hur statssekreteraren eller kabinetssekreteraren reser. Det måste faktiskt vara ett sådant förtroende för hur vi arbetar. Det viktiga är ju vad det är för budskap vi framför om vad det är som är vår hållning. Det hoppas jag att jag nu har gjort alldeles tydligt.

Vi önskar ett samfällt agerande och en samfällad hållning från EU-ländernas sida, för då blir vi starkare. Det har ju varit rekommendationen att det inte ska ske några högnivåbesök på ministernivå, till exempel, och det är väl lite olika hur länderna reagerar och vilken policy de har.

På statssekreterarnivå finns det ett regelbundet utbyte, som vi förstår det, mellan flera EU-länder och Ryssland. De kontakterna sker eftersom vi också har ett intresse av att kunna upprätthålla den öppna och tydliga dialogen. Detta kommer vi att fortsätta att göra.

Jag hoppas att det tydligt har framgått att vi motsätter oss varje försök från rysk sida, vare sig det är öppet eller dolt, att påverka vår säkerhets- och utrikespolitik eller vår övningsverksamhet. Det redogjorde jag för i det förra interpellationssvaret också, och det här talar vi om när vi ses i både EU-nämnden och utrikesutskottet.

Jag hoppas härmed att vi har klargjort detta, för det är handlingarna som räknas. Det handlar om hur vi framför vår hållning och sedan om vad vi gör i praktisk handling. Där har vi bevisat att vi är lojala också med EU-politiken, och inte bara det: Vi är en mycket aktiv medlem i EU, som ofta lägger fram förslag när det gäller hur vi ska stötta och stärka Ukrainas ställning och också hur vi ska agera gentemot Ryssland, inte minst när det

gäller sanktionspolitiken. Vi har varit konsekventa och tänker fortsätta att vara det.

Prot. 2014/15:76
20 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 44 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Nej, jag hade inte förväntat mig detaljer och något exakt datum för när kabinettsssekreteraren ska resa. Men det är naturligtvis intressant och viktigt att veta om och när en sådan här resa planeras. Det är bra att känna till. Jag behöver ingen redogörelse i detalj, men det är intressant och viktigt att veta om en resa planeras i närtid.

Jag säger det igen. Det är bra att regeringen bekräftar att den här linjen hålls inom ramen för agerandet i EU, där det är oerhört viktigt att hålla trycket uppe och att inte förlora enigheten. Så fort det börjar spricka i kanten eller börjar krackelera är risken stor för att man börjar spela ut olika länder mot varandra.

Det är då samma sak här. Det är en balansgång att komma vidare. Med tanke på resultatet från gårdagens europeiska råd tycker jag att vi är på rätt väg. Jag välkomnar också att regeringen i EU driver just det här med att man ska förbereda för nästa steg.

Jag hoppas ändå att vi gemensamt kan vara medvetna om risken för att det uppfattas som att man skulle låta sig påverkas. Det måste man ha med sig i all sin kommunikation. Det är snarare ett medskick.

Anf. 45 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Karin Enström, för det stödet och den uppbackningen! Nu hoppas jag att jag har hjälp av oppositionspartierna med att förklara att det inte sker någon sådan påverkan. Vi låter inte något annat land påverka vare sig hur vi utformar övningsverksamhet eller hur vi agerar när det gäller vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Vi håller ihop, och vi gör det genom att vi regelbundet redovisar våra positioner, vår ställning och vår sakpolitik gentemot oppositionspartierna i riksdagen. Vi kommer till både EU-nämnd och utrikesutskott och redovisar det, hur vi rent faktiskt framför våra åsikter, vilken position vi har och hur vi röstar, när det är nödvändigt, i EU. Det är där politiken formas, och det är där vi har vår viktigaste bas.

Det handlar om att hålla ihop EU-länderna och att se till att vi är konsekventa.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:327 om Sveriges hållning till Republiken Kina (Taiwan)

Anf. 46 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig om jag och regeringen avser att verka för att ge Taiwan samma observatörsstatus i FN som Palestina har och om jag och regeringen avser att verka för att Sverige erkänner Taiwan.

Låt mig börja med frågan om ett erkännande av Taiwan. I likhet med de allra flesta andra länder för Sverige en ett-Kina-politik. Detta innebär

att vi inte erkänner Taiwan som en självständig stat och att Sverige inte har diplomatiska förbindelser med Taiwan. Regeringen avser inte att erkänna Taiwan.

Trots avsaknaden av diplomatiska förbindelser har Sverige breda och frekventa kontakter med Taiwan, och regeringen har för avsikt att fortsätta att utveckla våra förbindelser. Handel utgör en central del av våra relationer. Ett uttryck för detta är bland annat att Sverige och Taiwan varje år träffas i det så kallade Joint Business Council för att diskutera hur våra kontakter på främst det ekonomiska området kan främjas. Även till exempel akademiskt utbyte och parlamentariska kontakter med Taiwan är väl utvecklade.

När det gäller frågan om observatörsstatus för Taiwan i FN är den hypotetisk, eftersom Taiwan inte har lämnat in någon ansökan. Regeringen har därför inte haft anledning att ta ställning till detta.

Sverige ställer sig positivt till att Taiwan kan delta i internationella organisationers arbete, under förutsättning att detta inte kräver status som stat. Det finns många områden där Taiwans deltagande kan ge ett positivt bidrag till internationell samverkan, exempelvis inom viktiga globala frågor, som hälsa, klimat och luftfart.

Anf. 47 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Taiwan eller, som det officiellt heter, Republiken Kina grundades för över 100 år sedan och har under de senaste decennierna utvecklats från att ha varit en hårdför diktatur till att i dag vara ett demokratiskt land.

Det är ett land som har kontroll över sina gränser. Det är ett land som har en utvecklad välfärd. Det är ett land som har en hög utbildnings- och forskningsnivå. Det är ett land som bedriver handel med omvärlden.

Taiwan är i dag, mig veterligen i alla fall, den enda fungerande demokrati i världen som saknar en plats i Förenta nationerna.

Taiwan blev faktiskt en gång i tiden utslängt från Förenta nationerna – det var 1971. Taiwan var med som ett av de länder som grundade Förenta nationerna och satt med i dess säkerhetsråd. Men 1971 hände någonting, och det är någonting som omvärlden inte ska vara stolt över i dag. Man vände Taiwan ryggen och släppte in Fastlandskina, Folkrepubliken Kina, som fick överta Taiwans plats i Förenta nationerna. Jag skulle faktiskt vilja säga att det är en ganska skamlig hantering av en av de grundande nationerna i Förenta nationerna.

Det finns några länder som genom åren har gjort någon form av bot, kan man säga. USA har genom sitt militära stöd till Taiwan garanterat Taiwans säkerhet. Men det finns många länder som skulle kunna göra mycket mer.

Sveriges regering har nu erkänt staten Palestina, herr talman. Huruvida det var klokt eller oklokt är en diskussion som vi kan ta i ett annat sammanhang. Det svenska signalspråket är dock ganska tydligt, nämligen att Sverige engagerar sig även om statsbildningen inte är fullt på plats eller fullt under kontroll. Det borde kunna öppna möjligheter för andra länder att också få Sveriges välsignelse. Turen kan då komma till länder med utvecklad demokrati, stabil ekonomi, framstående utbildning och forskning samt ett utvecklat välfärdssystem. Taiwan är i det sammanhanget en ganska tydlig kandidat på området.

Jag noterar att utrikesministern svarar på min interpellation med att regeringen inte avser att erkänna Taiwan. Det finns dock en annan dimension, som jag också har interPELLERAT om, och det gäller möjligheten att ha observatörsstatus i Förenta nationerna. Med anledning av den bakgrund och historik Taiwan har i Förenta nationerna är det inget sympatiskt svar att säga att Taiwan inte har lämnat in någon ansökan. Taiwan har varit inne i Förenta nationerna. De har varit inne i den församlingen, på plats, och som sagt blivit utslängda. Man kan väl därför utgå ifrån att kandidaturen till FN om observatörsstatus borde vara tämligen stående från Taiwans sida.

När Sverige nu har öppnat Pandoras ask och tagit initiativ till att gå före borde dock detta kunna vara ett utomordentligt lämpligt tillfälle för Sverige att gå före, erkänna Taiwan som nation och, vilket kanske är den enklare vägen, se till att Taiwan får observatörsstatus. Det är en status Palestina har haft ett antal år.

Anf. 48 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Jag följer upp Hans Rothenbergs fråga till utrikesministern, och jag skulle egentligen vilja grunda den i Taiwans ställning som en självständig stat.

Taiwan har faktiskt, och genomför, fria, självständiga och demokratiska val. Taiwan representerar också de resultat valen genererar – det blir skifte av majoriteter i de fall valresultatet så visar, och så var det senast. Det är ett av de kriterier vi normalt ställer upp för en demokrati. Det finns fungerande civila institutioner, och det finns fungerande ministerier. Just det som oftast efterlyses uppfylls, nämligen de kriterier som brukar ställas på en självständig stat.

Jag får be om ursäkt för att jag står här och sluddrar lite grann; jag har varit hos tandläkaren och är fortfarande bedövad i munnen.

Min fråga till utrikesministern är varför det är så svårt att acceptera och erkänna Taiwan som självständig stat. Jag känner väl till Kinas förhållningssätt, men jag tycker att det är tråkigt att ett litet, demokratiskt land ska hamna i skuggan av en stor auktoritetsstat.

När det sedan gäller säkerhetsrådet skulle en observatörsplats där kunna ytterligare underlätta för Taiwan att räknas och höras i andra internationella sammanslutningar samt bidra till en fredssituation i den delen av världen. Det är lika viktigt att det finns fred, lugn och ro och demokratier i den asiatiska delen av världen som i den europeiska.

Anf. 49 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag har tagit del av interpellationen och av svaret, och jag hade inte tänkt lägga mig i debatten. Jag måste dock ställa några frågor till Hans Rothenberg och Margareta Cederfelt.

Vi har i Sverige under åtta års tid haft en moderat utrikesminister som heter Carl Bildt. Kina och Taiwan har funnits under hela den tiden. Jag undrar alltså om det är först nu ni har sett situationen. Varför har ni inte ställt frågan till Carl Bildt tidigare? Är det så att ni känner att det är först nu man skulle kunna bedriva en annan typ av utrikespolitik? Varför ett så sent uppvaknande – vad har ni gjort under åtta års tid?

Anf. 50 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman och ärade ledamöter! När det gäller de frågor som ställs om Taiwan finns det inga skillnader mellan den här regeringen och den tidigare. Det vill jag gärna framhålla. Sverige följer, precis som samtliga EU-länder och flertalet andra länder, en så kallad ett-Kina-politik. Därmed har vi inga diplomatiska förbindelser med Taiwan. Realiteten bakom en sådan politik är att inget land kan välja att ha diplomatiska relationer med både Kina och Taiwan.

Samtidigt uppskattar vi förstås den taiwanesiska demokratin och respekten för mänskliga rättigheter, och vi har väl utvecklade inofficiella kontakter med Taiwan. Vi har ett utbyte inom handel, utbildning, kultur och forskning, och även samarbetet mellan parlamentariker är omfattande. Vi värnar dessa relationer med Taiwan och ser gärna att kontakterna utvecklas ytterligare inom ramen för ett-Kina-politiken. Breda kontaktytor är nämligen också ett gott stöd för Taiwans ekonomi och demokrati, och det stärker förutsättningarna för Taiwan att i dialog med Kina avgöra sin egen framtid.

Konkreta exempel på kontakterna med Taiwan är, som jag nämnde redan i svaret på interpellationen, det Joint Business Council som ägde rum i Taiwan förra året. Då var statssekreterare Erik Bromander med. I höst kommer det att äga rum i Stockholm, även då på statssekreterarnivå, och Sverige är ett av de länder som har haft flest möten med Taiwan i det här formatet. Det är just ett tillfälle för ekonomiska förbindelser och för svenska och taiwanesiska företagare att träffas och utbyta erfarenheter. Sedan finns det ett antal kontakter inom olika områden, som besöksutbyten, studentutbyten, kommersiella kontakter med mera.

Det är den position vi har när det gäller Taiwan, och det är också den praktiska realitet som har utvecklats i kontakterna mellan Sverige och Taiwan.

Anf. 51 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Jag vill först säga till Eva-Lena Jansson: Jo, jag har noterat att Sverige i åtta år hade en utrikesminister som hette Carl Bildt. Det var ganska bra åtta år.

Engagemanget för Taiwan är inte på något vis nyvaknat. För egen del har jag, tillsammans med många andra kolleger i Sveriges riksdag, motionerat om Taiwan och om att Sverige borde aktivera sig i att vara en drivande kraft för att Taiwan ska nå ökad status i världssamfundet och FN, liksom att Sverige skulle kunna erkänna Taiwan. Det som gör att jag nu ställer en interpellation till utrikesministern är just det jag nämnde i mitt första inlägg, nämligen att Sveriges regering har tagit ett steg vidare i förhållningssättet till länder man tidigare inte har erkänt.

Palestina är det mest lysande exemplet på detta. Som jag sa tidigare kanske vi inte ska diskutera erkännandet av Palestina och huruvida det var rätt eller orätt, men man kan i alla fall konstatera att Taiwan har betydligt större kontroll över sina gränser än vad staten Palestina har. Det finns många saker som talar för att Taiwan skulle åtnjuta en större respekt och ett större engagemang från omvärlden.

Det finns flera nivåer att bekräfta en nation på. En är genom ett erkännande, en annan är genom Förenta nationerna och en tredje är genom handelsutbyte. Det är den tredje punkten jag tycker kunde vara intressant

att höra utrikesministerns syn på. Jag har talat med handelsministern ett antal gånger, och han hävdar att alla ministrar i regeringen är handelsministrar. Det har kanske belysts ännu tydligare de senaste veckorna. Taiwan vill ha till stånd ett handelsavtal med Europeiska unionen, och ett handelsavtal skulle betyda mycket både för EU och för Taiwan. Detta handelsavtal har hamnat i skuggan av andra handelsavtal med Sydkorea, Kanada och USA.

Det skulle vara ett stort steg om Sverige kunde vara en stark röst för att aktivera ambitionerna att påbörja och fullfölja ett handelsavtal med Taiwan.

Ett handelsavtal innebär lägre priser i och med sänkta tullar, synkronisering av standarder och eliminering av handelskvoter. Det innebär att man bekräftar en respekt för varandra – en respekt som EU och Taiwan på många sätt redan har visat genom handel.

Pandoras ask är öppnad i och med att regeringen har erkänt Palestina. Det får mig att hysa en förhoppning om att regeringen skulle kunna gå vidare och ta ett steg till och göra det möjligt för demokratiskt fungerande länder att åtnjuta samma status som regeringen har givit till exempel Palestina genom att erkänna Taiwan och driva frågan om en observatörsstatus i FN. Initiativet kan komma från Sverige utan en anmodan från Taiwan.

Regeringen skulle också kunna vara en stark röst i EU för att aktivt driva på för att EU och Taiwan ska ha ett färdigt handelsavtal om några år.

Anf. 52 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr ålderspresident! Det ifrågasattes tidigare varför Hans Rothenberg och jag inte har lyft upp denna fråga tidigare. Det har vi gjort, i olika sammanhang.

Jag skulle vilja ställa några motfrågor. Varför kan inte nuvarande regering arbeta aktivt och driva demokratiska frågor vidare också i andra sammanhang än när det rör Palestina? Varför kan inte nuvarande regering ändra förhållningssätt? Det går faktiskt att driva en aktiv, framtidsytande utrikespolitik också när det gäller Taiwan.

Den debatt vi nu för visar på det lilla landets utsatta position i förhållande till en stormakt. För mig är det viktigt att också ett litet land ska kunna räknas som självständigt och ha samma möjligheter som ett större land.

Utrikesministern nämnde flera områden där det förekommer samarbete mellan Sverige och Taiwan och mellan EU och Taiwan. Det är viktigt att vi inte bara plockar ut de för oss bästa bitarna i form av studentsamarbete och företagande – många stora svenska multinationella företag är verksamma i Taiwan – utan att vi ser helheten och hur vi kan fördjupa ett samarbete med Taiwan.

Regeringen bör ta upp frågan i EU och driva på i utrikesministerkretsen. Där finns stora möjligheter för Sverige att lyfta upp en viktig fråga om ett litet lands möjligheter till självständighet.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag tackar för inläggen från utrikesministern, Hans Rothenberg och Margareta Cederfelt.

Jag vet att både Hans Rothenberg och Margareta Cederfelt har motionerat i Taiwanfrågan. Jag ställde min fråga mot bakgrund av att Carl Bildt var utrikesminister i åtta år utan att driva frågan aktivt som sin politik. Kristdemokraterna kritiserade till och med att den inte fanns med i den utrikespolitiska deklarationen.

Min fråga till Hans Rothenberg och Margareta Cederfelt är: Har Moderaterna en ny utrikespolitik vad gäller Kina och Taiwan?

Det är viktigt att vi får reda på det, för det måste framgå om det är partiet som står bakom detta eller om det är enskilda ledamöter.

Anf. 54 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident och ärade ledamöter! Nej, vi kommer inte att ta något sådant initiativ eftersom vi har en ett-Kina-politik i likhet med samtliga EU-medlemmar och de flesta övriga stater.

Situationen är unik för varje land, och bedömningen är att möjligheterna att nå framgång här är mycket små. Vi är konsekventa och har samma hållning som den tidigare regeringen. Det finns inget önskemål om observationsstatus från Taiwan. Frågan är därför helt hypotetisk, och vi intar ingen position i den.

Det är utmärkt att det finns ett dagligt praktiskt samarbete, och det ska vi fortsätta att utveckla. Vi är glada för den demokratiska utvecklingen i Taiwan. Vi har inget emot det, utan vi tänker fortsätta att investera i kontakterna med Taiwan.

Anf. 55 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ålderspresident! Taiwan har försumrats av omvärlden under många decennier. Bakom detta ligger förmodligen det som är outtalat, nämligen att det finns ett annat Kina på fastlandet, ett Kina som är stort och mäktigt och som omvärlden inte i onödan vill stöta sig med. När det handlar om civilkurage i utrikespolitiken är väl detta ett utvecklingsområde, minst sagt.

I Sverige finns det samröre på lokal och regional nivå med Taiwan, det vill säga Republiken Kina. Många vittnesmål berättar att den respekt som Taiwans företrädare visas ute i regionerna av landshövdingar med flera är större än den som den svenska staten visar.

Det finns mycket kvar att göra. Det är synd att regeringen inte tar tillfället i akt att flytta fram positionerna även i Taiwanfrågan när man nu har öppnat Pandoras ask och börjat erkänna andra länder. Man borde se vad Sverige som en sedan decennier tillbaka respekterad och ansedd röst i världssamfundet kan göra för att få Taiwan att komma ett steg närmare in i kretsen.

Jag beklagar regeringens återhållsamhet, men mandatperioden är lång. Jag ser fram emot att regeringen går vidare i sin utrikespolitik och handelspolitik och tar nya steg. Kanske kommer både utrikesministern och handelsministern att överraska oss. Det skulle i så fall glädja både Sverige och Taiwan.

Anf. 56 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Det är ju roligt om jag lyckas överraska, och det är roligt om det vi har gjort kan tjäna som inspiration för att ta upp andra frågor. Men i sak gör vi en folkrättslig bedömning av ett visst land, och

varje situation är unik. Man kan inte säga att bara för att vi har gjort detta ska det också gälla vid bedömningen av andra länder eller situationer.

Regeringen har en tydlig hållning. Vi har olika syn på det, och det lär vi fortsätta att ha, är jag rädd. Om jag var Hans Rothenberg skulle jag inte ha alltför stora förhoppningar om att detta kommer att ändra sig under mandatperioden.

Vi har dock ett gemensamt intresse i att utveckla samarbetet och att hylla Taiwan för den demokratiska utveckling vi ser. Över huvud taget värderar vi dessa kontakter högt, och vi ska fortsätta att engagera oss. Det uppskattar jag, och det har Hans Rothenberg gett tydligt uttryck för här.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.10 på förslag av ålderspresidenten att ajournera förhandlingarna i fem minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.15.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:363 om Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd

Anf. 57 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Ärade ledamöter! Sofia Damm har frågat mig hos vilka länder den svenska regeringen aktivt bör söka stöd för den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd. Därtill frågas hur Sverige ska förne att vara utrikespolitiskt oberoende och på vilket sätt kandidaturen har förankrats inom EU.

Låt mig börja med att säga att jag välkomnar ett brett stöd i riksdagen för den svenska säkerhetsråds-kandidaturen, och jag är glad över att vara här och diskutera arbetet med den.

Den svenska kandidaturen anmäldes 2004 i enlighet med den överenskommelse vi har inom Norden för att se till att det regelbundet sitter ett nordiskt land i säkerhetsrådet.

Vi lever i en hotfull värld, där hoten inte begränsas till krig och konflikter utan också inbegriper våldsam extremism, smittsamma sjukdomar, klimathot och våld och övergrepp mot en alltmer utsatt civilbefolkning. Dessa utmaningar kräver i många fall globala lösningar, och där har FN med sitt universella medlemskap en legitimitet som ingen annan organisation har.

Vi måste värna och stärka FN:s arbete med fred och säkerhet. I detta är säkerhetsrådet unikt, om än inte perfekt, som Sofia Damm mycket riktigt påpekat.

Sverige vill och kan axla det ansvar som en plats i säkerhetsrådet innebär. Vi är en kritisk vän till FN. Vi vill se ett mer representativt, transparent och effektivt säkerhetsråd. Med vårt breda perspektiv på säkerhet och utveckling och vårt globala engagemang kan vi bidra till arbetet så att rådet står bättre rustat för att möta dagens, och morgondagens, komplexa utmaningar.

Sverige har en lång tradition av internationell samverkan inom organisationer som EU, OSSE och FN. Samtidigt står vi tydligt upp för värderingar och principer, vilket också bidragit till att öka vårt inflytande.

Säkerhetsrådskampanjen bygger på substans och konkret engagemang i sakfrågor och en vilja till bred dialog för att hitta lösningar på vår tids utmaningar.

En plats i FN:s säkerhetsråd – och kandidaturen i sig – ger oss möjligheter till ökat genomslag för vår breda utrikes- och säkerhetspolitik, där klimat och jämställdhet, konfliktförebyggande och nedrustning, fattigdomsbekämpning samt respekt för de mänskliga rättigheterna är centrala frågor. I det arbetet vill vi verka som brobyggare för att finna konstruktiva lösningar där tolerans och samverkan är centralt.

Det är på basis av vår utrikespolitik och vårt globala engagemang som vi söker stöd för vår kandidatur. Vi kommer att fortsätta att vara en modig aktör och stå upp för våra gemensamma värderingar och principer i alla sammanhang och i alla organisationer.

För ett land som vill ta ansvar för att möta vår tids många hot och utmaningar är det något naturligt att söka en plats i säkerhetsrådet, och jag är övertygad om att vi har goda chanser att lyckas.

Anf. 58 SOFIA DAMM (KD):

Herr ålderspresident! Jag tackar Margot Wallström.

Jag uppskattar att utrikesministern uttrycker glädje över att vi här i dag diskuterar arbetet med säkerhetsråds kandidaturen. Ämnet är angeläget, och Kristdemokraterna har återkommande i den här kammaren uppmanat regeringen till en förnuftig och sund kandidatur.

För att få insyn och klarhet i den svenska kampanjen ställde jag i min interpellation ett flertal frågor till utrikesministern. Frågorna är dock fortfarande obesvarade.

I regeringens utrikesdeklaration står det: ”Vi samarbetar inom EU, och EU ska samarbeta med andra. Ett starkt och samlat EU-agerande ligger i vårt intresse.” Trots detta konkurrerar Sverige med två av EU:s äldsta medlemsstater – Nederländerna och Italien – om två platser i säkerhetsrådet. De utgör två av de femton främsta finansörerna av FN, och båda dessa länder har under årtionden även bidragit till fredsbevarande insatser.

Herr ålderspresident! Jag ställer därför återigen frågan till Margot Wallström: På vilket sätt har kandidaturen förankrats inom EU-samarbetet?

Alliansregeringen tog initiativ till en diskussion med övriga medlemsstater i den kvot som Sverige tillhör, den västeuropeiska, om hur vi inom EU kan agera mer samordnat när det gäller kandidatur till säkerhetsrådet, just för att undvika att vi konkurrerar om samma platser. Ett samlat agerande inom EU vore det mest naturliga också i det här sammanhanget, kan man tycka.

Den nordiska principen, som utrikesministern refererar till och som nu gäller, betyder att vi ska söka säkerhetsrådsplats för ett nordiskt land varannan mandatperiod, en princip som är baserad på en tid då antalet medlemsstater i FN var ett 50-tal. I dag är det närmare 200.

Hur har den nuvarande regeringen agerat för att inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken få till stånd ett rotationssystem för att undvika den interna konkurrens mellan medlemsstater som vi nu ser?

Behovet av en samlad europeisk utrikespolitik är större än på mycket länge. Det har vi hört inte minst i debatten här i dag. I Sveriges närhet pågår krig, och säkerhetspolitiskt ter det sig därför märkligt att man i sin kampanjslogan "Global commitment, independent voice" väljer att lyfta fram och betona Sveriges oberoende.

I förra veckan kom en rapport från den europeiska tankesmedjan Carnegie Europe, som har analyserat Sveriges utrikespolitik ett halvår efter regeringsskiftet. Man betonar att man ser en tydlig kursändring i utrikespolitiken inte minst retoriskt, och man pekar just på den oberoende rösten i utrikespolitiken och ambitionen att satsa lika mycket på FN och New York som på EU och Bryssel som politisk arena.

Jag skulle gärna se att utrikesministern utvecklar resonemanget kring den oberoende utrikespolitiken. Varför denna retorik? Vad är det vi är oberoende av? Var i jakten på röster försvann den feministiska utrikespolitiken?

Anf. 59 OLLE THORELL (S):

Herr ålderspresident! Det finns ett mycket starkt stöd i Sveriges riksdag för kandidaturen till säkerhetsrådet. Ett tecken på det starka stödet är att det för första gången här i riksdagen har bildats ett FN-nätverk, som kommer att försöka höja medvetenheten om FN:s arbete och göra sitt för att stärka kandidaturen. Vi parlamentariker har ju en mängd möten med andra länders företrädare hela tiden, och vi kommer att göra vårt allra bästa för att bidra till att kandidaturen går hem.

Jag skulle lite grann vilja ifrågasätta Sofia Damms bild av detta med beroende och oberoende. Sverige är en lojal EU-medlem – ingen kan säga något annat. Så är det, och så ska det vara också. Det är viktigt att vi talar med en enda röst i EU-sammanhang. Men därmed har vi inte upphört att ha en egen röst. Vi har inte upphört att existera som eget land. Vi finns. Vi har åsikter. Vi har värderingar som vi står för. Vi säger det vi menar, och vi menar det vi säger. Vi är oberoende i EU, men vi är inte oberoende av EU – det är en viktig distinktion.

Det finns en antingen-eller-retorik som vi har hört från framför allt Moderaterna men också implicit i den här interpellationen: Om man fokuserar på FN tappar man någon annanstans. Men så är det inte. Politiken hänger ihop. Internationell politik hänger ihop. Sveriges röst behöver finnas i en mängd olika sammanhang, både i FN och i EU, som en röst inom EU för att påverka EU åt det håll som vi tycker är rimligt och bra och tillsammans i den kör som är EU:s samlade röst, där vi inte ska sjunga falskt och efter egen melodi utan där vi sjunger tillsammans.

Att det ena skulle utesluta det andra är trams, tycker jag. Det är klart att vi kan ha en stark FN-politik och ett fokus på att vilja bli medlem i FN:s

säkerhetsråd utan att det för den skull innebär att vi är illojala EU-medlemmar eller har frikopplat oss från EU:s utrikespolitik.

Anf. 60 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Jag vill säga något om uppslutningen, några ord om processen och framför allt något om vår dagordning och vad vi utträttar i FN-sammanhang.

Det första är att jag och regeringen söker en bred uppslutning också i Sveriges riksdag kring vår säkerhetsråds kandidatur. Annars tror jag att det kommer att bli svårt.

Vi fortsätter något som den tidigare regeringen annonserade, nämligen att vi skulle vara kandidat till en plats i FN:s säkerhetsråd 2017–2018. Det har att göra med att det var 20 år sedan vi senast satt i säkerhetsrådet. Vi är en aktiv FN-vän. Vi är ett land som betraktas som en humanitär stormakt på många sätt. Vi är verkligen de som bidrar på alla möjliga sätt, inklusive med fredsbevarande trupp. Därför tycker vi att vi är redo och faktiskt förtjänar en plats och att vi har en uppgift att fylla på en plats i FN:s säkerhetsråd.

Det finns mycket att säga om själva proceduren. Först och främst: Sedan årtionden tillbaka har de nordiska länderna, precis som Sofia Damm sa, en formaliserad rotationsordning. Nästa gång är det Norge som kandiderar, sedan är det Danmark och därefter Finland. Sverige är redan en nordisk kandidat, och de andra länderna frågar ständigt: Hur kan vi backa upp och stötta er? Vi drar också erfarenheter av mindre lyckade försök att kandidera av några av de nordiska länderna.

Dessutom beklagar vi att vi inom EU inte har kommit fram till – som den afrikanska unionen har gjort – en ordning där vi är överens om rotation på de här platserna, utan tyvärr konkurrerar vi mot i det här fallet två andra EU-länder. Det är vi de första att beklaga. Vi har verkligen aktivt drivit någon form av uppförandekod bland EU-länderna, men vi har inte lyckats få gehör för det. Vi har framfört detta och hoppas att det ska kunna bli så i framtiden. Det kanske blir sådana lärdomar av detta. När vi pratar kolleger emellan säger vi också att vi samarbetar så mycket i allt annat, så det är synd att vi ska behöva konkurrera med varandra. Men det är inte på det sättet vi kan lägga upp det, utan vi kan bara stå för vår egen kandidatur och öppet redovisa de frågor som vi vill driva.

Vad är det för dagordning vi har? Det saknas minsann inte utmaningar. Vi säger att det handlar om vårt engagemang inom utvecklingsfrågor, där vi har hög trovärdighet och en lång historia. Det handlar om klimat och jämställdhet. Det handlar om vikten av konfliktförebyggande och hur vi kopplar ihop säkerhet och utveckling, om klimatfrågan som ett säkerhetshot. Det handlar också om nedrustning, där vi redan har höjt den svenska profilen. Det handlar om fattigdomsbekämpning och att främja respekten för de mänskliga rättigheterna.

Det är en mycket konkret dagordning som vi vill jobba med. Detta år är dessutom ett mycket viktigt år, där hela det globala, multilaterala samarbetet ställs på prov på många olika sätt och där vi måste hitta lösningar på globala problem.

Regeringen har ökat sitt engagemang för FN, och det pågår ett arbete med att prioritera ännu tydligare i de här frågorna för vår FN-politik. Den diskussionen vill jag föra med kammarens ledamöter, för det är trots allt

det viktigaste. Vi behöver alla länders röster, för så går det ju till. Det är en omröstning bland alla medlemmar i generalförsamlingen, och därför söker vi också alla länders röst.

Anf. 61 SOFIA DAMM (KD):

Herr ålderspresident! Precis som utrikesministern betonar i sitt interpellationssvar och även Olle Thorell i sitt anförande är stödet för säkerhetsråds kandidaturen brett här i riksdagen. Kristdemokraterna stöder den. Jag tycker dock att det är viktigt att frågor ställs om själva kampanjen. Utrikestjänstens resurser är ju inte oändliga.

Om satsningen på en plats i säkerhetsrådet blir ett alltför överordnat mål och om siktet på New York leder till ett tunnelseende måste vi diskutera klockskapen i detta. Något annat vore inte ansvarsfullt. Det var detta som var min poäng – inget annat trams i det.

Kristdemokraterna anser att behovet av ett starkt FN är stort. Det behövs ett världssamfund som kan ta ansvar, och just ansvar är något som säkerhetsrådet tyvärr inte visat prov på när det gäller exempelvis konflikten i Syrien eller när det gäller Ukraina. Gång på gång används vetot för att stoppa centrala insatser.

När Sverige nu ska övertyga land efter land att just vi förtjänar deras röster förutsätter jag ändå att det handlar om sakpolitiska argument, precis som utrikesministern just har redogjort för, men också att vi för en argumentation om varför vi behöver vara med och förändra FN och behöver mer handlingskraft.

Herr ålderspresident! Därför vill jag be utrikesministern utveckla lite mer vilka reformer vi vill se och hur vi för in dem i kampanjen.

Anf. 62 OLLE THORELL (S):

Herr ålderspresident! Jag ska fatta mig kort, eftersom jag tycker att jag har sagt det som jag ville om att det ena inte behöver utesluta det andra. Bara för att man har fokus på och tycker att det är viktigt att driva på för att få en plats i FN:s säkerhetsråd, därför att det är en viktig arena för Sverige att kunna driva våra frågor och ha betydelse, betyder inte det att annat faller i glömska och att det strider mot våra intressen.

Man kan också skåda bjälken i det egna ögat om man tänker på att den förra regeringens agerande i fråga om detta inte direkt har underlättat. Man annonserade, som utrikesministern sa, att Sverige skulle kandidera. Det var ungefär det man gjorde. Man annonserade, och sedan var det inte mycket till kampanj.

Nu är den här kampanjen i full gång. Vi önskar utrikesministern och UD lycka till i detta, och vi här i riksdagen kommer att göra vad vi kan för att det ska gå vägen.

Anf. 63 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Jag uppskattar mycket att Sofia Damm säger att ni också står bakom kandidaturen till säkerhetsrådet. Självklart måste vi arbeta seriöst med det. Alltid när man tar ordet kampanj i sin mun får man associationer till både det ena och det andra som inte alltid kanske känns seriöst. Men vi ska jobba seriöst därför att vi ska jobba med de frågor på dagordningen som vi vill driva.

Jag kan nämna några av de frågor där vi kan vara en röst. Det handlar också om reformer av FN och FN:s sätt att arbeta. Vi vill ha ett mer öppet, transparent och effektivare säkerhetsråd. Vi vill jobba till exempel med frågan om sanktionspolitik. Där diskuteras för närvarande i olika sammanhang hur man kan utforma FN:s sanktionspolitik så att den blir mer träffsäker och effektivare. Vi vill jobba med fredsbyggande. Sverige är just nu ordförande i den fredsbyggande kommissionen. Det ger oss en god plattform och goda kontakter med många länder. Vi vill också vara aktiva när det gäller FN:s fredsbevarande insatser på olika håll i världen. Hur ska dessa mandat utformas, och hur ska hela den frågan drivas?

Vi vet av dyster erfarenhet vad som händer när ett eller ett par länder i säkerhetsrådet blockerar uppgörelser. Men vi vet också vad det kan betyda att det finns en viktig och stark röst i säkerhetsrådet som kan arbeta med andra, som inte har en dold agenda och som är van vid att vara brobyggare, som Sverige är i många fall.

Vi har absolut inget tunnelseende. Vi arbetar aktivt med vårt EU-engagemang, precis som vi gör med FN-engagemanget. Jag tror att vi ska hålla fokus på sakfrågorna. Våra kontakter sker, tack och lov, i olika internationella forum och sammanhang där det är naturligt att också lyssna på medlemsländer. Detta kommer inte alltid att kräva att vi lovar att vi ska gå in och ge till exempel ekonomiskt stöd till ett land, utan det kan lika ofta handla om att vi lyssnar ordentligt, samarbetar och kanske hittar gemensamma projekt. Det har vi stor nytta av också i vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Vi har alltså full fart och fullt fokus. Men det innebär inte att vi på något sätt underminerar våra insatser i EU-sammanhang, utan det upptar det mesta av min tid i alla fall, och där har vi regelbundna möten för att redovisa hur vi arbetar i alla frågor på EU:s agenda.

Anf. 64 SOFIA DAMM (KD):

Herr ålderspresident! Jag tackar utrikesministern för svaren.

I slutet av min interpellation hade jag även med en fråga om vilka länder som vi bör söka stöd hos. Det var kanske en lite mer resonerande fråga, och jag hade inte tänkt mig att i bokstavsordning få reda på vilka länder det är. Vi ser till exempel den senaste tidens utveckling med först erkännandet av Palestina, vilket kanske skulle ha gett några naturliga röster. Men efter det som har hänt på senare tid ser det inte lika självklart ut.

Tidigare erfarenheter från denna typ av kampanjer visar, precis som utrikesministern nämnde, att det inte alltid är rent spel. Det är lite handel kring tjänster och annat.

Låt mig bara avslutningsvis betona att vi absolut är för en plats i säkerhetsrådet, men inte till vilket pris som helst.

Anf. 65 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Det är klart att det inte ska vara till vilket pris som helst, Sofia Damm. Vi har en budget för detta som inte är överdriven. Det är en ganska blygsam budget för vad vi kan göra.

I frågan om klimat anser vi att det är naturligt att samarbeta med små önationer. Detta har gett oss ett tillfälle att göra det och att få dessa kontakter på ett sätt som vi har lärt oss otroligt mycket av. De har också i

hög grad uppskattat att vi lyssnar på dem. Det kanske kräver att vi är med på möten och att vi faktiskt visar att vi ser denna koppling mycket väl och att det berikar också vår politik på det området.

Jag kommer förstås att fortsätta att engagera mig i länderna i Mellan-östern och också i Arabförbundets medlemsländer fullt ut. Jag är övertygad om att vi kommer att ha ett antal av dessa länders stöd så småningom för vår kandidatur.

Vi måste vara seriösa och visa att vi är långsiktiga och tar detta på största allvar i samarbetet med alla dessa länder. Men mest viktigt för mig är att jag känner att jag har fullt stöd av riksdagen när det gäller kandidaturen och att vi kan driva detta gemensamt och ha en gemensam svensk hållning som innebär att vi förhoppningsvis efter 20 år återigen ska kunna ta plats i FN:s säkerhetsråd.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2014/15:277 och 290 om särskild löneskatt för äldre

Anf. 66 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Helena Bouveng har frågat mig varför regeringen vill höja skatten för de äldre som väljer att fortsätta arbeta efter 65 år och vilka åtgärder som jag kommer att vidta för att öka drivkrafterna för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden. Jan Ericson har frågat mig vilka sakliga skäl som ligger bakom förslaget om en särskild löneskatt för äldre.

Efter den förra regeringens mandatperioder ser vi stora underskott i statens finanser samt en hög arbetslöshet. De stora skattesänkningar som den borgerliga regeringen genomfört i syfte att öka sysselsättningen och sänka arbetslösheten har helt enkelt inte fått avsedd effekt. Regeringen tror på andra jobbskapande åtgärder än sänkta skatter, som i flera fall visat sig vara ineffektiva. För att genomföra angelägna satsningar som syftar till att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten krävs att vi höjer skatten.

Det är missvisande att bedöma politiken genom att se till enskilda finansieringsåtgärder. Man måste även se till vad pengarna kommer att användas till. En utgångspunkt för regeringens politik är att alla människors kompetens ska tas till vara så länge de vill och kan arbeta. För att få fler äldre att arbeta längre måste arbetsmiljön förbättras och den arbetsrelaterade ohälsan förebyggas. Satsningar på högre kvalitet och ökad bemanning inom äldreomsorg kommer att leda till att fler inom äldreomsorgen orkar och vill stanna kvar längre i arbete och dessutom till att färre kvinnor behöver gå ned i arbetstid för att ta hand om sina äldre anhöriga.

De ekonomiska drivkrafterna för att fortsätta att arbeta efter 65 år är dessutom starka till följd av pensionssystemets utformning och det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre. Utvärderingar visar att sänkningar av socialavgifterna, generellt sett, är ineffektiva som jobbskapande åtgärder.

Det är svårt att se någon grund för Helena Bouvengs och Jan Ericssons påstående att den föreslagna särskilda löneskatten för äldre är ett straff el-

ler en straffskatt eftersom arbetande äldre även efter förslaget är mycket skattemässigt gynnade, både på arbetsgivarsidan och på inkomstskattesidan.

Anf. 67 HELENA BOUVENG (M):

Herr ålderspresident! Tack, finansministern för svaret.

Den rödgröna regeringen aviserade flera skattehöjningar som tyvärr kommer att få negativa effekter på sysselsättningen. Det är en bedömning som inte bara jag gör, utan det gör också Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten och faktiskt regeringen själv. Några skattehöjningar aviserades före valet, men att höja löneskatten för personer över 65 år – den så kallade silverskatten – hördes det inget om. I dag kan vi läsa att det har fått många av 65-plussarna att gå i taket, kanske med all rätt.

Genom att höja skatten på arbete riskerar man nu att bryta den positiva trenden med att allt fler äldre väljer att stanna kvar på arbetsmarknaden, även efter det att 65-årsdagen är passerad. Andelen personer över 65 år är nu historiskt hög.

I dag är 100 000 fler seniorer yrkesverksamma jämfört med 2006. Särskilt stark har utvecklingen varit bland kvinnor. Ny statistik från Eurostat visar att Sverige har EU:s snabbaste växande sysselsättningsgrad bland personer i åldersgruppen 65–74 år.

Sedan 2006 har sysselsättningsgraden ökat med över sex procentenheter, vilket är den största ökningen bland EU-länderna – en fantastisk utveckling som jag tror och hoppas att finansministern likt mig anser vara otroligt glädjande. Det är en utveckling som är nödvändig då vi blir allt fler som lever ett liv långt upp i åldrarna, eller som det sägs: 45 år har blivit 65 år.

Herr ålderspresident! Jag delar finansministerns åsikt att det inte bara är ekonomiska incitament som gör att man vill stanna kvar längre på arbetsmarknaden. Möjligheter till omställning och kompetensutveckling är också viktiga frågor. Därför har vi i Alliansen föreslagit flera åtgärder som gör detta möjligt högre upp i åldrarna.

Alliansen föreslår också att rätten att kvarstå i anställning ska höjas från 67 års ålder till 69 års ålder. Men faktum kvarstår dock att gynnsamma villkor, både för den anställda och för arbetsgivaren, har varit otroligt viktiga för den positiva trend som vi har haft i och med att allt fler väljer att jobba efter 65 år.

I en artikel i Dagens Industri ger finansministern uttryck för folks syn på Sverige. I Sverige finns det en deprimerande ungdomsfixering som måste försvinna. Då blir det väldigt konstigt, och för mig märkligt, att finansministern samtidigt lägger fram förslag som motverkar detta.

Därför vill jag fråga finansministern: Varför säger finansministern att er budget ska vara den mest jämställda budgeten, samtidigt som ni lägger fram förslag som direkt motverkar den ökande sysselsättningsgraden bland kvinnor?

Anf. 68 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Jag tackar finansministern för svaret.

I min fråga påpekade jag att finansministern i en intervju i Dagens Industri den 11 februari uttalade att fler behöver arbeta längre upp i

åldrarna. I artikeln konstaterade finansministern att den demografiska utvecklingen gör att fler äldre ska försörjas, och då är det viktigt att fler arbetar längre.

Alliansregeringen drog dessa slutsatser redan för ett antal år sedan. I takt med att människor lever längre är det för många naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen som för att man trivs på sin arbetsplats. Det är också ett bra tillfälle för en person med lång och gedigen erfarenhet att sprida sin kunskap till yngre kolleger. Detta underlättar generationsskiftet på arbetsplatsen.

Att fler är kvar på arbetsmarknaden bidrar dessutom till högre tillväxt och till att finansiera välfärden. Det ger också den som arbetar en högre pension.

Sedan 2006 är det alltså 100 000 fler personer över 65 år som arbetar. Totalt finns i dag ungefär 230 000 personer över 65 år som förvärvsarbetar i någon omfattning. Nyföretagarcentrum rapporterar om en kraftig ökning av antalet äldre som startar företag. I genomsnitt startar fyra pensionärer om dagen eget företag.

Att fler äldre arbetar och startar eget är resultatet av en medveten jobbpolitik. Alliansregeringen gjorde det billigare att anställa personer över 65 år, och det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre har ökat drivkraften för äldre att jobba längre.

Trots detta har finansminister Magdalena Andersson lagt fram förslaget att den som vill anställa personer som har passerat 65 år, liksom den som driver eget efter 65 års ålder, kommer att behöva betala en extra löneskatt. Förslaget gör det dyrare att anställa äldre samtidigt som det blir mindre gynnsamt för egenföretagare att fortsätta att arbeta efter 65 år.

Bara för de 230 000 äldre som i dag förvärvsarbetar talar vi om en skattepålaga på ungefär 1 ½ miljard. Självklart kommer dessa höjda skatter att påverka omfattningen av äldres arbetskraftsdeltagande, precis som en sänkning av samma skatter bidrog till att det i dag är 100 000 fler äldre som förvärvsarbetar.

Den särskilda löneskatten för äldre riskerar sammantaget att motverka att fler äldre frivilligt arbetar längre. Risken är då att politikerna till sist i stället tvingas att välja en annan väg, till exempel att genom lagstiftning höja pensionsåldern för alla. Det vore en olycklig utveckling eftersom vi vet att alla inte orkar arbeta ens fram till dagens pensionsålder.

Det är betydligt bättre om den som vill och orkar frivilligt väljer att arbeta något eller några extra år, kanske på deltid. Det tjänar vi alla på genom högre tillväxt och därmed högre pensioner för alla.

Alliansen föredrog att med morötter försöka att få fler äldre att arbeta längre, men ville inte tvinga någon till det. Men om morötterna för att arbeta längre avskaffas, då återstår förr eller senare bara piskan, nämligen att lagstifta om höjd pensionsålder.

Jag vill därför fråga finansministern om hon avser att föreslå höjd pensionsålder för alla, om det skulle visa sig att hennes skattehöjningar medför att färre äldre förvärvsarbetar i framtiden.

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Det är viktigt att ha perspektiv på storleken på den skatteförändring som regeringen föreslog i höstens budgetproposition.

Om man anställer en vanlig löntagare under 65 år som har 200 000 kronor i lön om året kostar det 260 000 kronor om året för arbetsgivaren att ha den personen anställd. Med den löneskatt som den borgerliga regeringen tog bort blev kostnaden för att anställa någon som var över 65 år i stället 220 000 kronor om året. Med den förändring som vi nu föreslår blir denna kostnad 230 000 kronor om året. Det är fortfarande en rejäl rabatt på att ha någon som är över 65 år anställd. Det är alltså fråga om 230 000 kronor i stället för 260 000 kronor. Det är fortfarande en rejäl rabatt för arbetsgivaren på att ha personer anställda som är över 65 år. Däremot kan det diskuteras ute i samhället om det är en rimlig avvägning.

Därutöver finns det förstärkta jobbskatteavdraget som gör att för en anställd pensionär, utöver det här incitamentet, utgör det förstärkta jobbskatteavdraget för arbetsgivare upp till 9 500 kronor om året.

Det är fantastiskt att äldre människor är med och deltar i större utsträckning på arbetsmarknaden. Den är en trend som vi har haft under en lång period, och den ökar ju i takt med att de äldre blir allt friskare och piggare, alltså: 65 år är det nya 45 år. Och då hoppas jag att 48 år är det nya 28.

När SCB gör undersökningar för att se vad som är anledningen till att människor går i pension, varför de slutar jobba, är det vanligaste svaret den egna hälsan eller en funktionsnedsättning. Det är den främsta anledningen till att människor går i pension. Då kanske det är bra att ge sig på just de anledningarna när man vill att fler ska kunna arbeta. Det handlar dels om att fler ska kunna jobba till 65 års ålder, dels om att fler ska kunna jobba ännu längre, långt upp i åldrarna. Det tycker jag vore oerhört bra.

När den egna hälsan eller en funktionsnedsättning är problemet tycker jag att det är viktigt att sätta in åtgärder just där. Här har regeringen en rad förslag. Vi har föreslagit förstärkta anslag till Arbetsmiljöverket, ökat stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten, förstärkning av arbetslivsforskningen och särskilda medel för att säkra kompetensförsörjningen i företagshälsovården. I Regeringskansliet jobbar vi också med en ny strategi för arbetsmiljöpolitiken.

Regeringen bedriver ett aktivt arbete på det här området, och jag är övertygad om att det i förlängningen kommer att leda till att fler klarar av och orkar jobba längre och att färre kommer att känna sig tvungna att gå i pension på grund av den egna hälsan eller en funktionsnedsättning.

Anf. 70 HELENA BOUVENG (M):

Herr ålderspresident! Tack, finansministern, för svaret! Jag håller fortfarande med finansministern om att det inte bara är ekonomiska incitament som gör att människor är kvar längre på arbetsmarknaden. Därför tror också vi att omställningsmöjligheterna högre upp i åldrarna blir allt viktigare så att man kan ställa om genom att helt enkelt byta arbetsplats för att man vill vara kvar på arbetsmarknaden.

Jag vill hänga kvar vid frågan om attityderna. Attityderna är otroligt viktiga. Därför är det förvånande att finansministerns kollega ger uttryck för äldre företagares inkompetens, detta dessutom efter ett besök i mitt hemlän Jönköping, som anses ha några av de mest kompetenta företagarna i Sverige.

Jag är inte helt övertygad om att finansministern delar min åsikt om vikten av attityderna till ålder, att det är en springande punkt. Enligt Pen-

sionsåldersutredningen säger mellan 25 och 40 procent av pensionärerna att de gärna hade arbetat längre om attityden till äldre varit mindre negativ. Enligt samma utredning har många arbetsgivare en skeptisk syn på äldre arbetskraft. Äldre som vill arbeta längre möts ofta av ointresserade arbetsgivare, oförstående kolleger och undrande kamrater.

Det är därför inte svårt att förstå varför bemanningsföretag som erbjuder äldre arbetskraft vuxit som svampar ur jorden. Företag som Veteranpoolen, Femtiofemplus i Vetlanda och Seniorskraft erbjuder tjänster i form av hantverkshjälp, barnpassning, trädgårdsskötsel, snöskottning och ibland bara sällskap till stadens konditori.

I dessa företag känner de äldre sig välkomna. De är efterfrågade och blir en del av en arbetsgemenskap samtidigt som de gör en insats för kunden. Kunden är inte sällan långt till åren kommen och kan på så sätt få hjälp med social samvaro till rimlig kostnad.

Om kostnaden för dessa bolag ökar är det mycket troligt att den låga prissättningen inte går att behålla, och företagen kommer att få svårare att erbjuda pensionärer arbete. Med lägre kostnader för arbetskraft över 65 år har vi bevisligen fått en oerhört positiv utveckling där 65-plussare på sina egna villkor stannat kvar på eller kommit tillbaka till arbetsmarknaden. Det gäller inte minst kvinnor.

Bemanningsföretagen har sett stora utvecklingsmöjligheter och också sett att attityden till äldre arbetskraft långsamt förändrats. Därför vill jag fråga finansministern hur hon tror att attityden till äldre arbetskraft påverkas av en ökad kostnad för denna och vilka förslag finansministern har för att företag med äldre anställda ska kunna fortsätta att utvecklas positivt.

Anf. 71 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Jag vänder mig lite grann mot finansministerns påstående att Alliansens politik med sänkning av skatterna skulle ha varit ineffektiv. Jag och finansministern har haft ett antal interpellationsdebatter om arbetsmarknadens utveckling kopplad till skattesänkningarna. Jag vill gärna säga att vi har fört en framgångsrik politik. Ineffektiv politik kan det knappast ha varit när vi ser att till exempel antalet äldre på arbetsmarknaden ökat med 100 000.

Problemet är att också finansministerns övriga förslag motverkar att äldre stannar kvar på arbetsmarknaden. Vi har bland annat en RUT-sektor där många äldre arbetar, men regeringen vill försämra den. Om vi ser politiken som en helhet, med försämringar för företagandet och skattehöjningar på olika områden, kommer det sammantaget att slå hårdast mot de grupper som kanske är minst produktiva eller av olika skäl inte jobbar heltid utan deltid. Det är en negativ utveckling totalt sett.

Därmed kommer jag tillbaka till min fråga om morot och piska. Jag fick inget svar på frågan om finansministern avser att lägga fram förslag om en tvingande höjning av pensionsåldern för alla på grund av att färre kanske jobbar frivilligt längre upp i åldrarna.

Jag måste också fråga finansministern om hon verkligen tror att fler företag anställer äldre om kostnaderna ökar, oavsett om kostnaderna bara ökar lite, som finansministern påstår; också 10 000 kronor är ganska mycket pengar. Blir det fler som jobbar om man gör det dyrare att anställa? Det gäller arbetsgivaravgifterna både för ungdomar och för äldre. Om

finansministern på allvar menar att arbetsgivaravgifterna inte spelar någon som helst roll, varför då inte höja arbetsgivaravgifterna fullt ut även för äldre? Varför ska det fortfarande finnas en skillnad i förhållande till dem i yrkesverksam ålder, de under 65?

Det finns många frågor till finansministern. Det här känns inte helt logiskt. Den viktigaste frågan är om det är morot eller piska som ska gälla för att äldre ska jobba längre. Från Alliansens sida föredrar vi morot. Vad föredrar finansministern?

Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag noterar att Jan Ericson är väldigt nöjd med sysselsättningen i Sverige. Själv ser jag stora problem med läget på arbetsmarknaden och alla som är arbetslösa. Jag önskar att de fick jobb, inte minst alla som är långtidsarbetslösa. Men där har vi uppenbarligen olika syn.

När Jan Ericson säger att vi försämrar RUT-avdraget är det viktigt att påpeka att det handlar om att halvera taket. Hur många känner Jan Ericson som använder RUT-avdraget hela vägen upp till taket? Det är nämligen en mycket liten andel som använder RUT-avdraget upp till taket.

Jag fick också frågan om vi avser att lägga fram förslag om en tvingande höjning av pensionsåldern. Jan Ericson vet mycket väl att pensionsfrågor är sådant som diskuteras och sköts i Pensionsarbetsgruppen där Moderaterna, Socialdemokraterna och andra partier är med. Det enda förslag på förändring av åldersgräns som funnits är det som Moderaterna framfört, det från 67 till 69 år. Vi socialdemokrater har inte fört fram några förslag där.

Attityden till de äldre är en mycket viktig fråga. I Sverige finns stor utvecklingspotential vad gäller synen på äldre på arbetsmarknaden. Om vi ser oss om i världen ser vi att där finns en helt annan respekt för den erfarenhet man har som äldre, för det man kan bidra med på arbetsmarknaden när man har många års erfarenhet.

Sverige har mycket att lära av andra länder, till exempel av USA. Jag har själv bott i och befunnit mig på arbetsmarknaden i USA, och där finns en helt annan syn på hur länge man kan vara arbetsverksam och vara med och bidra. Jag hoppas att vi får se en förändring i Sverige. Det är positivt att vi sedan lång tid har fler som klarar av att jobba till 65 men också fler som jobbar längre upp i åldrarna. Det finns även fler som jobbar riktigt högt upp i åldrarna. Dessa kan vara förebilder för andra.

I det nya pensionssystemet finns den mer flytande gränsen och de starka incitamenten för att jobba längre. Också det bör kunna vara ett led i en attitydförskjutning när det gäller äldre på arbetsmarknaden. Det är viktigt dels för att vi har en större andel äldre i befolkningen, dels för att de äldre som finns på arbetsmarknaden i dag bidrar på ett positivt sätt till den. Det är fantastiskt att Sverige kan ta del av deras erfarenhet och kompetens.

Anf. 73 HELENA BOUVENG (M):

Herr ålderspresident! Jag tackar finansministern.

Om nu finansministern delar min åsikt att attityder är otroligt viktiga blir det ännu märkligare att man lägger fram förslag som direkt motverkar detta. Det är väldigt förvånande. Som finansministern är inne på har sänk-

ningen av kostnaden gett betydligt bättre resultat än när vi ändrade i pensionssystemet från 1999. Man har också rätt att arbeta fram till 67 års ålder.

Finansministern säger i sitt interpellationssvar: ”En utgångspunkt för regeringens politik är att alla människors kompetens ska tas till vara så länge de vill och kan arbeta.” För många arbetsgivare är det viktigt att spetskompetens finns kvar även efter 65. Men vi får inte heller glömma bort seniorers vilja att fortsätta som företagare. Ofta gör dessa att juristkompetensen finns kvar på orten, att geriatrisk kompetens försäkras på våra äldreboenden eller att teknisk konsult hjälp finns att tillgå. De ekonomiska incitamenten spelar en väldigt stor roll för lusten att fortsätta som företagare när man väljer att gå i pension. Det är fråga om viktig kompetens som exempelvis i mina trakter hemma i Småland kan vara avgörande för fortsatt verksamhet på orten.

Därför undrar jag vilka åtgärder finansministern har tänkt vidta för att sänka trösklar och ge morötter så att dessa personer vill fortsätta att bidra med sin kompetens. Eller är ladan av idéer helt enkelt tom?

Anf. 74 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Egentligen skulle jag vilja visa den bild på Twitter där herr ålderspresidenten presenterade en väldigt bra tom lada. Den är väl värd att uppmärksamma.

I Dagens Industri den 11 februari säger Magdalena Andersson att fler behöver arbeta längre upp i åldern. Och så lägger hon fram ett förslag som motarbetar detta. Jag har väldigt svårt att förstå det här.

Jag ska börja med den diskussion som vi alltid har om huruvida jag är nöjd. Ja, jag är faktiskt ganska nöjd med det som Alliansen lyckades uträtta på arbetsmarknaden mitt under den djupaste finanskrisen och ekonomiska krisen i Europa i modern tid. Att mitt under en djup kris lyckas få 340 000 fler svenskar i arbete på åtta år, lyckas öka sysselsättningsgraden i alla åldersgrupper och samtidigt lyckas sänka skatterna och trots detta öka statens skatteintäkter och ge välfärden mer resurser än den någonsin haft är en ganska bra prestation, tycker jag. Förra året gick kommunsektorn sammantaget med 14 miljarder i överskott. Om inte detta är en framgångsrik politik mitt under en djup kris, då vet jag faktiskt inte riktigt hur en framgångsrik politik skulle se ut.

Bedömnarna i omvärlden är imponerade av Sveriges ekonomiska utveckling under Alliansen. Om de blir lika imponerade av utvecklingen under Magdalena Anderssons tid som finansminister återstår att se. Det har väl börjat så där, får man säga.

Jag har en konkret fråga till finansministern att beta av i slutanförendet. Om det är så få som använder RUT-avdraget upp till taket, vad är det då för mening med att sänka taket? Det ger ju i så fall inga pengar till statskassan över huvud taget. Det måste finnas någon mening med att man försämrar taket, det vill säga att man vill räkna hem en del pengar. Detta förstår jag inte.

Men som sagt: Att höja arbetsgivaravgifterna för äldre som arbetar ger små pengar till statskassan, men det är väldigt negativt för samhällsekonomin långsiktigt. Jag vädjar till finansministern att tänka om.

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Jan Ericson är stolt och nöjd. Svenska folket verkar ha haft en annan bild. De ser ett annat Sverige – ett Sverige med hög arbetslöshet, stigande långtidsarbetslöshet, en ungdomsarbetslöshet som är så hög att vi får krisstöd från EU-kommissionen, skolresultat som faller snabbare än i något annat OECD-land och en lägre andel av ungdomarna som får möjlighet att börja på högskolan. Vi ser kris och kaos i den offentligt finansierade välfärden och omsorgen. Det var väl den bilden av Sverige som gjorde att svenska folket tyckte att det var dags att byta regering.

Varför sänker vi taket i RUT? Det ger väldigt lite pengar till statskassan; det är helt korrekt. Men det handlar om skattesystemets legitimitet. Är det rimligt att skattebetalarna står för halva kostnaden när man i praktiken har en om inte heltidsanställd så i det närmaste heltidsanställd person som jobbar hemma hos en? Går detta att motivera för skattebetalarna? Vår bedömning är att det sticker i ögonen på ett sätt som hotar skattesystemets legitimitet. Det är därför vi föreslår att sänka taket.

Vi står inför en demografisk situation där vi kommer att bli allt fler äldre. Det kommer att vara viktigt att många människor kan jobba upp till 65 och att fler människor jobbar över 65. Då är Moderaternas eviga fråga hur en skattehöjning kan göra att fler jobbar. Svaret är naturligtvis att det beror på hur man använder skatten. Vi kommer att använda skatterna till att exempelvis förbättra äldreomsorgen – vilket gör att fler av de kvinnor i högre ålder som går ned i arbetstid för att ta hand om och vårda sina äldre anhöriga får möjlighet att jobba kvar på heltid – och göra viktiga satsningar på arbetsmiljö, så att fler människor klarar av att jobba hela livet. Anledningarna till att människor går i pension i förtid är sjukdom och funktionsnedsättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2014/15:280 och 288 om högre produktivitet och fler i arbete

Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Niklas Wykman har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att underlätta för yngre och äldre på arbetsmarknaden med hänsyn till den demografiska utvecklingen. Även Jan Ericson har frågat mig hur fler ska komma i arbete, men också vilka reformer som regeringen avser att vidta för att öka produktiviteten. Jag ger ett gemensamt svar på dessa båda interpellationer.

Regeringens politik vägleds av målet att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige 2020 har lägst arbetslöshet i EU. En utgångspunkt för regeringens politik är att alla människors kompetens och vilja att arbeta ska tas till vara. Det finns många tecken som tyder på att så inte sker i dag. Många unga står i dag utan arbete, och många klarar inte att jobba till 65 års ålder. Mer än 100 000 personer är långtidsarbetslösa. Samtidigt har företagen i vissa fall svårt att få tag i den kompetens de efterfrågar.

Sedan 2006 har betydande skattesänkningar genomförts. Denna politik har inte fått de avsedda effekterna på sysselsättningen. För att stärka sysselsättningen och minska arbetslösheten krävs en ny politik där vi prioriterar investeringar i jobb, klimat och skola före skattesänkningar.

För att långsiktigt stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för nya jobb krävs ökade investeringar i utbildning. Utbildningssystemet måste utformas på ett sätt som rustar människor för arbetsmarknadens behov. Fler unga behöver slutföra sin gymnasieutbildning, vilket kräver både tidiga insatser för att alla ska lyckas ta sig till gymnasiet och ett utbildningskontrakt så att alla unga ska klara gymnasiet. Dessutom har regeringen i budgetpropositionen 2015 föreslagit en utbyggnad av antalet platser i högskolan, yrkeshögskolan och vuxenutbildningen. Målsättningen är att både stärka arbetskraftens kompetens och underlätta matchningen på arbetsmarknaden.

Förutom investeringar i utbildning vill regeringen öka produktiviteten genom satsningar på infrastruktur, miljö och klimat samt genom att bedriva en aktiv näringspolitik. Genom produktivitetshöjande investeringar läggs grunden för framväxt av nya företag och arbetstillfällen.

För att se till att arbetslösa ungdomar kommer i jobb har regeringen i budgetpropositionen 2015 föreslagit flera åtgärder som rustar arbetslösa ungdomar för arbetsmarknadens behov. Inom ramen för traineejobben ges ungdomar utbildning och erfarenhet som efterfrågas på arbetsmarknaden.

För att få fler äldre att arbeta längre vill regeringen genomföra satsningar som förbättrar arbetsmiljön. Regeringen föreslog i budgetpropositionen 2015 till exempel förstärkta resurser till Arbetsmiljöverket för att se till att arbetsgivarna tar ansvar för en arbetsmiljö som möjliggör ett långt arbetsliv. Ökade resurser till välfärden minskar dessutom belastningen för dem som arbetar inom till exempel äldreomsorgen, så att de orkar jobba längre. Många arbetar deltid eller inte alls för att kunna vårda en äldre anhörig. En väl fungerande välfärd bidrar också till att minska anhörigas ansvar för omsorgen och gör det möjligt för dem att arbeta mer.

Sammantaget är regeringens bedömning att satsningar på att höja utbildningsnivån, förbättra matchningen och möjliggöra ett långt arbetsliv kommer att bidra till en hög sysselsättning och en god och uthållig produktivitetstillväxt.

Anf. 77 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, finansministern! Det var nog många, särskilt de över 65 år, som höjde på ögonbrynen när beskedet från finansministern och finansmarknadsministern kom att man totalt sett skulle höja skattetrycket på dem över 65 år i ekonomin. I valrörelsen hade man talat sig varm för att man skulle sänka skatten för pensionärer. På totalen blev det i stället en höjning av skatten för pensionärer.

Det som sedan hände var ett första tecken på den förlorade kontrollen över offentliga finanser som finansministern sedan dess har uppvisat. Nu är det underskott under alla år i mandatperioden. Från att ha varit mycket kritisk till Alliansen som stimulerade ekonomin under den värsta ekonomiska tiden sedan depressionen har nu finansministern i ett mer normaliserat läge lagt fram en prognos som pekar på underskott i alla fyra år då hon ska vara finansminister.

Detta sker i en tid då Sverige står inför svåra utmaningar. Den internationella konkurrensen tilltar, och vår egen befolkning åldras. Samtidigt har vi stora behov av att med ny teknik, nya mediciner och nya behandlingar utveckla vår gemensamma välfärd. Om det ska fungera behöver givetvis fler människor delta i arbetskraften. Vi behöver börja jobba tidigare, vi behöver stanna kvar längre och de arbetade timmarna behöver öka.

Detta har finansministern på en teoretisk nivå insikter om, eftersom det ligger i det arbetslöshetsmål som regeringen har. Men i praktiken föreslår den en politik som går i motsatt riktning. Det har regeringen till och med själv skrivit i sin budgetproposition. Man kan misstänka att när det nu ska komma nya ekonomiska propositioner under våren kanske regeringen kommer att politisera texterna något och inte ha med sådana sanningsenliga beskrivningar av vad som hände med politiken. Men i sin första budget hade den missat detta, även om Socialdemokraterna i förra interpellationsdebatten jag hade med finansministern kallade Finansdepartementet för ett partikansli.

Alliansen lämnade Sverige i ett starkt skick för att möta de utmaningar vi står inför. Trots ekonomisk kris hade vi god tillväxt. Vi hade högst sysselsättningsgrad i EU, och jobben blev 350 000 fler under alliansåren. Vi fick 40–70 miljarder kronor mer, lite beroende på hur man räknar, till den gemensamma välfärden. Det var en god grund för att skapa fler jobb i Sverige.

Nu har denna goda grund förbytts mot en ökad instabilitet och ökad oro. Vi får motstridiga besked från regeringen. Vi har en framtidsminister som har sagt att vi behöver lägre skatter på arbete. Samtidigt har vi en finansminister som går fram och höjer skatten på arbete. Det är klart att det skapar stor osäkerhet för Sverige framöver. Vad är det som gäller som besked? Är det finansministerns besked om höjda skatter? Är det framtidsministerns besked om att vi behöver lägre skatter i Sverige? Vi får väl tro att det är finansministerns besked som gäller.

Vi har en mycket instabil situation i Sverige som ett exportberoende land. Där var det tydligen i går möte med näringslivet. Finansministern var förvisso inte med. Men näringslivet deklarerade att det känner stor oro för den situation som är. Hur ska jobben då bli fler?

Vi vet också att vi har den politik som nu ligger framför oss med höjda skatter på att bland annat anställa äldre. Det gör att sysselsättningen kommer att dämpas och minskas, så som regeringen själv skriver. Särskilt riktar sig olika skattehöjningar och försämringar mot svaga grupper på arbetsmarknaden.

Med Alliansen såg vi den motsatta utvecklingen med högst sysselsättningsgrad i EU och 100 000 fler äldre som arbetade. Det var faktiskt så att sysselsättningen bland äldre i Sverige ökade fyra gånger så snabbt som EU-genomsnittet. Det beskriver finansministern som ett misslyckande.

Det som hedrar finansministern är att hon här tidigare i dag har berömt det förstärkta jobbskatteavdraget för att det ger starka drivkrafter för äldre att arbeta och höjer sysselsättningen. Jag tror att det var första gången jag hörde Socialdemokraterna och finansministern tala om jobbskatteavdragets positiva effekter för sysselsättningen.

Anf. 78 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka finansministern även för detta svar. Men tyvärr känns svaret mer som vackra ord med ganska lite konkret innehåll.

Jag påpekade i mitt förra anförande att det gick ganska bra för Sverige under Alliansen. Niklas Wykman har också beskrivit detta i sitt anförande. Att man har lyckats så bra med att få fler i arbete, öka skatteintäkterna och ge mer pengar till välfärden gynnar sysselsättningen och samhällsekonomin. Om inte detta är en framgångsrik politik, hur ska man då kategorisera en framgångsrik politik?

Att tycka att vi har gjort att bra jobb innebär inte att vi är nöjda. Det innebär att vi tycker att vi har gjort ett bra jobb. Det är två olika saker. Det finns mycket kvar att göra för att värna arbetslinjen och ta vara på människors kompetens. Det gäller inte minst de människor som i dag står längst ifrån arbetsmarknaden. Det gäller nyanlända, förtidspensionerade, långtidssjukskrivna och människor med låg eller ofullständig utbildning.

För att Sverige ska kunna vara konkurrenskraftigt gentemot omvärlden krävs det att ett antal reformer genomförs. Alliansregeringen genomförde bland annat 400 regelförenklingar för företagen 2008–2010 som fokuserade på att göra det enklare att driva företag. Vi gjorde rekordstora satsningar på både infrastruktur och forskning och storsatsade på utbildning. Andelen vuxna i utbildning ökade under Alliansens regeringstid jämfört med 2006. Allt detta lyckades Alliansen genomföra mitt under den djupaste globala lågkonjunkturen i modern tid.

Alliansens reformer och satsningar bidrar till högre produktivitetsutveckling med fler växande företag, ökad konkurrens och mer effektiva metoder i produktionen. Tyvärr verkar den nya regeringens politik snarare vara inriktad på att höja skatter som riskerar att driva företag från Sverige och som samtidigt försämrar företagsklimatet och försvårar för nya arbetstillfällen att växa fram.

Finansministern säger i sitt svar att regeringen vill satsa på utbildning, företagande och en aktiv näringspolitik. Det låter vackert. Men sanningen är att totalt höjer Socialdemokraterna och Miljöpartiet skatten omkring 40 gånger så mycket på arbete och tillväxt som de föreslår som satsningar på företagande.

Det går inte att säga att det viktiga är hur man använder pengar, som Magdalena Andersson gör, när man faktiskt vet att man drar bort pengar från företagande och arbete och satsar dem på annat. Det är så verkligheten ser ut.

Under tidigare socialdemokratiska regeringar valde man att minska den öppna arbetslösheten och öka produktiviteten bland annat genom att förtidspensionera bort lågpresterande arbetskraft. Året före Alliansens regeringstillträde 2006 förtidspensionerades 140 personer bort per dag.

Man kan inte låta bli att känna oro för att regeringen återigen ska välja den lösningen för att få en snygg statistik, där den kan visa produktivitetstillväxt per sysselsatt i arbetskraften och få en snygg statistik över arbetslösheten. Men att dölja verkligheten bara genom att flytta människor mellan olika kolumner i statistiken löser inga samhällsproblem. Det döljer bara verkligheten.

Jag vill här och nu fråga finansministern om hon kan garantera att regeringen inte kommer att öka takten i förtidspensioneringarna för att dölja arbetslöshet och visa en högre produktivitet.

Anf. 79 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr ålderspresident! När jag lyssnar till Niklas Wykman är det inte utan att jag känner mig lite manad att kommentera lite grann. Jag måste först av allt säga att när vi diskuterar hur många jobb som tillkommit under de åtta åren med borgerlig regering måste vi ändå ha med i bilden att befolkningen samtidigt har ökat med 500 000. Med en växande befolkning måste man inse att jobben av naturliga skäl hänger med.

Det blir en väldigt konstigt verklighetsbeskrivning för alla de människor som sitter fast i fas 3 och alla de många människor som inte har fått utbildning och i dag går arbetslösa. Man målar upp en bild av att det var ett paradiset på jorden som lämnades över i september 2014. På sista raden tillträdde alliansregeringen med en arbetslöshet med 6 procent och lämnade Sverige med en arbetslöshet på 8 procent. Det är på det den ska bedömas.

Niklas Wykman var väldigt glad att finansministern talade om drivkrafter när det gällde de dubbla jobbskatteavdragen för pensionärer. Finansministern har all rätt att göra det, och Niklas Wykman är en välkommen ledamot i skatteutskottet. Under förra perioden lade vi ned ganska mycket energi på att borra i frågan för att se vilka effekter jobbskatteavdragen har. Om vi tittar tillbaka i de redovisningar som finns från de hearingar där olika forskare och olika aktörer har beskrivit hur de har sett på det, ser vi att slutsatsen är att det enda område där man kunde se en positiv effekt av jobbskatteavdragen var just för dem över 65. För resten av jobbskatteavdragen kunde man över huvud inte se någon sådan effekt. Det blev också slutsatsen av hearingen om jobbskatteavdragen.

Detta handlar, liksom delvis den förra interpellationen, om hur de äldre ska kunna finnas kvar i arbetskraften. Det var hovsamt av finansministern att i förra debatten endast hänvisa till de satsningar som regeringen vill göra och som blev nedröstade. Det gäller satsningar på arbetslivsforskning, på arbetsmiljö och en lång rad andra områden.

Jag skulle särskilt vilja lyfta fram en satsning på vården och att se till att vi får fler anställda där. Det tror jag skulle vara det allra viktigaste för att många kvinnor ska orka till pensionen. De skulle behöva avlastas från de stressiga jobb de har i dag.

Vad jag menar med det hovsamma är att finansministern också kunde ha påmint om att alliansregeringen på alla dessa områden har dragit ned, förstört och sparat in. Det gäller inte minst företagshälsovård och sådana delar som vi alla vet har så stor betydelse för den andra delen av Sverige, som kanske inte alltid är de som är jättepigga och jobbar vidare. De behöver det här stödet för att kunna jobba åtminstone fram till pensionsåldern. Det perspektivet skulle vara klädsamt om även Moderaterna hade i den här debatten.

Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Jan Ericson påstår att det var lite konkret innehåll i mitt svar. Då undrar jag vad det var han inte hörde.

Det här är några konkreta punkter: Utbildningskontrakt är en konkret åtgärd. Fler utbildningsplatser på högskolan är väldigt konkret. Fler utbildningsplatser i yrkeshögskolan låter ganska konkret för mig. Fler utbildningsplatser i vuxenutbildningen, som i komvux och yrkesvux, är väldigt konkreta platser. Fler investeringar i infrastruktur är ytterligare en konkret åtgärd. Traineejobb för ungdomar är också konkret, och ytterligare resurser till Arbetsmiljöverket likaså.

Detta var några av de ytterst konkreta åtgärder som jag hade med i mitt interpellationssvar.

Jan Ericson säger att vi tar bort från företagande och arbete och satsar på annat. Då glömmer Jan Ericson att vi är ett samhälle och att samhället hänger ihop. När han säger att vi satsar på annat satsar vi till exempel på skolan och på att ungarna ska lära sig det de behöver där. Det kallar han för annat, men det är högst centralt för att ett företag ska kunna starta och rekrytera kompetent arbetskraft.

Satsa på annat, säger du när vi vill bygga ut yrkeshögskolan och låta fler människor gå på komvux och yrkesvux. Men det är ju oerhört centrala åtgärder för att företag ska kunna anställa, eftersom det är ett stort problem att hitta rätt kompetens på arbetskraften efter åtta år med borgerlig regering, trots att vi har skyhögt arbetslöshet.

Satsa på annat, säger Jan Ericson när vi satsar på äldreomsorgen, som gör det möjligt för medelålders anhöriga till äldre i äldreomsorgen att jobba heltid och känna sig trygga med vården i stället för att gå ned i arbetstid. Det underlättar dessutom arbetet för de – i huvudsak – kvinnor som sliter hårt i äldreomsorgen.

Allt detta kallar Jan Ericson för att satsa på annat. Vi har en annan syn på samhället.

Anf. 81 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Jag tackar finansministern så mycket för debattinläggen. Vi befinner oss i en ny tid för svensk politik. Från att ha varit ett av världens mest stabila och pålitliga länder, beskrivet som the Nordic light och andra positiva omdömen, har vi gått till att numera befinna oss i stor osäkerhet på väg mot instabilitet och internationell oro.

Vi har en regering i detta som är fylld av interna konflikter. Vi har en finansminister som har beskrivit den budget som läggs fram som stram. Vi har en arbetsmarknadsminister som beskrev samma budget som oerhört expansiv. Finansministern och arbetsmarknadsministern gör alltså helt olika bedömningar av vad som görs i budgeten.

Vi har en finansmarknadsminister som har sagt att vi behöver åtstramningar på ränteavdragen. Vi har en finansminister som har sagt att det inte alls behövs. Vi har en finansminister som har sagt att vi behöver höja skatterna. Vi har en framtidsminister som säger att vi behöver sänka skatterna. Vi har en statsminister som har sagt att Sveriges ekonomi och offentliga finanser är välskötta. Vi har en finansminister som har beskrivit dem som misskötta.

Vi har Tomas Eneroth, socialdemokratisk riksdagsledamot i ledande ställning, som har sagt att den politik som finansministern föreslår för att äldre trots allt ska kunna jobba kvar längre eller gå i den riktningen är provocerande. På det sättet har han alltså beskrivit den inriktningen. Nu har vi Leif Jakobsson som säger att jobbskatteavdraget inte skapar några

arbetstillfällen, trots att finansministerns eget departement bedömer att det skapar ungefär 120 000–130 000 arbeten. Det är i storleksordningen samma bedömning som till exempel Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket gör. Även LO gör ungefär den här bedömningen på lite knappt 100 000 jobb.

Vi har alltså en regering som nu skapar mycket större osäkerhet kring den ekonomiska politiken. Vi har också en regering som är mycket släpphänt när det gäller offentliga finanser. Vi ser nu en gradvis återgång till fullt resursutnyttjande i ekonomin. Då ska man överge överskottsmålet. Finansministern lägger fram budgetar där vi ligger på underskott i fyra år, det vill säga där vi inte tar det ansvar som krävs.

Detta är viktigt när vi talar om svaga grupper på arbetsmarknaden och dem som står längst ifrån. Om vi inte har skyddsvallar i ekonomin vet vi att det är de som blir av med jobben när nästa kris kommer. Om vi inte har skyddsvallar och trygga villkor för ekonomin vågar inte företag investera, expandera och anställa. Då blir det också svårast för dem som står längst från arbetsmarknaden. Detta har också Arbetsförmedlingen påtalat och sagt att de som står längst från arbetsmarknaden nu har fått försämrade jobbchanser. Vi har inget bra facit, helt enkelt, för den regering som nu sitter.

I stället ser vi ett påkommande och återkommande siffertricksande. Vi har en finansminister som vill jämföra oss med Japan och krisutvecklingen där, trots att Sverige när vi gick in i krisen hade ungefär 50 procent utrikeshandel och Japan 19 procent. Vi har en finansminister som vill jämföra bnp per capita med Tyskland, trots att Tyskland har en konstant befolkning mellan 25 och 64 år och Sverige har en minskande befolkning.

Det hela är alltså fyllt av interna konflikter, motstridiga budskap och jämförelser som är irrelevanta och inte ger en korrekt bild. Sverige borde förtjäna bättre än detta. Vi förtjänar att ha skyddsvallar i ekonomin, vi förtjänar att ha en stark ekonomi, vi förtjänar att ha en regering som tar sitt konstitutionella ansvar och talar med en röst och vi förtjänar att ha en rättvisande beskrivning från finansministern. Vad jag kan minnas har hon även blivit KU-anmäld för sina beskrivningar av svensk ekonomi.

Vi behöver detta, för vi ska nå full sysselsättning i Sverige. Alla människor som vill och kan arbeta ska också ha ett jobb att gå till. Men det kräver en regering som tar ansvar för offentliga finanser så att jobben kan växa till.

Anf. 82 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Magdalena Andersson berömmar sig för att man satsar på utbildning och skola. Jag vill bara påpeka en sak: Alliansen ökade antalet utbildningsplatser på nästan alla områden under sin regeringstid samtidigt som vi sänkte skatterna på arbete och företagande.

I den budget som gäller i dag, som är Alliansens budget, satsar vi mer på skolan än vad Socialdemokraterna gjorde i sitt budgetförslag. Och det gör vi utan att höja skatterna på arbete. Det finns inget som säger att man måste försämrare för företagande och göra det mindre lönsamt att arbeta för att man ska kunna satsa på andra saker, om man prioriterar vettigt.

Finansministern har de senaste månaderna gjort stor affär av att produktiviteten har minskat räknat per förvärvsarbete person. I sak är det korrekt, men det är också viktigt att se varför det ser ut på det sättet.

Som jag nämnde tidigare ökade Socialdemokraterna produktiviteten fram till 2006 genom att förtidspensionera bort en stor del av den lågproduktiva arbetskraften. Det gällde äldre, långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och tyvärr även en del funktionshindrade. Genom att förtidspensionera bort dessa människor från arbetskraften, ibland mot personernas vilja, blev andelen högproduktiv arbetskraft större, och den samlade produktiviteten ökade. Statistiken blev fin, med lägre arbetslöshet och färre långtidssjukskrivna. Baksidan var skenande kostnader för samhället och att människor sorterades bort från arbetsmarknaden för gott.

Alliansen valde en annan väg. Vi ville ta vara på det friska och se arbetsförmågan hos varje människa. Vi lyckades långt ifrån med alla. Men förtidspensioneringarna minskade dramatiskt under Alliansen, och samma sak gällde sjuktalet. En hel del långtidssjukskrivna kom tillbaka i någon form av arbete, inte alltid på heltid, kanske inte ens på halvtid, men på deltid. Samma sak gäller många äldre. I dag är det som sagt ungefär 100 000 fler äldre som arbetar i någon omfattning.

Alliansens politik sänkte samhällets kostnader dramatiskt. Vi gav fler chansen att arbeta och öka sin inkomst. Framför allt minskade vi den definitiva utslagningen av många lågpresterande från arbetsmarknaden. Dessa reformer stod jag stolt och försvarade i riksdagen 2007 och 2008. Och jag anser att bland andra sjukförsäkringsreformen och skattesänkningarna är bland det mest humana och viktiga som vi har gjort för Sverige under vår regeringstid.

Men visst, när man får in fler lågpresterande på arbetsmarknaden, som arbetar i den omfattning som man klarar av, minskar också produktiviteten per anställd. Min fråga till Magdalena Andersson är återigen hur hon ska kunna öka produktiviteten per anställd utan att samtidigt gallra bort de lågproduktiva från arbetsmarknaden. Det är tyvärr den vägen som Socialdemokraterna har valt tidigare.

Enligt min åsikt borde hon välja den andra vägen. Hon borde försöka få in ännu fler människor på arbetsmarknaden som inte är perfekta, som inte är perfekt arbetskraft som presterar 100 procent. Men de kan bidra och med sina insatser göra Sverige starkare, även om det leder till att produktiviteten minskar. Den vägen är bättre för den enskilda människan, och den är bättre för den samlade samhällsekonomin.

Slutligen måste jag också påpeka en sak för Leif Jakobsson som raljerar över att vi har högre arbetslöshet i dag än 2006. Jag vet inte om Leif Jakobsson har uppmärksammat att Europa har gått igenom en ganska djup finanskris. Jag vet inte heller om Leif Jakobsson har uppmärksammat att den tidigare socialdemokratiska regeringen gömde de arbetslösa genom att helt enkelt flytta dem från arbetslöshetskolumnen till en annan kolumn, till exempel förtidspensionerade. Det var jättelätt att få bort arbetslösheten i statistiken. Men hur såg det ut i verkligheten?

Leif Jakobsson säger också att alla de nya jobben beror på att Sverige har fått en större befolkning. Den 22 januari visade finansminister Magdalena Andersson en bild vid en föredragning i finansutskottet, som jag nu visar för kammarens ledamöter. Hon förklarade att arbetslösheten förväntas sjunka långsammare än tidigare prognoser visat, på grund av att befolkningen har ökat. En snabbare tillväxt av arbetskraften på grund av snabbare befolkningsökning gör att arbetslösheten inte minskar i samma takt. Vem har rätt? Är det Leif Jakobsson eller Magdalena Andersson?

Anf. 83 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag måste säga till Niklas Wykman att skatteutskottet lade ganska mycket energi på att försöka reda ut effekterna av jobbskatteavdragen, eftersom de var en oerhört stor del av de ofinansierade skattesänkningarna under den borgerliga perioden. Jag refererade till de forskare som var inbjudna och som gav sin syn. Och det är klart att de hade olika uppfattningar. Men jag tror att Niklas Wykman blandar ihop de direkta drivkrafterna för att arbeta.

Inte minst finansministern ändrade på slutet argumentationen om jobbskatteavdragen. Från början skulle de göra så att fler människor i teorin skulle läsa skattetabellen på morgonen och komma på att "Oj, det lönar sig mer att jobba. Så nu går jag till Arbetsförmedlingen." Det senaste jobbskatteavdraget motiverades framför allt med att det var en konsumtionsstimulans. Och det är en helt annan sak.

Det är klart att det blir en konsumtionsstimulans om människor får mycket pengar i sin plånbok. Och det påverkar sysselsättningen av den anledningen. Men det som vi kritiserade och undrade över var varför landets pensionärer inte skulle få vara med i den konsumtionssatsningen. Motivet för jobbskatteavdragen var inte längre drivkraft för att söka arbete utan för att möta konjunkturen. Där är ni fortfarande svaret skyldiga.

Vi hade tänkt reparera en del av denna orättvisa i samband med den budget som lades fram. Den röstades tyvärr ned av Alliansen och Sverigedemokraterna. Därför får landets pensionärer vänta på att vara med i konsumtionsstimulansen.

Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr ålderspresident! I den politiska debatten blir beskrivningen av verkligheten ofta en central del. Det är ibland häpnadsväckande att se hur vissa socialdemokratiska riksdagsledamöter, särskilt Leif Jakobsson, är beredda att vinkla den beskrivningen så till den grad att det blir klart anmärkningsvärt. Det görs för att man vill framhäva sina politiska åsikter.

Om man tittar på de år då alliansregeringen satt vid makten kan man se att Sverige hade OECD:s näst starkaste sysselsättningsökning. Om man tittar på hur många nya jobb som skapades per tusen invånare i arbetsför ålder kan man se att vi var i särklass bäst. För varje person som befolkningen i åldern 16–65 ökade med tillkom nio nya jobb. Tyskland var näst bäst med fem nya jobb. Och om man tittar historiskt kan man se att det under de senaste 30 åren har skapats en halv miljon nya jobb. Av den halva miljonen, nettomässigt, nya jobb har 360 000 tillkommit de senaste åtta åren. Det är alltså svårt att hävda något annat än att de senaste åtta åren av alliansstyre har varit väldigt framgångsrika.

Vi kan också konstatera att Sverige har den tredje lägsta långtidsarbetslösheten i hela OECD. Om man tittar på de äldre, som vi delvis diskuterar nu, kan vi konstatera att sysselsättningen, så länge man har mätt den, har legat på någonstans runt 70 000–80 000 för personer över 65 år som har arbetat. Nu har den siffran överstigit 150 000. Den har alltså dubblats under Alliansens tid vid makten.

De utvärderingar som har gjorts just vad gäller de äldre visar att det är mycket tydligt kopplat till det förstärkta jobbskatteavdraget. Och jobbskatteavdraget är väl kanske den ekonomiska reform som forskare har utvärderat mest under efterkrigstiden.

Herr ålderspresident! Det är väldigt svårt att föra en debatt när finansministern går och pratar med presidiet och också går runt i kammaren och pratar.

(ÅLDERSPRESIDENTEN: Vi fortsätter.)

Jobbskatteavdraget är en av de mest utvärderade ekonomiska reformerna. Och just sysselsättningen hos de äldre är en tydlig indikator på att jobbskatteavdragsreformen har varit framgångsrik.

Det är anmärkningsvärt att Leif Jakobsson påstår att vi skulle ha satsat mindre på sjukvården. Om man tar hänsyn till inflationen, som de senaste åtta åren har varit 10,5 procent, och till befolkningen, som har ökat med 5,8 procent, har resurserna till sjukvården, utgiftspost nr 9, ökat från 41 miljarder till 62 miljarder om man inflationsuppräknar.

Den här debatten blir alltså närmast bisarr i den bemärkelsen att jag undrar hur mycket Leif Jakobsson och Magdalena Andersson är beredda att beskriva verkligheten bara på ett sätt som gynnar den egna saken. Det är anmärkningsvärt att de socialdemokratiska representanterna i kammaren kan vara så oprofessionella.

Anf. 85 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr ålderspresident! Jag kunde inte låta bli att anmäla mig till den här debatten. Jag hade tänkt avstå, men jag måste säga att det är en aning utmanande att höra de moderata företrädarna här i debatten beskriva verkligheten. Som Fredrik Schulte var inne på: Vilken verklighetsbeskrivning är det som gäller?

Det är ju så att fakta talar väldigt tydligt för sig själva. Det är precis som Leif Jakobsson sa: Vi hade 6 procents arbetslöshet när den borgerliga regeringen tillträdde för åtta år sedan. När de lämnade i höstas var slutresultatet en arbetslöshet på 8 procent.

Det är mycket enkelt att räkna ut att bakom dessa siffror finns oerhört stora mänskliga problem som den borgerliga regeringen helt enkelt misslyckades med att adressera. Varför var det så?

Låt mig försöka knyta an till den här interpellationen som i grunden är en bra och relevant frågeställning.

Svaret är att man bara hade ett verktyg. Man arbetade med samma enkla verktyg under hela perioden på åtta år, nämligen skattesänkningar. Om man år efter år i åtta år misslyckas med att vända trenderna på arbetsmarknaden och i stället får fler arbetslösa än innan man satt sina skattesänkningar i verket, då är funderingen varför man inte under något enda år under denna period har funderat på slagkraften i de politiska verktyg man har?

Jag tror helt enkelt att det beror på att man inte har velat pröva andra vägar. När det moderata ledarskapet nu funderar på framtiden och vilka verktyg man ska ta till, då har man, bortsett från en kort stund av insiktsfullhet hos Anders Borg för något halvår sedan då han sa att det nog är slut med skattesänkningarna nu, återigen landat vid att det Sverige nu behöver är mer skattesänkningar för att vi ska få fart på arbetsmarknaden.

Herr ålderspresident! Tillåt mig tvivla! Det som inte har fungerat på åtta år och som gjorde paus i en glimt av insiktsfullhet hos Anders Borg är nu tillbaka i samma läge.

Jag tror, herr ålderspresident, att det vore väldigt klädsamt om de moderata företrädarna i den här debatten slog an det som är den verkliga frågeställningen i interpellationen i stället för att försöka göra något slags allmänpolitisk slagträdebatt av det hela.

Vilka verktyg ska vi använda för att få upp produktiviteten i ekonomin och få fler arbetade timmar i ekonomin? Då måste man kanske fundera på om det inte är viktigt att pröva andra vägar än den enda väg man har prövat i åtta år och så kapitalt misslyckats med.

Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag var, precis som Fredrik Schulte påpekade, runt och pratade med Niklas Wykman och med ålderspresidenten. Bakgrunden är att Niklas Wykman kom med ett felaktigt påstående i talarstolen. Det kan hända att man kommer med en felaktig siffra, men problemet var att sist vi hade interpellationsdebatt kom Fredrik Schulte också med ett felaktigt påstående, så jag ville ta upp det som en ordningsfråga.

Det är lite svårt att ha interpellationsdebatter när det upprepade gånger kommer felaktiga påståenden från interpellanterna. Alla kan göra fel någon gång, men om det skulle vara ett mönster så är det bra att det blir en ordningsfråga på direkten, tycker jag. Jag tror inte att det är bra för politiken att man kommer med direkt felaktiga uppgifter i debatterna, och jag tror dessutom att Moderaterna har tillräckligt bra argument utan att behöva göra på det sättet.

Niklas Wykman och hans prat om de offentliga finanserna skulle vara mer trovärdigt om det inte var så att statsfinanserna var i sämre skick än de har varit sedan budgetsaneringen när Niklas Wykman lämnade Finansdepartementet i oktober 2014. Vi hade då det största budgetunderskottet sedan den direkta, akuta budgetsaneringen. Det var resultatet av åtta år med moderater i Finansdepartementet.

Den tidigare regeringen tog över statsfinanser i exceptionellt gott skick med stora överskott och ett strukturellt överskott. Den tidigare socialdemokratiska regeringen hade sanerat statsfinanserna och sedan byggt upp en stabilitet i dem och betalat av stort på statsskulden.

Sedan kom krisen. Jag har aldrig framfört någon kritik av hur man skötte statsfinanserna under själva krisen. Under själva krisen bedrev den tidigare borgerliga regeringen en ansvarsfull ekonomisk politik. Problemet var att man i slutet av den förra mandatperioden började slarva. I takt med att krisen fasades ut och vi gick in i en period med bättre tillväxt fortsatte man med de ofinansierade skattesänkningarna.

Resultatet av det blev att vi fick det största budgetunderskottet sedan budgetkrisen på 90-talet och också ett stort strukturellt underskott – ett så stort strukturellt underskott i statsfinanserna att jag tog över statsfinanser som låg 75 miljarder ifrån den målsatta nivån. Det är resultatet av åtta år med moderater i Finansdepartementet.

Nu handlar det för den här regeringen om att ta ett fast grepp om statsfinanserna, att steg för steg beta av underskotten och föra tillbaka Sverige på en bana som är ansvarsfull, där vi får plus och minus att gå ihop, där vi slutar med stora, ofinansierade skattesänkningar och i stället ansvarsfullt finansierar reformerna krona för krona. Det är den politiken

som den här regeringen har föreslagit, och det är den politiken vi kommer att stå för. Vi kommer att ta ett fast grepp om statsfinanserna.

Jan Ericson pratar om produktiviteten och menar att produktivitetsökningen i huvudsak beror på vilka personer som är på arbetsmarknaden.

Vi har tittat lite närmare på det där på Finansdepartementet, och det visar sig att det inte riktigt är så enkelt. Hur sammansättningen på arbetskraften ser ut förklarar väldigt lite av den avsaknad av produktivitet utveckling som vi har haft i Sverige under den borgerliga regeringen. Det handlar snarare om problem med investeringar i näringslivet. Det handlar inte heller så mycket om sammansättningen mellan olika näringsgrenar, och det handlar inte om arbetskraftens sammansättning, utan det är brist på investeringar i näringslivet.

Anf. 87 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr ålderspresident! Tack så mycket, finansministern! Jag ska börja med att understryka det så att det är tydligt: Det sker både en skattechöjning och en skattesänkning för pensionärskollektivet över 65 år. Nettot är ungefär 400 miljoner till pensionärskollektivets fördel. Detta har korrigerats sedan beskeden först kom, eller hur, finansministern – det fanns oklarheter i detta från början, och när beskeden först lämnades var det en förlust.

Detta kan Magdalena Andersson säkert reda ut i sitt nästa inlägg, för det har justerats.

Däremot måste man ändå när man har en debatt om hur man ska värna människor på arbetsmarknaden och ta till vara sysselsättningsutvecklingen ha en idé om hur det ska gå till. Jag är av den fulla övertygelsen – tillsammans med nästan alla andra människor, skulle jag tro – att om fler ska jobba så behöver jobben bli fler. Ska jobben bli fler behöver man känna att det är tryggt att växa, anställa och investera. Vi måste skapa resurser till den gemensamma välfärden så att vi också kan skapa arbetstillfällen där.

Det är därför oroväckande när finansministern beskriver att man nu steg för steg ska komma tillbaka till balans och överskott i de offentliga finanserna, när man för alla fyra åren framöver de facto visar på underskott. Man säger alltså att man ska gå framåt medan man tar kliv bakåt. Det går inte ihop. Man kommer inte närmare målet när man har underskott varje år. Planerar finansministern att återkomma till överskott och i så fall hur?

Jag tog chansen att korrigera den otydlighet som uppstått angående pensionärerna och beskattningen mellan att beskedet kom och att budgeten sedan presenterades. Hur det slutligen blir får vi se i vårpropositionen, hoppas jag.

Nu lämnade inte finansministern något besked. Är det hennes besked eller är det Ylva Johanssons besked? Är det finansmarknadsministerns besked eller är det finansministerns besked? Är det framtidsministerns besked eller är det finansministerns besked? Är det statsministerns besked eller är det finansministerns besked? Är det Tomas Eneroths bedömning eller är det finansministerns bedömning? Är det Leif Jakobssons bedömning eller är det finansministerns bedömning?

Det vill säga: Finansministern har faktiskt inte lämnat svar på en enda fråga, men jag är glad att jag fick chansen att förtydliga detta med pensionärerna.

Anf. 88 JAN ERICSON (M):

Herr ålderspresident! Det är lite fascinerande att lyssna på sifferexercisen om arbetslösheten. Det är ofattbart att man fortfarande menar att en så djup finanskris som Europa gick igenom ska gå helt spårlöst förbi. Trots detta klarar sig Sverige bättre än nästan alla jämförbara länder. Ekvationen är den att om skatten sänks kommer fler i arbete, och då är det fler som betalar skatt – och man får totalt sett in ökade skatteintäkter. Det är precis vad som har hänt.

Om man räknar alla som var arbetslösa på riktigt 2006, men som ni gömde i annan statistik, är arbetslösheten lägre i dag. Det bekymrar mig att vi snart är där igen. Snart börjar ni tricksa med siffror för att visa de låga, fina arbetslöshetssiffrorna. Förr eller senare än ni där. Ni kommer att förtidspensionera bort människor som egentligen vill arbeta, som kan arbeta, som har en arbetsförmåga. De ska bort från arbetsmarknaden för att snygga till statistiken. Vi kommer dit.

Jag blev nästan lite paff när Magdalena Andersson sa att det nu gäller att ta ett fast grepp om statsfinanserna. Det är nästan lite humor.

Vad gör man? Man går ut med ett ensidigt slopat överskottsmål. Sedan sitter LO i kulisserna och ropar att det måste vara 3 procents underskott per år i minst 20 år för att få fart på Sverige. Jag undrar hur det ska sluta.

Finansministern talade om nya tag. Jag får säga att det går så där vad gäller både näringslivsklimatet och statsfinanserna. Jag tror att det var Niklas Wykman som pratade om att Sverige tidigare beskrevs som the Nordic light. Jag skulle vilja påstå att vi snart är inne i någon sorts evig solförmörkelse i Sverige. Jag hoppas att vi inte hamnar där.

Anf. 89 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr ålderspresident! Jag ska börja med att erkänna att jag kom med ett felaktigt påstående i en tidigare interpellationsdebatt. För det skulle jag vilja be om ursäkt till Magdalena Andersson. Jag påstod att hon hade sagt någonting som hon inte hade sagt. Det stämmer alltså inte. Det ber jag om ursäkt för. Men det är inte ett argument för att störa debatten i kammaren.

Jag skulle mer än någon välkomna om vi kunde hålla oss till regeln att hålla sig till fakta. Vi hörde till exempel Ingela Nylund Watz prata om att arbetslösheten var 6 procent 2006. Så var det alltså inte. Vi ändrade måttet. Tidigare redovisades en arbetslöshet mellan åldrarna 16 och 65. Sedan utvidgade vi måttet för att anpassa oss till EU till att omfatta 15–75. Tidigare hade Socialdemokraterna försökt pressa ihop så att statistiken skulle se lite bättre ut.

Sedan står Ingela Nylund Watz i talarstolen och argumenterar för att arbetslösheten var så fantastiskt låg 2006 när det var högkonjunktur. Men så var det inte.

Vi skulle kunna komma tillbaka i morgon och hävda en arbetslöshet på 6 procent. Jag tror att vi till och med skulle kunna få en arbetslöshet på runt 4 procent i morgon – om vi ger tillbaka förtidspensionerna till dem som tidigare var förtidspensionerade under Göran Perssons tid vid makten. Det är enkelt. Vi kan halvera arbetslösheten över kvällen.

Har någonting blivit bättre? Tillståndet i svensk ekonomi och för de människor som förtidspensioneras skulle bli ännu värre. Mycket av detta är vår kritik. Socialdemokraterna är så måna om just arbetslösheten som mått på hur det går för ett land att ni är beredda att förtidspensionera bort människor.

Nu har ni satt målet att Sverige ska ha lägst arbetslöshet 2020, men ni har inga konkreta förslag på hur jobben ska bli fler. Ni satsar en massa pengar på bidrag och Amspolitik.

Det verkar som att Sverige går samma öde till mötes, det vill säga att sopa undan människor under mattan i förtidspensioner och bidrag.

Anf. 90 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja börja med att tacka finansministern för att hon har gjort en seriös ansats att svara på interpellanternas frågor. Interpellanterna verkar under denna debatt ha velat prata om allt annat än det som faktiskt interpellationerna handlar om, det vill säga de stora demografiska utmaningarna, våra möjligheter att få fler människor i arbete och en utvecklad produktivitet i samhället.

Det är bra att svaret andas att den nya samarbetsregeringen ser behov av insatser på fler områden och inom flera politikområden än att ensidigt arbeta med det enda instrument som den tidigare borgerliga regeringen använt, nämligen skattesänkningar, som man har trott ska lösa alla samhällsproblem, också dem som interpellationerna adresserar.

Många har kommit till insikt, utom möjligen de borgerliga partistrategerna på framför allt Schönfeldts gränd, att om man ska komma till rätta med de demografiska utmaningarna, få fler i arbete och en ökad sysselsättning och bättre produktivitet i samhället måste man arbeta med flera instrument samtidigt. Man måste våga spänna bågen högre och utmana till exempel frågor som har att göra med hur vi skapar nya arbetstillfällen, hur vi utvecklar forskning och innovation, hur vi skapar en bättre matchning på arbetsmarknaden, hur vi får fler ungdomar att vilja plugga vidare på högskolan, hur vi helt enkelt använder alla de departement vi har inom alla möjliga politikområden för att få en utveckling som gör att vi når de lösningar som behövs för att klara de demografiska utmaningar vi står inför.

Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr ålderspresident! Vi har pratat om möjligheterna för äldre och yngre att delta på arbetsmarknaden. De är viktiga frågor därför att Sverige behöver alla arbetade timmar som går att få för att säkra en välfärd av hög kvalitet och kunna ta hand om den åldrande befolkningen.

Den tidigare borgerliga regeringen trodde att det var skattesänkningar som skulle lösa dessa problem och många andra problem, där skattesänkningar var svaret på allt – eget Jeopardy. Ni ställer frågorna. Den borgerliga regeringen hade svaren: skattesänkningar.

Den nuvarande regeringen tror att det finns andra möjligheter än att bara sänka skatten. Vi vill satsa på utbildning för våra barn och ungdomar, välfärdsinvesteringar så att ungarna lär sig det de behöver i skolan, så att våra äldre får en trygg ålderdom, så att det också blir möjligt för människor att arbeta med hjälp av en väl fungerande skola, ett väl fungerande utbildningssystem och en väl fungerande välfärd.

Vi ser behov av att vara mer aktiva i investeringar. Skattesänkningar skapar inte investeringar i infrastruktur. Här behöver vi investera mer i infrastruktur, klimatomställning och i nya bostäder. Det är investeringar som kommer att ge både jobb och sysselsättning här och nu och skapa möjlighet att stärka produktiviteten och tillväxten på lite sikt.

Jan Ericson tyckte att Sverige är bättre än jämförbara länder när det gäller arbetslösheten. Det är helt korrekt om man tycker att Spanien, Portugal och Grekland är jämförbara länder. Men om man tycker att Tyskland, Danmark och Holland är jämförbara länder har vi inte presterat bättre. Det beror lite på var någonstans man ställer sig.

Någon sa att vi går ett steg framåt och ett steg bakåt i statsfinanserna. Det är inte korrekt. Vi stärker de offentliga finanserna varje år under mandatperioden genom att vi har kopplat ett fast grepp, till skillnad från den borgerliga regeringen som under den förra mandatperioden befann sig på ett sluttande plan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:281 om regeringens aviserade höjda skatter

Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson har frågat mig vilka skatter jag kommer att föreslå höjningar av och för vilka höjningarna kommer att gälla.

Utgångspunkten för regeringens politik är att reformer måste genomföras på ett ansvarsfullt sätt och finansieras fullt ut. Ordning och reda i statens finanser är grunden för fler jobb och en hållbar välfärd av god kvalitet. Underskottet i de offentliga finanserna ska steg för steg pressas tillbaka.

Vilka skatteförslag som kan bli aktuella framöver är något som regeringen prövar inom ramen för budgetarbetet, där en samlad bedömning och avvägning görs. Naturligtvis ligger de förslag som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2015 med som ett underlag i det fortsatta arbetet.

Anf. 93 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Min fråga var vilka skatter finansministern kommer att föreslå höjningar av och för vilka dessa höjningar kommer att gälla.

I svaret fick jag inte mycket till svar. Finansministern skriver att de förslag som fanns med i budgetpropositionen för 2015 naturligtvis kommer att vara underlag för det fortsatta arbetet. Men, herr talman, om jag får tillåtelse att hjälpa finansministern i hennes arbete kan jag tala om några av de skattehöjningar som fanns med i förslaget i budgetpropositionen för 2015.

Det är ett femtontal eller ett tjugotal skatter – minst. Svenska folket kan förvänta sig skattehöjningar i form av avtrappat jobbskatteavdrag, att det blir dyrare att anställa unga, särskild löneskatt för äldre, slopad skattereduktion för gåvor, halvering av RUT-avdraget med mera med mera.

De kommande skattehöjningarna kommer att slå hårt mot den äldre arbetskraften. Den särskilda löneskatten för äldre kommer att innebära att färre äldre kommer att arbeta.

Under senare tid har över 100 000 äldre kommit ut på arbetsmarknaden, och Sverige har EU:s snabbast växande sysselsättningsgrad bland personer över 65 år. Jag är rädd att denna positiva trend kommer att brytas i ett läge då vi måste arbeta längre upp i åldrarna.

Finansministern skulle inte höja skatter för vanliga löntagare, fick vi höra i valrörelsen. Nu har det bevisats att det inte stämmer. Samtliga som tjänar över 36 200 kronor i månaden kommer att få höjd skatt. Tidigare räknades detta upp med inflationen plus 2 procent. Det är alltså 72 000 fler som kommer att få betala statlig skatt, och det här kommer att drabba 1,1 miljoner löntagare.

Att höja arbetsgivaravgifterna för unga kommer att slå hårt mot personer som redan i dag står långt från arbetsmarknaden. Finansministern kan väl inte mena att det blir fler jobb om man ökar kostnaderna för att anställa? Jag tror i och för sig att hon menar det med tanke på de tidigare debatterna.

Halveringen av RUT kommer att slå hårt mot en bransch där uppemot 20 000 personer är verksamma och mot till största delen kvinnligt företagande. När Danmark utförde förändringar i hemserviceavdraget fick 85 procent av alla som arbetade i sektorn gå från sina jobb. De kommuner som ökar mest när det gäller att anlita hjälp i hemmet – det är rätt intressant; det är inte bara i Stockholmsområdet – är nu Gällivare och Jokkmokk.

Den breda uppgång som vi nu ser på arbetsmarknaden riskerar att brytas genom de här omfattande skattehöjningarna. 85 procent av alla skattehöjningar riktas mot jobben och arbetsinkomsterna.

Nu senast aviserade finansministern att man ska överge överskottsmålet. Tidigare kunde vi höra finansministern upprepa gång på gång, inte minst i valrörelsen, att överskottsmålet var viktigt. Ladorna var tomma, och om ladan var fem meter hög var den belånad upp till två meter. Att överge överskottsmålet kommer att skada statens finanser. Om ladan i en framtid blåser ned kommer vi inte att ha råd att bygga upp den, för då måste vi ta stora lån.

Finanspolitiska rådet skrev i höstas: ”Svårigheter att i närtid leva upp till överskottsmålet är däremot inte ett giltigt argument för att sänka överskottsmålet.”

Alliansen lämnade ett Sverige som var på rätt väg, där överskottsmålet har varit en viktig del i att bygga skyddsvallar inför framtidens utmaningar.

Regeringens besked om aviserade skattehöjningar kan försvaga vår ekonomi och riskerar att utsätta landet för risker.

Därför upprepar jag min fråga: Vilka skatter kommer finansministern att föreslå höjningar av?

Anf. 94 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack, finansministern, för de svar vi förväntade oss!

Skatter är något väsentligt på så sätt att det säkrar finansieringen av välfärden. Men skatternas utformning och nivåer påverkar också i mycket

hög utsträckning vilken tillväxtpotential och vilken sysselsättningspotential ett land har.

Modern nationalekonomisk forskning visar alltmer betydelsen av detta, särskilt för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, för grupper som har ett lägre sysselsättningsdeltagande än genomsnittet och för dem som har svårt att etablera sig.

Därför är det viktigt att få tydliga besked från finansministern om vad det är som gäller. I dag finns det möjlighet att reda ut oklarheter. Är det finansmarknadsministrarnas besked om ränteavdrag som gäller, eller är det finansministrarnas besked om ränteavdrag? Är det framtidsministrarnas besked att vi ska ha lägre skatter på arbete som gäller, eller är det finansministrarnas besked att vi ska ha högre skatter på arbete? Det vore väldigt bra om finansministern kunde svara på de frågorna.

Är det finansmarknadsministrarnas besked att vi ska slopa ränteavdragen som gäller, eller är det finansministrarnas besked att vi ska ha kvar ränteavdragen? Är det framtidsministrarnas besked att vi behöver lägre skatter på arbete som gäller, eller är det finansministrarnas besked att vi behöver högre skatter på arbete?

Det är alltså väldigt enkla och tydliga frågor att lämna besked om, och svenska folket skulle uppskatta att få reda på svaret.

Nu har vi en regering som lämnar i stort sett alla besked i en stor mängd frågor. Det skapar stor osäkerhet för jobb, investeringar och produktivitet i vårt land.

Det vore också bra att få besked om hur man ser på viktiga skattereformer, till exempel jobbskatteavdraget. Det är infört i ett tjugotal länder med mycket stor effekt, dokumenterad i hyllmeter av internationell forskningslitteratur – Hoynes, Eissa med flera. Man har gått igenom land för land och utvärderat effekterna av jobbskatteavdraget, även i Sverige.

Det har sagts här att man inte kan se effekterna av jobbskatteavdraget för hela befolkningen. Det betyder ju inte att de inte finns.

Finansministern är säkert medveten om att man brukar tala om ex-ante-studier och ex-post-studier. Det betyder att man på förhand försöker se vad en reform eller en förändring kan ha för effekt och att man efteråt försöker isolera just den effekten.

Ex-post-studier är svåra att göra av jobbskatteavdraget av en enda anledning, nämligen att det ges till alla. Det finns ingen kontrollgrupp. Det är lite grann som att försöka bevisa effekten av en medicin som man ger till alla människor i försöksgruppen. Det är därför man inte gör försök på det sättet. Det betyder inte att effekten inte finns. Det är väldigt viktigt att framhålla, och det tror jag att finansministern själv kommer fram till om hon tänker på detta.

Därför är det till exempel enklare att isolera och beskriva ex-post-effekten av skattelättnaden för till exempel pensionärer, det förstärkta jobbskatteavdraget. Det finns de som får det och de som inte får det, och då kan man jämföra grupperna och dra slutsatser.

Men en medicin som ges till hela försöksgruppen kan man alltså inte säga vad den har för effekt, för det finns ingen kontrollgrupp. Så är det med jobbskatteavdraget också. Det är därför tämligen ohederligt att argumentera för att det inte skulle finnas någon effekt bara för att det inte finns någon kontrollgrupp. Då kan man tycka att man skulle ha

kontrollgrupper, men vi tenderar även i skattesystemet att vilja behandla hela befolkningen lika.

Men nu handlar det om framtiden och besked. Då vänder jag mig till dig, Magdalena Andersson. Du har sagt att vi ska ha högre skatter på arbete. Din kollega framtidsministern säger att vi ska ha lägre skatter på arbete. Vilket besked är regeringens besked – är det ditt eller framtidsministerns?

Finansmarknadsministern talar om att vi ska föra dialog om att avskaffa ränteavdragen. Du har sagt att vi ska ha kvar dem. Nu talar vi om vad vi ska ha för skatter framöver, och nu vill jag att du lämnar tydliga besked.

Anf. 95 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Med anledning av interpellationen vill jag säga någonting om det här med arbetsgivaravgifter för unga. Den frågan har diskuterats en hel del, bland annat i arbetsmarknadsutskottet där jag sitter. Man föreslår nu normaliserade arbetsgivaravgifter för dem under 26 år, det vill säga att man behåller arbetsgivaravgiften på samma nivå.

Erik Andersson måste svara på vad som händer med de företag som har anställda som fyller år. Anser Erik Andersson att det är en chock för de företagen att unga fyller år? Man blir ju äldre så småningom. Det tycker vi är positivt. Då passerar man den här gränsen för arbetsgivaravgifter.

I mitt län, Örebro län, finns det 15 000 ungdomar mellan 18 och 24 år. Av dem är 1 500 inskrivna på Arbetsförmedlingen. Erik Andersson borde berätta varför han då tycker att vi ska finansiera arbetsgivare som redan har andra anställda.

Vi kan konstatera att de ungdomar som är långtidsarbetslösa ofta saknar utbildning. De får inte jobb. De har varit långtidsarbetslösa trots den nedsatta arbetsgivaravgiften.

När det gäller RUT tänkte jag fråga Erik Andersson om han känner många enskilda personer som köper RUT-tjänster för över 25 000 kronor per år. Är det en stor målgrupp som köper dessa tjänster för över 25 000? Det skulle vara intressant att veta, eftersom han hävdar att det kommer att försvinna en massa jobb om de som köper för över 25 000 ska betala hela tjänsten själva i stället för att få bidrag.

Det är en bidragspolitik som han beskriver. Jag tycker att Moderaterna också ska försöka förklara och försvara varför man gör det. Går man på Niklas Wykmans resonemang om fakta och statistik kan man fråga sig vad den ökade sjukskrivningstakten i dag beror på. Vi ser ju att sjukskrivningarna ökar i Sverige, framför allt bland kvinnor. Poängen med den förändrade sjukförsäkringen och jobbskatteavdraget var att fler skulle jobba. Nu ser vi att fler unga blir sjuka. Hänger det också ihop med jobbskatteavdraget, menar Niklas Wykman? Niklas Wykman försöker ju empiriskt visa att vissa saker får effekt.

Hela gruppen omfattas ju inte. Sjuka och arbetslösa fick inte del av jobbskatteavdraget. Ändå ökar sjukskrivningarna. Det vore bra om Niklas Wykman försökte använda sin statistik på mer än ett kreativt sätt.

Anf. 96 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att blanda mig i den här interpellationsdebatten i väntan på nästa.

När vi diskuterar skatter vill jag påminna om ekvationen som jag nämnde förut. Om sänkta skatter leder till ett bättre företagsklimat och fler jobb, så får vi fler skattebetalare och sammantaget högre skatteintäkter, även om varje person betalar lite mindre i skatt. Det är precis så det har blivit. Vi har fått fler människor i arbete, och vi har fått mer skatteintäkter och mer pengar till välfärden.

Ekvationen har fungerat, och den har fungerat mitt i en djup lågkonjunktur. Tänk så bra den kommer att fungera om man fortsätter på den här vägen när vi får lite bättre konjunktur!

Om Sveriges problem vore att vi hade för låga skatter hade jag köpt att vi skulle höja dem. Men problemet i dag är faktiskt att Sverige fortfarande, trots våra reformer, är ett av de länder i världen som har högst skatter, även om vi inte riktigt ligger i topp längre.

Om sänkta skatter skapar fler jobb, vad leder då höjda skatter till? Den frågan är också befogad. Vi har faktiskt klarat oss bättre än omvärlden, även om Magdalena Andersson påstår att jag i förra debatten bara jämförde oss med Spanien och Grekland. Nej, jag jämför faktiskt med våra grannländer.

Magdalena Andersson nämnde Danmark. Sanningen är den att det har blivit mycket färre nya jobb i förhållande till den ökande befolkningen i Danmark än i Sverige. Vi har alltså klarat oss betydligt bättre än länderna i norra Europa.

Att man räknar arbetslöshet på lite olika sätt i olika länder förvirrar lite. I Tyskland och Österrike räknar man till exempel in alla elever som går på yrkesprogram. De räknas som sysselsatta i statistiken, för de har lärlingsanställningar. Det har man inte i andra länder. Detta gör att det är ganska svårt att jämföra siffror rakt av.

Ser man till helheten har Sverige klarat sig väl så bra som andra länder, troligen bättre än de flesta.

Nu kom vi in på detta med arbetsgivaravgifterna för ungdomar. Då vill jag upprepa vad jag brukar säga i de diskussionerna. Vi tittar mycket på hur många nya jobb som har skapats till följd av att man har sänkt arbetsgivaravgiften för ungdomar. Men något vi missar i den diskussionen är hur många som har fått behålla jobben under en djup lågkonjunktur tack vare att det har blivit lite billigare att behålla personalen.

När jag träffar företagare inom restaurangsektorn, dagligvaruhandeln och så vidare säger de: Normalt sett hade vi varit tvungna att dra ned lite när det är sämre tider, men eftersom det har blivit lite billigare att ha unga anställda har vi kunnat behålla fler än vi hade behållit annars. Hur många jobb som har räddats på det här sättet går naturligtvis inte att räkna ut. Då får man fråga varje arbetsgivare och hoppas att de berättar det. Men självklart finns det en sådan effekt.

Inom restaurangsektorn finns ett tydligt mönster. Innan jag kom in i riksdagen jobbade jag med att hantera dåliga krediter under den förra bankkrisen. Så fort man får kriser slås vissa branscher ut väldigt snabbt, bland annat inom restaurang- och kafésektorn. Det som skiljer den här krisen från tidigare kriser är att under denna djupa kris har vi fått fler restauranger, kaféer och lunchställen i stället för färre. Det finns naturligtvis ett samband med sänkt restaurangmoms och lägre arbetsgivaravgifter för ungdomar, som jobbar i den här sektorn.

Nu är vi inne på RUT igen. Å ena sidan säger finansministern att vi måste minska taket för RUT-avdraget, för vi behöver de pengarna i statsbudgeten. Å andra sidan säger hon att det är så få som använder RUT-avdraget ända upp till taket att det nästan inte är någon som drabbas av sänkningen. Hur kan det vara så att ingen drabbas samtidigt som det ger pengar till statskassan?

Anf. 97 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill påminna Jan Ericson om att jag i förra interpellationsdebatten sa att halveringen av RUT inte ger särskilt mycket pengar till statskassan. Däremot handlar det om legitimiteten i skattesystemet. Där ställde Eva-Lena Jansson en relevant fråga till Erik Andersson: Hur många känner han som slår i taket för just RUT-avdraget? Han säger ju att det kommer att slå hårt och tar upp Gällivare och Jokkmokk som exempel. Jag undrar: Erik Andersson, känner du någon i Gällivare eller Jokkmokk som slår i taket för RUT-avdraget?

Vi befinner oss tyvärr statsfinansiellt i ett sådant läge att det inte finns något utrymme för ofinansierade reformer. Samtidigt ser vi stora behov av att förbättra inte minst skolan och utbildningsmöjligheterna för våra barn och ungdomar. Eftersom det är ett akut behov, både för att ungdomarna ska få möjligheter i framtiden och för att våra företag ska kunna anställa, måste vi finansiera förbättrade utbildningsmöjligheter, göra läraryrket attraktivt och se till att alla skolor i hela Sverige är bra. Vi måste också se till att ungdomar får möjlighet att gå klart gymnasiet. Om man inte klarar det måste man få stöd senare i livet för att klara sin gymnasieutbildning, som är så viktig för att man ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

Vi tycker att det är viktigt att ungdomar inte går långtidsarbetslösa. Därför vill vi införa en 90-dagarsgaranti, så att ungdomar ska få jobba eller plugga senast 90 dagar efter att de har blivit arbetslösa. Vi tror inte att det är ett bra sätt att satsa på ungdomarna och Sveriges framtid att låta dem gå ut skolan utan godkända betyg, hoppa av gymnasiet utan gymnasieexamen och sedan gå långtidsarbetslösa. Här vill vi göra en rejäl investering i våra barn och ungdomar.

För att vi ska klara detta när vi har stora underskott i statsfinanserna måste vi också finansiera de reformerna, och det gör vi genom att höja skatten. Vi har en rad förslag på skattehöjningar just för att kunna göra dessa viktiga framtidsinvesteringar. Jag skulle naturligtvis ha önskat att vi hade kunnat göra dem utan att höja skatten, men efter åtta år med borgerlig regering och historiska skattesänkningar är statsfinanserna nu i ett sådant skick att de viktiga framtidsinvesteringarna för våra barns och ungdomars skull kommer att kräva skattehöjningar.

Anf. 98 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! I den tidigare debatten var det någon som yttrade att det här börjar bli som Jeopardy. Det tycker jag också, för nu är det helt plötsligt jag som får en massa frågor när jag frågat vilka skatter finansministern kommer att föreslå höjningar av och vilka de kommer att drabba. Jag har inte fått något riktigt svar där.

Det är visst plötsligt väldigt intressant vilka jag känner. Men Moderaternas politik utgår inte från vilka jag känner – möjligtvis bygger

socialdemokratisk politik på vilka man känner. Så funkar inte Moderaternas politik.

Nej, jag känner nog inte så många som anlitar RUT-tjänster för över 25 000 kronor. Men uppenbarligen har Finansdepartementet tidigare räknat på att det kommer att drabba ungefär 1 000 arbetstillfällen om man halverar det. Om det då är någon som anlitar RUT för över 25 000 kronor, skulle det vara ett problem?

Om man med detta ska öka legitimiteten för RUT, ska vi då göra likadant med ROT också? Hur många som ni känner anlitar ROT för över 25 000 kronor? Om det skulle visa sig att det inte är så många som ni känner som gör det, innebär det att vi kan halvera ROT-avdraget också? Är det utgångspunkten för Socialdemokraternas politik?

Jag känner så här: Alliansen lämnade efter sig ett Sverige som var på rätt väg. Nu känns det som om någonting håller på att hända. De skattehöjningar som föreslås kommer att drabba jobben, jobben, jobben. Jag skulle nog vilja säga att vi fortfarande är Sveriges enda arbetarparti.

Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Det heter att trägen vinner. Eftersom vi pratar om framtidens skatter tänkte jag helt enkelt upprepa min frågeställning i förhoppning om att få ett svar från finansministern. Jag tycker att det är viktigt för ett land att man lämnar gemensamma besked från regeringen.

Skattepolitiken är väldigt viktig för finansieringen av välfärden, för möjligheten för företag att växa och anställa och för att investeringar ska växa fram. Det minsta man kan kräva är att det ges entydiga besked från regeringen om vad det är som gäller.

Alla har nog respekt för att det ska finnas utrymme att diskutera, förbereda sig och så vidare. Däremot blir det olyckligt när olika ministrar med olika ansvarsområden lämnar olika besked om vad det är som ska gälla framöver.

Framtidsministern – man får säga att det är en förpliktande titel i sammanhanget – berättar att vi behöver lägre skatter på arbete. Finansministern – det är också förpliktande – säger i stället att vi ska ha högre skatter på arbete. Det vore bra att nu få ett besked om vad det är som gäller från regeringen. Är det högre skatter på arbete, eller är det lägre skatter på arbete? Det är inte möjligt att göra båda sakerna samtidigt. Då går det inte heller att ha två ministrar som säger olika saker.

Magdalena Andersson! Är det ditt besked om högre skatter på arbete eller är det framtidsministerns besked om lägre skatter på arbete som kommer att vara vägledande för regeringens politik framöver?

I övrigt önskar jag trevlig helg och tackar för debatten.

Anf. 100 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag har hittills aldrig träffat en enda arbetsgivare som anställer en person mer än vad man behöver i sitt företag eller i sin verksamhet. Man anställer precis så många som behövs.

Det finns vissa branscher som mer eller mindre har satt i system att bara ha unga anställda. Då måste man ställa sig frågan: Är det relevant att ge bidrag till företag som redan har unga anställda, som de uppenbarligen behöver? Eller är det relevant att se på hur man ska lösa ungdomsarbetslösheten? Vilka är det som är arbetslösa i dag? De

ungdomar som är arbetslösa i dag är de som inte har lyckats gå igenom gymnasieutbildningen. Efter åtta år av borgerlig politik måste man också börja ta ansvar för den frågan. Då kan man välja att fortsätta att ensidigt ge pengar till företag som redan har unga anställda, eller så investerar man i de unga som finns.

När det gäller RUT vet vi att det har förekommit fusk. Vi vet också att det var kända moderater i den här staden som trots införandet av RUT-avdrag fortsatte att köpa tjänsten svart tills de uppmärksammades i medierna. Det var en familj med en inkomst på 150 000 i månaden. Den ena var kommunalråd – det kallas väl borgarråd här i Stockholm. Den andra var EU-parlamentariker.

Det visar att det finns ett behov av att köpa tjänsterna, men frågan är hur mycket man ska ge i subvention och bidrag i fråga om de här tjänsterna. Det är det som jag ifrågasätter.

Anf. 101 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Då kommer vi in på lite skolfrågor. Det gillar jag, som satt i utbildningsutskottet förra mandatperioden.

Jag konstaterar än en gång att det i Alliansens budget, som i dag gäller för Sverige, satsas mer på skolan än det görs i alternativet, det budgetförslag som Magdalena Andersson lade fram. Där var det mindre pengar till skolan än i den budget som vann, som var Alliansens budget.

Vi klarar detta utan skattehöjningar på arbete och på företagande – jag vill bara påpeka det.

Magdalena Andersson pratar väldigt mycket om gymnasieskolan. Även Eva-Lena Jansson nämnde den. Hur tror man att man ska få färre avhopp i gymnasieskolan om man tvingar alla elever att läsa in högskolebehörighet och att gå i gymnasieskolan fram till att de är 18 år? Hur många hoppar av när de fyller 18 om de tvingas att läsa in högskolebehörighet? Det var det vi prövade innan Alliansen ändrade detta, och det var då vi hade stora avhopp från gymnasieskolan.

Magdalena Andersson skryter om 90-dagarsgarantin. Det fanns en 100-dagarsgaranti tidigare. Den dömdes ut av i stort sett alla forskare som totalt meningslös. Den låste fast ungdomar i arbetslöshet i stället för att hjälpa dem till jobb. Nu testar man samma variant igen och döper om den till 90-dagarsgarantin. Den ska lösa alla problem. Jag tror faktiskt inte att det kommer att bli så.

Sedan vill jag upprepa Erik Anderssons lilla fråga. Om det nu är så viktigt att halvera RUT-avdraget undrar jag: Varför gör man inte det med ROT-avdraget? Är det kanske så att kvinnodominerade jobb och kvinnodominerade småföretag är mindre värda än manligt dominerade företag för denna feministiska samarbetsregering?

Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! I den här talarstolen får man säga precis vad som helst. Man kan inte bli åtalad för det man säger här. Det är nog tur för Eva-Lena Jansson, för hon ägnade sig alldeles nyss åt förtal här i riksdagens talarstol. Det är tur för dig, Eva-Lena Jansson.

Beskrivningen av verkligheten är en väsentlig del av den politiska debatten. Socialdemokraterna har under de senaste åtta åren försökt att verkligen svartmåla Sverige. De säger att det har gått dåligt för vårt land.

Arbetslösheten har ökat. De har inte berättat att det i huvudsak beror på att vi har haft en väldigt stor invandring – vi vet att det tar lång tid för människor som kommer nya till Sverige att etablera sig på arbetsmarknaden – och på att Alliansen har arbetat för att få alla de hundrausentals människor som förtidspensionerades att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det här påpekar gärna Socialdemokraterna för att förvirra. Det de sällan eller aldrig vill debattera är hur många nya jobb som har skapats och hur man skapar nya jobb.

Man kan titta på de senaste fyra åren. Befolkningen har ökat. Men för varje individ som befolkningen har ökat med som är mellan 15 och 65 år, alltså i arbetsför ålder, har antalet jobb ökat med nio. För varje ny person som har kommit in på arbetsmarknaden har vi alltså fått nio nya jobb.

Det land som är näst bäst är Tyskland. De har fått fem nya jobb per ny person i arbetsför ålder. De flesta länder i Europa har haft en negativ utveckling. De har ökat sin befolkning men fått färre jobb.

Under de senaste 30 åren har antalet jobb ökat totalt sett med en halv miljon. Av de nya jobben är det 360 000 som har kommit de senaste åtta åren. Det är alltså inget snack om att Sverige har varit en jobbmotor. Det är en ekonomi som har producerat rekordmånga nya jobb.

Socialdemokraterna gör allt för att dölja det här, men det är fakta.

Tack vare att det är så här har vi också åstadkommit det som Jan Ericson var inne på tidigare i debatten. Trots att vi har sänkt skatterna har vi alltså fått in mer pengar.

År 2006 var Sverige det land i OECD som hade näst högst totalt skattetryck. Men vi var bara femte bäst på att plocka in skattemedel. Sedan dess har vi sänkt skatterna. Vi är nu på plats 15. Vi har det femtonde lägsta skattetrycket. Men vi har ökat vår placering vad gäller att plocka in pengar. Vi tar nu in mer pengar. Nu är vi fjärde bäst på att plocka in pengar.

Förklaringen till att vi har fått fler jobb och till att vi har fått in mer skatteintäkter är att vi har gjort det lönsamt att arbeta. Tidigare var det en så liten skillnad mellan att leva på bidrag och att arbeta. Detta märks allra tydligast på dem som är över 65 år. Antalet personer som är över 65 år och som jobbar har ända sedan man började mäta detta legat på runt 70 000–80 000. Nu är det uppe i 150 000. Antalet som arbetar som är över 65 år har alltså dubblats.

Detta beror på att det nu lönar sig på ett annat sätt att arbeta. Forskningen visar också mycket tydligt att tröskeln in på arbetsmarknaden sänks när det blir mer lönsamt att arbeta – de arbetslösa söker fler jobb. När bidragen är höga blir man i stället lite mer kräsen och behöver varken söka eller ta alla jobb. Det är alltså mycket tydligt så att den här politiken har lett till att vi får fler jobb, och nu gör Socialdemokraterna det motsatta: De höjer skatterna för att höja bidragen.

Anf. 103 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill med anledning av den senare delen av debatten påminna ledamöterna om vikten av att enskildas förhållanden inte blir föremål för kammarens överläggningar.

Anf. 104 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att Fredrik Schulte talar om att äldre som jobbar i stället för att leva på pensionen inte går på bidrag.

(FREDRIK SCHULTE (M): Nej!)

Jo, Fredrik Schulte, du sa att det nu är färre som går på bidrag och fler äldre som jobbar, så du har just sagt att alla pensionärer är bidragstagare. Det var faktiskt det du sa, men det är bra – alla kan göra misstag. Det var alltså ett misstag till från de moderata herrarna under den här interpellationsdebatten. Vi lägger det på misstagssidan.

Vi är nämligen, naturligtvis, alla ense om att ”bidragstagare” kanske inte är det mest lämpliga ordet att använda när Sveriges äldre, som har jobbat och slitit i ett helt liv, betalat in till sin pension och bidragit till att bygga upp landet, tar ut sin pension. Den har de helt och fullt rätt till. Men det är visserligen många människor som de facto går på försäkring som Moderaterna kallar bidragstagare.

Niklas Wykman har flera gånger frågat vad regeringen tycker om ränteavdrag och arbetsgivaravgifter. Jag kan berätta för Niklas Wykman att regeringen har föreslagit att vi ska höja arbetsgivaravgifterna för ungdomarna. Vi har även föreslagit att man ska införa den särskilda löneskatten för pensionärer, som de facto innebär att vi höjer arbetsgivaravgiften. Däremot har regeringen inte aviserat några förändringar vad gäller ränteavdragen.

Problemet vi diskuterar här och nu är om det är ett problem att vi har skatter i samhället eller inte. Jag noterar det mycket stora intresset för skattefrågor på den moderata bänken, vilket jag tycker är roligt eftersom jag också tycker att skatter är en intressant fråga.

Problemet med den moderata synen på skatter är dock att alla skatter enligt Moderaterna är ett problem. Man får en känsla av att Moderaterna tycker att det bästa av alla samhällen är det som inte har några skatter, och man är otroligt nöjd över hur mycket man har kunnat sänka skatten och att vi har sjunkit i ligan bland världens länder. Jag undrar vad målet för Moderaterna är. Hur låga ska skatterna bli innan Moderaterna är nöjda?

Anders Borg sa ett tag att det skulle finnas ett skattesänkingsstopp, men det tror jag var av statsfinansiella skäl och inte för att han inte ville fortsätta sänka skatterna. Nu låter det återigen på Moderaterna som att det bara är skattesänkningar de har för ögonen. När kommer de nya skattesänkingsförslagen från Moderaterna? Ska de finansieras, eller ska ni försämrå statsfinanserna ytterligare genom att fortsätta föreslå ofinansierade skattesänkningar?

Framför allt undrar jag hur lågt skattetrycket ska bli. Hur dålig ska skolan bli? Hur snabbt ska de som jobbar i äldreomsorgen behöva springa? Hur många minuter ska de i hemtjänsten ha hos pensionärerna innan Moderaterna har fått ned skattetrycket tillräckligt lågt?

Anf. 105 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Vi är inte emot skatter, finansministern. Vi anser att skatter är bra om de går till rätt ändamål. Jag vill gärna citera en partikamrat till finansministern, nämligen Gustav Möller. Han sa: ”Varje

förlösad skattekrona är en stöld från folket.” Det är lite den inriktningen jag anser att mitt parti står för.

I övrigt måste jag bara säga att det var ovärdigt av Eva-Lena Jansson att ta upp frågan om svartarbete. I själva verket är det nämligen så att RUT- och ROT-reformerna har gjort att attityderna till att anlita svart arbetskraft har förändrats, och det är en positiv del. När vi pratar om RUT handlar det om att man måste få ihop livspusslet. Familjer där båda föräldrarna arbetar måste kunna få vardagen att gå ihop, och det tycker jag inte är speciellt märkligt.

När vi pratar om en skattelättnad känns det alltid som att Socialdemokraterna ser det som ett bidrag, men det är ju snarare tvärtom. Hur kan det bli ett bidrag om man får en skattelättnad? Det har jag aldrig riktigt förstått mig på.

Sverige är ett land som har världens kanske andra eller tredje högsta skatter. Vi har näst högst marginalskatter i världen, och vi är nog det land som beskattar högre utbildning mest – med 57 procent på marginalen, och det kommer bara att öka om den rödgröna regeringen får sin vilja igenom. Det är skadligt för Sverige. Jag skulle alltså vilja säga att skatterna är bra men att det inte är bra när de blir överdrivna, för då blir det kontraproduktivt.

I övrigt vill jag tacka finansministern för en bra debatt.

Anf. 106 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Magdalena Andersson är verkligen en stjärna på att förvränga verkligheten. Hon har stått här i ett halvår och argumenterat för att vi ska ha överskottsmål och fylla ladorna, och sedan säger hon: Vi kan inte riktigt fylla ladorna, så nu bränner vi ned dem. Nu har vi inget överskottsmål längre.

Man argumenterar för att det har gått dåligt för svensk ekonomi därför att, menar man, arbetslösheten har ökat. Man glömmer bort att det handlar om att förtidspensionärer har kommit tillbaka in på arbetsmarknaden och att Sverige har haft en stor immigration av människor som tar lång tid på sig att komma in på arbetsmarknaden. Man förvränger ständigt bilden av verkligheten och vad ens motståndare argumenterar för.

Jag har *absolut* inte, inte under några omständigheter, ens antytt att pensioner skulle vara bidrag. Det säger Magdalena Andersson därför att hon vet att hon inte har svenska folket med sig. Hon har inte svenska folket med sig för den bidragspolitik hon vill föra. Svenska folket tycker att människor ska göra rätt för sig. Svenska folket tycker inte att det ska löna sig mer att leva på bidrag än att gå till jobbet.

Nu kommer Magdalena Andersson snart att lägga fram en budget som kommer att handla om att den börsmäklare som blir arbetslös ska få mer pengar i bidrag för att inte jobba än vad den unga tjej som har sitt första jobb som servitris får i lön. Magdalena Andersson kommer att på nytt bygga upp Bidragssverige, där det inte lönar sig att arbeta och där man signalerar att det inte är så viktigt att klara av sin försörjning och göra rätt för sig. Socialdemokraterna finns nämligen här för att betala ut generösa bidrag. ”Rösta bara på oss, så höjer vi era bidrag!”

Så kan man inte bygga ett land. Då kommer det att gå åt skogen för Sverige. Om vi ska försörja människor som inte vill jobba kommer det inte

Anf. 107 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi får väl läsa protokollet båda två, Fredrik Schulte. Jag minns precis att du sa att fler äldre jobbar och att färre går på bidrag. Så minns jag det, men vi får läsa protokollet i efterhand. Vi kan säkert ta det i nästa interpellationsdebatt, vilket jag ser mycket fram emot.

Erik Andersson säger att en skattelättnad inte kan vara ett bidrag. Det är mycket intressant. Här kan vi plötsligt utforma en helt ny moderat politik! Det är klart att varje barnbidrag som då utformas som en skattelättnad inte är ett bidrag längre, och då skulle man också kunna tänka sig en arbetslöshetsförsäkring – vilket ni brukar kalla ett bidrag – som ett skatteavdrag om man till exempel är gift. Om ens partner är arbetslös skulle alltså den som har ett arbete kunna ha det som ett skatteavdrag, och då är det inte längre ett bidrag. Det skapar ju helt nya möjligheter för Moderaterna att utforma en rättvis politik där man kan känna sig trygg i omställning men ändå inte gå på bidrag. I stället får man en skattesänkning.

Det är klart att en väl fungerande omställning på arbetsmarknaden är central för arbetsmarknadens funktionssätt. Ni tror att massor av människor kommer att slås ut från arbetsmarknaden för att vi höjer taket i a-kassan, men jag är övertygad om att a-kassan och en trygg omställningsförsäkring är något oerhört viktigt för det Sverige vi har i dag.

Det handlar om vilken inställning man har till förändring. I internationella undersökningar är Sverige ett av de länder i världen som är mest öppet och positivt till globalisering, till internationalisering och till omvandling och omställning. Det är viktigt för att vi ska kunna ha en omvandling i samhället.

Grunden för att vi ska kunna vara så här positiva till omvandling, omställning och globalisering är att vi vet att vi är trygga i omvandlingen och förändringen. Då är en fungerande arbetslöshetsförsäkring och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik som ger möjlighet att vidareutbilda eller omutbilda sig om man blir av med jobbet helt central.

Det är därmed viktiga instrument för att kunna upprätthålla sysselsättning, tillväxt och produktivitetstillväxt i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.40 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna i fem minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.45.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:287 om regeringens agerande gällande Efsi

Anf. 108 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jan Ericson har frågat mig hur jag avser att agera i de kommande förhandlingarna om Efsi för att minimera riskerna för att politiskt styrda investeringar i framtiden ska leda till kostnader för de svenska skattebetalarna.

Först och främst vill jag framhålla att regeringen har välkomnat EU:s investeringsplan där Efsi ingår. Syftet är att öka investeringarna i EU och därigenom bidra till förutsättningar för fler jobb och högre tillväxt.

Jag anser att investeringsplanen under de kommande åren kan bli ett komplement till de åtgärder som genomförs på nationell nivå för att stärka konkurrenskraft och tillväxt, förbättra investeringsklimatet och bidra till en hållbar utveckling.

Beträffande urvalet av projekt kommer regeringen att fortsätta att verka för att Europeiska investeringsbankens roll blir central och att bankens autonomi inte inskränks. Det är angeläget att projekt granskas och bedöms och att finansiering beviljas på transparenta och objektiva grunder. Initiativets trovärdighet och därmed förmåga att attrahera privata investerare består i att urvalet av projekt inte politiseras.

Jag bedömer att den styrning av Efsi som föreslås i förordningen som för närvarande förhandlas med Europaparlamentet tillgodoser krav på ett sådant oberoende och meritbaserat projekturval.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen även fortsättningsvis kommer att värna att EU:s fleråriga budgetram för 2014–2020 respekteras. Regeringen ska arbeta för att de eventuella ökade risker för EU:s budget som investeringsplanen kan innebära minimeras och att eventuella tillkommande utgiftsbehov inte får leda till ökade medlemsavgifter utan ska hanteras genom omprioriteringar.

Anf. 109 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, men det stillar inte min oro.

Föredragningen i finansutskottet den 10 februari av statssekreterare Karolina Ekholm visade på uppenbara risker kopplade till detta projekt. Det gäller inte minst brister i finansieringen, som kan utmynna i att Sverige i värsta fall i framtiden kan tvingas betala ytterligare pengar till EU-budgeten utöver redan beslutad avgift.

De garantier från EU-budgeten som nämns i investeringsplanen är bara till 50 procent täckta med riktiga pengar. Inte mindre än 8 miljarder euro i garantier ställs ut utan annan täckning än tillkommande insatser från medlemsstaterna.

I övrigt tas medel bland annat från forskningsområdet, vilket känns olyckligt med tanke på att forskningssatsningarna är ett av de områden som fungerar bäst i EU.

EU:s egen revisionsrätt varnade dessutom häromdagen för att skattebetalarna i EU behöver garantier för att de inte ska behöva täcka förluster från olönsamma projekt inom Efsi.

Om kommissionens investeringsplan hade känts som en stark, viktig och genomtänkt satsning för Europas framtid hade jag kanske kunnat

acceptera den ekonomiska risken och omprioriteringarna. Men föredragningen i finansutskottet pekade på flera avgörande oklarheter där objektiva bedömningar av investeringsobjektens kvalitet och potentiella lönsamhet riskerar att få stå tillbaka för politiska intressen.

För det första är det av EU politiskt beslutade prioriterade områden som ska styra vart investeringsfondens pengar ska gå.

För det andra finns det starka krav och förväntningar från olika länder att pengarna ska komma alla medlemsstater till del och att detta ska väga tungt när pengarna fördelas.

För det tredje finns det en stor risk för stora överbyggnader i form av en ny styrelse och mer EU-byråkrati och att det kommer att förbruka en del av pengarna.

Det är inte heller någon direkt brist på kapital inom EU, inte ens på riskvilligt kapital. Problemet är snarare att hitta lönsamma investeringar som känns hållbara på sikt och som kan ge investerarna en god avkastning. I den mån sådana objekt erbjuds kommer de inte att ha svårt att hitta finansiärer.

Risken med Efsi är att fonden kommer att investera i sådant som professionella investerare väljer bort, vilket givetvis ökar risken för förluster i Efsi.

Finansministern säger i sitt svar att regeringen ska fortsätta att verka för att projekt granskas, att finansiering beviljas på objektiva grunder och att urvalet av projekt inte politiseras.

Jag vill till att börja med fråga finansministern hur hon konkret tänker verka för detta. Finansministern säger att regeringen vill verka för att EU:s budgetram ska respekteras, att de eventuella risker för EU:s budget som investeringsplanen kan innebära ska minimeras och att eventuella tillkommande utgiftsbehov inte får leda till ökade medlemsavgifter utan ska hanteras genom omprioritering.

Finansministern flaggar alltså för att det finns vissa risker i projektet. Jag vill därför fråga finansministern om det är ett konkret löfte från henne och regeringen att Sverige kommer att vägra att betala en högre medlemsavgift till följd av eventuella förluster inom Efsi.

Jag vill också gärna höra finansministerns åsikt om varifrån pengar som omprioriteras för att täcka eventuella förluster inom Efsi ska tas.

Med tanke på det som kom i går från EU:s revisionsrätt vill jag slutligen fråga finansministern om hon anser att revisionsrätten visar en obefogad oro när det gäller riskerna för EU:s skattebetalare till följd av Efsi.

Anf. 110 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det är sant att det här är ett projekt som vi alla, oaktat parti, och även regeringen har känt en viss tveksamhet till. Men man har insett att investeringar i Europa är nödvändiga, inte minst i de länder som fått göra många försakelser och där vi vet att det finns stora problem med investeringar. Det är detta faktum som har föranlett det hela.

Utifrån detta har vi skaffat oss en gemensam uppfattning i den här kammaren, alla åtta partier tillsammans. Sverigedemokraterna hade möjligen en avvikande uppfattning, men det var i alla fall sju partier.

Man har fått justera lite åsikter och den svenska ståndpunkten, som det heter på EU-nivå, och man har försökt att hitta en lösning för att vi som *ett*

parlament ska kunna gå fram och ställa nödvändiga krav. Det har gällt inte minst finansieringen, som varit det viktigaste för oss eftersom vi är nettobetalare.

Jan Ericson sitter i finansutskottet, men jag såg ingen reservation i det granskningsbetänkande vi behandlade så sent som i förra veckan. Det förvånar mig.

Jag ska inte höja temperaturen alltför mycket i debatten, men det är lite grälsjukt att komma när tåget har gått. Vi har granskat, vi har haft debatt i kammaren och vi har försökt vara hovsamma – Fredrik Schulte och jag har nog aldrig varit så artiga mot varandra i en debatt som då.

Man kan inte säga annat än att vi har gått fram med en röst i det här sammanhanget. Även Moderata samlingspartiet stod bakom den svenska ståndpunkten efter att vi justerat den lite – i och för sig med betoning på lite, men det spelar ingen roll. Oaktat vem som förlorade har vi gått fram med en röst. Vi har varit överens, och vi har försökt hålla en linje där vi kan hålla ihop detta viktiga förslag. För det är utan tvekan viktigt, och det är stort.

Vi brukar hålla ihop i den här kammaren när det gäller de stora förslagen på EU-nivå. Det har varit viktigt. Vi har velat skicka med vår regering ett mandat som så många som möjligt kan stå bakom i de stora, viktiga besluten. Sedan kan vi vara oeniga och ha avvikande meningar i andra beslut.

I det här fallet började det lite skakigt, men vi var överens allihop. Det som förvånar mig är att det inte fanns några reservationer eller avvikande meningar i slutet av behandlingen.

Vid ett tillfälle fick regeringen ändra sin ståndpunkt. Det måste man naturligtvis göra – annars har man inte lyssnat på överläggningarna vare sig i EU-nämnden eller i utskottet. I det här fallet gjorde man det, och jag förstår därför inte riktigt den kritik som kommer efter framläggandet.

Anf. 111 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag blev tvungen att begära ordet när Börje Vestlund gick upp och gav en lite felaktig bild av hur debatten var.

Vi var överens när vi debatterade frågan för en vecka sedan, men det berodde mest på att Börje Vestlunds vänsterpartistiska samarbetskollega närmast pläderade, inte för den så kallade Junckerplanen, utan för den kommunistiska planen.

Vi har varit väldigt skeptiska i frågan från början. Det är mycket lite som pekar på att den här typen av åtgärder ger en sådan effekt och så väsentligt mer lönsamma investeringar att det skapar många fler jobb.

Detta är en fråga som kommissionen och tyskarna tycker är viktig därför att man vill avlasta den politiska press som finns i framför allt södra Europa, där man har tvingat fram tuffa besparingar och strukturreformer. Nu vill man komma med något som gläder den delen av Europa. Vi har inte motsatt oss det, även om vi har varit djupt skeptiska till effekterna av investeringsplanen.

Börje Vestlund börjar glida mer och mer i argumentationen från att vi var överens och att de var skeptiska till att nu alltmör prata om att det är en viktig reform och plan för att ändra det ekonomiska klimatet i Europa. Det håller jag inte med om. Jag tror att den har väldigt liten effekt på den ekonomiska utvecklingen på vår kontinent.

Det som vi har blivit alltmer oroadade för inom den borgerliga alliansen och som har gjort att vi i slutskedet av frågans beredning har börjat sätta frågetecken är att investeringarna ska leda till att EU inte klarar av att betala de åtaganden man gjort och att de sedan ska landa i vårt knä så att vi och de svenska skattebetalarna måste betala mer pengar till EU.

Sverige är redan ett av de länder som betalar mest i medlemsavgift till EU. Vi är måna om att vi inte ska betala ännu mer.

Vi har tvingat Magdalena Andersson att beröra den här typen av frågor. Man var inte särskilt intresserad av att diskutera oron för att detta skulle leda till högre medlemsavgifter, men vi tvingade fram frågan.

Jag tycker att det är bra att Jan Ericson ställt denna interpellation. Efter det att vi godkände detta i EU-nämnden och riksdagen fattade beslut har det faktiskt hänt en hel del. Europeiska revisionsrätten har lyft ett varnande finger och pekat på att vi nu måste ta frågan på allvar. Detta kan mycket väl leda till att EU inte får ihop sin budget och att detta kommer att tvinga fram en lösning där medlemsstaterna betalar mer pengar.

EU-parlamentet har bara kunnat peka ut en sak där pengar kan tas, nämligen projektet Horizon 2020 för forskning och innovation. Nu har dock samtliga partigrupper i Europaparlamentet kommit överens om att man inte ska ta pengar därifrån. Det är bra, för det är en av de få sakerna i EU-budgeten som verkligen gör positiv nytta. Men då infinner sig frågan: Var ska pengarna komma ifrån?

Om man börjar diskutera jordbruksstödet vet vi hur fransoserna med flera agerar. Detta är därför en viktig fråga: Kommer vi att klara det ekonomiskt?

Anf. 112 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att ha processen klar för sig när man diskuterar den här frågan. Det här förslaget var ett initiativ från den nyvalda kommissionen, där Juncker kom med en investeringsplan för Europa med tre delar: fonden Efsi, en projektlista med förslag på möjliga investeringar men också övriga åtgärder för att stärka den inre marknaden och investeringsklimatet i Europa.

De kom med detta när de var ganska nya. Sedan har jag varit i EU-nämnden och på Ekofin i Bryssel i flera omgångar under hela våren för att diskutera den här fonden. Alla synpunkter som Sverige har fört fram har vi förankrat i EU-nämnden, och där har det funnits en bred enighet om de ståndpunkter som Sverige har fört fram. Alla partier utom Sverigedemokraterna har stött regeringens linje och varit involverade i utformandet av linjen.

Att tvinga mig, som du talar om, Fredrik Schulte, låter väldigt konstigt. Den förändring som blev i regeringens ståndpunkt vid förra eller förrförra mötet har jag absolut inga problem att acceptera. Däremot förde du till att börja med fram en annan ståndpunkt som var mer problematisk. Men den ståndpunkt som vi i EU-nämnden sedan landade i, efter ett gott samarbete över blockgränsen, var bra och gjorde att slutresultatet säkert blev bättre än det hade blivit annars.

Det har varit mycket diskussioner och förhandlingar, och den här fonden har nu utvecklats under diskussioner mellan kommissionen och rådet. I rådet är vi klara med ett förslag som vi har skickat till

Europaparlamentet, så just nu ligger frågan i Europaparlamentet och förhandlas där.

I det förslag som har skickats är bedömningen från mig och också från EU-nämnden att det är något som vi har kunnat ställa oss bakom. Under resans gång har förslaget utvecklats så att man har tagit hänsyn till många av de ståndpunkter som vi har fört fram från Sverige.

Det handlar till exempel om hur styrelsen för Efsi ska se ut. Först fanns det tankar om att väldigt många aktörer som lade in pengar i fonden skulle kunna få plats i styrelsen, vilket vi tyckte var lite konstigt om utländska stater eller stora internationella pensionsfonder skulle kunna få plats i styrelsen. Så blir det inte nu, utan det är bara Europeiska investeringsbanken och kommissionen som kommer att vara representerade i styrelsen.

Från svensk sida har vi förankrat ståndpunkterna i EU-nämnden hela tiden och hävdar att projekt måste granskas och godkännas på objektiva och tydliga grunder utan hänsyn till olika sektorer och geografisk fördelning. Det är också så det ser ut i det dokument som nu har skickats till EU-parlamentet. Jag måste säga att det är många länder som har fört fram den ståndpunkten, så det är inte en liten klick länder, utan det är ett brett stöd för just den ståndpunkten i finansministerkretsen.

Sverige har hela tiden hävdar linjen att ökade risker för EU:s budget ska minimeras. Jag var tydlig på förrförra Ekofinmötet och uttalade att om det krävs ökade utgifter i EU:s budget måste det ordnas genom omprioriteringar och inte via ökade medlemsavgifter för länderna. Det var jag tydlig med på Ekofin.

Sverige har också drivit hårt att budgetramen ska respekteras, och vi har fått in en särskild beaktandesats där det står tydligt att Efsis verksamhet ska respektera den treåriga budgetramen.

Vi har från svensk sida också drivit att det ska vara gröna, hållbara, resurseffektiva investeringar, och det har vi också fått in en beaktandesats om. Vi har också lyckats få fram att fonden inte ska kunna förlängas hur som helst utan att det ska ske en tydlig utvärdering, och sedan ska det vara ett aktivt beslut om den ska förlängas. Vi har också lyckats få rådgivningshubben och projektlistan, som hänger ihop med fonden, att inte bli alltför administrativt tungrodd.

Sammantaget har den här vårens behandling lett till ett förslag som ligger mycket mer i linje med den svenska ståndpunkten än det som ursprungligen kom från kommissionen.

Anf. 113 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag lämnade in min interpellation den 12 februari. Det har glädjande nog hänt en del sedan dess, en del steg i rätt riktning.

Men jag blir lite fundersam. Börje Vestlund går upp och säger att anledningen till satsningen från EU:s sida är att man behöver göra investeringar i de länder som har drabbats hårdast av krisen. Men sedan går Magdalena Andersson upp och säger att inga sådana hänsyn ska få tas, som geografiska hänsyn, utan att det ska vara helt objektiva investeringsbedömningar. Men det kan inte hända samtidigt, både att man ska främst stötta länder med störst problem och att man ska göra objektiva investeringsbedömningar. Det är där som det klickar lite grann. Vi vet att

det finns länder inom EU som är mycket måna om att pengarna ska fördelas geografiskt rättvist, så som de ser på saken.

Revisionsrättens synpunkter kom så sent som i går, i alla fall i medierna. De var mycket oroliga över detta. Man kan väl konstatera att osäkerheten i projektet har ökat i samma takt som den svenska regeringen med stöd av Alliansen har flyttat fram Sveriges positioner i frågan. Men det känns som ett ganska svajigt projekt, måste man säga.

Jag instämmer helt med Fredrik Schulte. Vi har varit skeptiska till detta hela tiden, även om vi har ställt upp på den svenska linjen. Men man kan ju ställa upp på en svensk linje utan att hylla projektet och tycka att det är helt fantastiskt. Jag är synnerligen tveksam till om detta verkligen är rätt sätt att gynna investeringar inom Europa. Risken är överhängande att man satsar på osäkra objekt som ingen annan vill satsa pengar i, som jag nämnde förut. Är det uppenbart lönsamma investeringar kommer det att lösa sig självt – det gör det alltid. Det finns alltid riskvilligt kapital då. Risken är att EU blir sittande med de dåliga investeringarna, som inte är lönsamma på sikt, och att det sedan kommer en räkning till skattebetalarna.

Jag tycker att det viktigaste i det läge som vi är i nu helt enkelt är att regeringen följer upp vad som händer i de här frågorna efter hand, agerar med kraft och återrapporterar vad som händer och hur man agerar om man ser att det håller på att spåra ur.

Tills vidare har jag inget ytterligare att tillföra mer än en kvarstående, stor oro för att detta förr eller senare slutar antingen med en räkning till Sverige eller med att andra viktiga ändamål i EU:s budget får stå tillbaka därför att man får täcka för förluster.

Jag tackar så mycket för debatten.

Anf. 114 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Först om detta med att pressa regeringen, som Fredrik Schulte uttrycker det. Jag måste ha varit jävligt framgå... Förlåt mig!

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Hyfsat språk!)

Jag ber om ursäkt – jag ska inte göra så mer!

I så fall har jag varit väldigt framgångsrik i EU-nämnden tidigare, för då har jag pressat alliansregeringen många gånger. Men jag har inte kallat det för att ”pressa”, utan jag har kallat det att vi har ett bra samarbete med regeringen i de frågor där detta har skett. Det gäller bland andra Annie Lööf och de olika energiministrarna. Jag kallar dock detta inte att pressa, utan jag kallar det ett gott samarbete. Men det är möjligt att begreppen är olika.

Beträffande geografiska hänsyn: Det fanns faktiskt förslag från ett antal medlemsländer om att man skulle fördela pengarna så att alla länder fick lika mycket i förhållande till befolkningen eller vad det kunde vara. Sådana förslag fanns det ganska långt in i förhandlingarna. Vi var överens om att definitivt säga nej till sådana saker. Det skulle aldrig användas. Vi ville inte ha det.

Det revisionsrätten har anfört måste naturligtvis vägas in. Men det är väl ingen – jag betonar det – här i kammaren som har tyckt att detta har varit det allra bästa förslaget. Men vi tycker att om vi ska vara med, då måste vi vara med och påverka, och då kan vi inte bara säga nej. Det är ett

argument som vi ofta använder i EU-frågor eftersom det är viktigt för Sverige att vara med hela vägen.

Anf. 115 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Beträffande att pressa eller samarbeta: Jag ser det så att det från regeringen inte fanns något nämnvärt intresse av att verkligen bevaka och säkerställa att Efsiplanen inte leder till ökade medlemsavgifter för Sverige. När vi började lyfta den frågan i EU-nämnden och ställde frågor kring detta i finansutskottet blev det ett väldigt liv. Tonläget i diskussionen blev högt, och efter mycket om och men lyckades vi till slut nå en kompromiss, och det var positivt.

Problemet är att så fort vi har lyft upp denna fråga har vi från regeringen fått höra: Det är ingen fara, detta kommer inte att hända, ni kan lita på oss.

Herr talman! Jag ska vara ärlig och säga att vi inte har den tilliten till Sveriges regering och att Sveriges regering är så mån om skattebetalarnas pengar – det är man generellt inte på hemmaplan – att man tar denna fråga på allvar.

Det som vi nu kan se är att Riksrevisionen lyfter fram denna fråga och påpekar att det finns farhågor om att detta kommer att leda till ökade kostnader. Vi har nu konstaterat att samtliga partigrupper i Europaparlamentet är överens om att man inte ska plocka dessa pengar där man ursprungligen sa att man skulle plocka dem.

Nu står vi alltså här med ett paket på motsvarande ett antal hundra miljarder svenska kronor, och det finns ingen finansiering. Det tycker vi från Alliansen är ett stort problem.

Vi hörde inga utläggningar från finansministern som tydde på att hon har tagit sig an frågan och att hon har tagit kontroll över läget. Det kan därför mycket väl bli så att Sveriges skattebetalare får stå för detta, till följd av att regeringen inte har tagit den här frågan på tillräckligt stort allvar och bevakat den, genom att vi får högre medlemsavgift i EU.

Anf. 116 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att påståendet gränsar till ...

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Det får finansministern i så fall ta upp i talarstolen. Det är inte jag som deltar i debatten.)

Men det är en ordningsfråga.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Det kan inte vara en ordningsfråga vad som framförs från talarstolen. Det får finansministern i så fall ta med respektive ledamot. Jag uppfattar inte någonting som bryter mot reglerna i kammaren.)

Det är bra att man får glida på sanningen hur mycket som helst enligt den moderate förste vice talmannen. Det är möjligt att man får det enligt andra talmän också. Ni är mycket mer erfarna än jag i riksdagen.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag rekommenderar finansministern att inte börja käfta med talmanspresidiet. Det är inte därför finansministern är här.)

Herr talman! Jag talade med talmanspresidiet för att jag behövde hjälp från talmanspresidiet.

Jag tycker att det är lite svårt när det i debatten kommer påståenden som glider för mycket på sanningen. Det har jag tagit upp tidigare under eftermiddagens interpellationsdebatter.

Att säga att jag inte har tagit till mig detta är inte korrekt. Jag förde nämligen på Ekofinmötet i Bryssel fram precis det som vi var överens om i EU-nämnden om att jag skulle ta upp. Det var precis det som jag sedan också sa i kammaren.

Fredrik Schulte påstod också att vi har sagt: Lita på oss, det här kommer inte att vara några problem.

Det är inte heller korrekt. Jag har berättat för EU-nämnden precis hur uppbyggnaden av den här fonden ser ut och vilka risker som finns med den fonden. Jag har aldrig sagt att detta inte kommer att bli några problem och att ni kan lita på mig.

Jag tycker att det är problematiskt när man i kammaren kommer med den typen av påståenden som så att säga glider när det gäller vad som är korrekt och inte, särskilt som vi vet att det i en tidigare interpellationsdebatt har kommit rena lögnen. Jag tror inte att det är bra för det politiska samtalet.

Revisionsrätten i Luxemburg har kommit med kritik mot denna fond, och jag tycker att det finns en hel del i den kritiken som är relevant. Jag kan dela Revisionsrättens oro när det gäller detta.

Något som är positivt är dock att en del av de saker som Revisionsrätten känner sig oroad över har förbättrats under projektets gång. Det tycker jag naturligtvis är mycket positivt. Det finns nämligen flera saker i den här fonden som har förbättrats under det arbete som har skett i Ekofinrådet och med ministrarna.

Det går inte att säga något annat än att det finns risker med detta projekt. Men vi i Sverige har gjort allt vi kan för att minimera dessa risker och för att försöka driva en tydlig linje, nämligen att om man överskrider de medel som är direkt avsatta och det behövs ytterligare resurser handlar det om omprioriteringar inom EU:s budget och inte om ytterligare resurser från medlemsstaterna. Det är en tydlig svensk ståndpunkt, och det finns en del andra länder i EU som driver en budgetrestriktiv linje liknande den som vi i Sverige har drivit under en längre tid. Det har funnits en mycket bred majoritet i riksdagen som står upp för att vi ska driva en budgetrestriktiv linje i EU, och det tycker jag är mycket positivt. Vi har haft ett bra samarbete kring budgetrestriktiviteten under våren när vi har jobbat med denna fråga. Den tidigare socialdemokratiska oppositionen stöttade också under fyra år den borgerliga regeringen i EU-frågor, och en del av oss kan säga att vi hade ett gott samarbete där. Men med ert ordval pressade vi regeringen i frågorna.

Anf. 117 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att när vi ställde frågor till statssekreteraren i finansutskottet i januari blev hon ganska ställd. Vi

ställde frågan om hur mycket av dessa garantier som faktiskt fanns på riktigt, och vi ställde en del andra frågor som uppenbarligen var mycket besvärliga. Efter hand har insikten ökat, både hos oss och hos regeringen, om att det finns en hel del risker i detta projekt. Förhoppningsvis har vi någon form av samsyn i fråga om att vi behöver ha ordentlig koll på detta.

Men när finansministern säger att hon har koll på detta ärende känns det lite konstigt. Det var nämligen först när Alliansen ställde besvärande frågor i dessa sammanhang om de här garantierna som detta började röra på sig.

Jag kan konstatera att Alliansen i alla fall har fått regeringen att tänka i lite nya banor och inse att det finns en del risker i detta projekt, och det tycker jag är positivt.

Anf. 118 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Regeringen har hela vägen drivit linjer i denna fråga som har varit förankrade i EU-nämnden. Det är bra att det i EU-nämnden finns ett brett stöd för att vi ska driva en budgetrestriktiv linje, och det har vi också gjort.

Sedan har vi naturligtvis utvecklat denna linje i takt med att vi har fått mer information om hur denna fond ska fungera. Hur fonden ska fungera har varit ett löpande arbete under den här våren. Vi har hela vägen pekat på behovet av att det inte ska leda till ökade medlemsavgifter. Vi har också pekat på behovet av att detta ska hållas inom EU:s budgetramar och att riskerna för EU:s budget ska minimeras.

Jag är mycket glad och tacksam över att det finns ett så brett parlamentariskt stöd för den linjen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:322 om beskattning av gåvor till välgörenhet

Anf. 119 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson har frågat mig dels om jag avser att låta skattefriheten för minnesgåvor också omfatta gåvor till välgörenhet och därför ta initiativ till en sådan lagändring, dels om jag anser att en minnesgåva från en arbetsgivare till en anställd, där värdet av gåvan skänks till välgörenhet, bör beskattas som lön.

Minnesgåvor kan lämnas till anställda vid två tillfällen, dels när anställningen upphör, dels när den anställda uppnår en viss ålder eller efter viss tid. Minnesgåvor till anställda är skattefria om gåvans värde inte överstiger 15 000 kronor. Skattefriheten gäller inte gåvor som lämnas i form av pengar. En arbetsgivare kan därför inte välja att i stället för att ge en minnesgåva skattefritt skänka motsvarande belopp till välgörande ändamål för en anställds räkning. Däremot är det möjligt att skattefritt skänka själva minnesgåvan till välgörande ändamål.

Denna ordning är enligt min bedömning ändamålsenlig. Jag planerar därför inte någon förändring av skattelagstiftningen på detta område.

Anf. 120 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Detta är en liten fråga som inte berör så många men som ändå visar på den rödgröna regeringens synsätt när det gäller det civila samhället.

Det finns en mängd föreningar i Sverige som hjälper utsatta grupper i samhället på olika sätt. Under Alliansens tid möjliggjordes därför skattefri aktieutdelning om den skänktes till välgörenhet samt skattereduktion för gåvor till ideella föreningar. Dessa reformer har underlättat för många viktiga aktörer att kunna göra mer och hjälpa fler.

En minnesgåva till en privatperson från dennes arbetsgivare efter en längre tids anställning är skattefri för arbetstagaren. Men om man skulle vilja skänka den gåvan till välgörande ändamål blir den beskattad som lön. Därför anser jag att det vore rimligt att det belopp som minnesgåvan motsvarar borde kunna skänkas skattefritt till välgörande ändamål. Jag anser också att goda exempel som finns ute i samhället ska uppmuntras och inte bestraffas.

Nu har regeringen aviserat att man ska slopa skattereduktionen för gåvor till ideell verksamhet. Man skriver på regeringens hemsida: Regeringen anser att understödjande av ideell verksamhet inte är en uppgift för skattesystemet. Prioriteringar av stöd med skattemedel till ideell verksamhet ska avgöras av demokratiskt valda organ och deras representanter. En avdragsrätt för gåvor till ideell verksamhet minskar också utrymmet för det samhälleliga stödet och ökar den ideella sektorns beroende av enskilda personers förmåga och vilja att bidra.

Som jag tyder regeringens politik anser man att det i första hand är politiker som ska avgöra hur pengarna ska fördelas och inte medborgarna. Den reform som alliansregeringen gjorde har inneburit att den civila sektorn fått fler och mer resurser för att kunna hjälpa andra. Frågan är om finansministern anser att det slopade avdraget kommer att innebära mer pengar för den ideella sektorn. Det tror inte jag.

Anf. 121 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Den ideella sektorn i Sverige bidrar oerhört mycket på många olika sätt. Det finns många olika sektorer. Det handlar om kulturverksamhet, idrottsverksamhet, barn- och ungdomsverksamhet och social verksamhet, för att nämna några. Här bedrivs ett fantastiskt, viktigt arbete både med barn och ungdomar men också vad gäller socialt utsatta eller med att stödja människor att till exempel kunna få in en första fot på arbetsmarknaden.

Regeringen vill på olika sätt se till att det finns goda förutsättningar för den ideella verksamheten i Sverige. Möjlighet att ge kontanta minnesgåvor skattefritt tror jag kanske inte är det mest effektiva sättet att stödja den ideella verksamheten. Det finns kanske andra mer effektiva sätt.

Vad gäller skatteavdrag för andra gåvor än just minnesgåvor fördelar vi skattemedel utifrån hur privatpersoner skänker sina pengar. Föreningar som har många förmögna anhängare eller medlemmar som kan ha goda möjligheter att skänka gåvor till dem ska då få större andel av skattebetalarnas pengar än föreningar och organisationer som inte har lika många förmögna sponsorer.

Det är inte uppenbart för mig att det är bästa sättet att fördela våra gemensamma skattepengar. Det blir lite som en omvänd Robin Hood-

politik. Jag tror att det är bättre att politiska församlingar, där vi har representanter för alla medborgare, tillsammans beslutar hur man fördelar resurser till de ideella organisationerna.

Anf. 122 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! När jag lyssnar på finansministern förstår jag att finansministern menar att det skulle bli mer pengar till den ideella sektorn om man skulle ta bort avdragsrätten för gåvor. Då kan ju politikerna som sitter i kommunerna själva avgöra exakt vilka bidrag dessa föreningar ska få.

I själva verket baseras ofta de olika bidragen till exempelvis idrottsföreningar eller andra föreningar på antal aktiviteter eller belopp som kan finnas som är nödvändiga för att se hur mycket pengar en förening ska få. Avdragsrätten för gåvor är någonting som är utöver den rätten att få från samhället.

Enskilda känner: Jag tycker att den här verksamheten gör ett bra jobb. Jag kommer inte att behålla pengarna själv. Om jag får en skatteutdelning kan jag välja att skänka hela beloppet i stället för att det ska beskattas, eller om jag vill ge ett bidrag för en gåva kan jag få tillbaka på det på skatten.

Det handlar om någonting man ger. Det är ingenting man tar. Då skulle det bara bli mer pengar till den ideella sektorn och den civila sektorn. Jag är orolig över den utveckling som har skett när det gäller just den civila sektorn.

Vi har den här frågan där regeringen vill slopa avdragsrätten. Sedan har vi momsens på secondhandbutiker. Dessa människor som gör ett bra jobb för alla i Sverige arbetar lite i motvind just nu. Det är jag väldigt orolig för.

Anf. 123 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Det har varit många inlägg och en lång skattedebatt här under eftermiddagen. Det är nu dags att konkludera.

Vi har hört från finansministern att man ska höja skatten på jobb så att fler människor ska kunna komma i arbete. Vi har nu också hört att det ska vara bra för den ideella sektorn att höja dess skatt.

Med detta ser jag sammantaget fram emot nästa gång finansministern ska argumentera för högre skatt på till exempel alkohol och tobak.

Anf. 124 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Nu har alkohol- och tobaksskatterna just höjts. Vi får väl se vad som blir resultatet av det.

Jag förstår inte riktigt varför Erik Andersson tog upp just momsens på secondhandförsäljning. Här råder en väldigt bred enighet om att vi vill lösa den problematiken.

Jag var nyligen i skatteutskottet och hade ett väldigt bra möte och fick stor uppslutning i skatteutskottet för regeringens linje att vi vill försöka lösa den frågan som inte var löst när vi kom in i Regeringskansliet.

Det är viktigt att påpeka att det inte är en fråga som regeringen har fattat något beslut om. Vi har haft en diskussion med EU under en längre tid eftersom det bottnar i en EU-lagstiftning. Sedan kom också en dom från Högsta förvaltningsdomstolen.

Det är väldigt bra att vi kommer att kunna lösa den frågan tillsammans. Vi kommer med förslag från Regeringskansliet, och vi kan sedan tillsammans lösa den frågan här i riksdagen. Det ser jag verkligen fram emot.

Vi har tidigare diskuterat, Erik Andersson och jag, under eftermiddagen. Det är uppenbart att Erik Andersson tycker att så fort någonting är en skattereduktion är det gratis. Då blir det konstigt att man inte kan ha skattereduktion för gåvor, eftersom det inte kostar någonting när man tar det på skattesidan. Men det blir en minskad skatteintäkt. På så sätt blir det en kostnad för medborgarna.

Hur den ökade skatteintäkten sedan kommer att användas kommer vi att återkomma till i samband med att förändringen sker. Från regeringens sida tycker vi att det är viktigt att den ideella sektorn har goda villkor för att verka. Den genomför väldigt viktiga insatser i samhället.

Anf. 125 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Utgångspunkten för min interpellation är att minnesgåvor är skattefria. Då är frågan om det inte borde vara skattefritt om man väljer att skänka minnesgåvan till välgörande ändamål. Det var den utgångspunkten jag hade. Där är svaret: Nej. När det gäller övrig skattereduktion för gåvor är den maximala skattereduktionen man kan få 1 500 kronor per år, så det är inga större belopp.

Det civila samhället är väldigt viktigt. Därför ska vi värna det och stötta det så mycket vi kan. Det var därför jag tog upp frågan om momsen. Jag känner till det arbete som har lagts ned i den frågan. Jag tog upp den eftersom det är en oro som många i den civila sektorn känner som arbetar i secondhandbutiker som handhas av Röda Korset, Kyrkornas Secondhand eller andra. De känner att de arbetar lite i motvind. Det var därför jag tog upp frågan om momsen i samband med den slopade skattereduktionen för gåvor som regeringen avser att lägga fram förslag om i en framtid.

Jag vill tacka för en bra debatt.

Anf. 126 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi har haft många diskussioner om den ideella sektorn här i kammaren, och jag har även varit i skatteutskottet under den här våren. Det är väldigt glädjande vilket engagemang som finns bland många riksdagsledamöter för den ideella sektorn. Det beror naturligtvis på att vi har en väldigt stor ideell sektor i Sverige, vilket är fantastiskt positivt.

Jag hoppas att den ideella sektorn verkligen känner vilket stöd som finns från en bred majoritet i Sveriges riksdag. Det finns också ett stort erkännande från riksdagen för det arbete de gör. Det är ett faktum att vi har dessa frågor uppe och diskuterar dem många gånger i olika interpellationsdebatter men också i skatteutskottet. Jag ser fram emot att vi kan fortsätta att debattera, diskutera och samarbeta om den ideella sektorns villkor under de kommande åren.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:291 om situationen i flygbranschen

Anf. 127 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Ali Esbati har frågat mig om jag avser att verka för att det ställs krav på att flygoperatörer ska ha en hög andel av sin flygpersonal anställd i samma bolag som har drifttillståndet och om jag avser att ta initiativ till en utredning om social dumpning inom luftfarten.

Först vill jag säga att frågan om ordning och reda på arbetsmarknaden, till exempel när det gäller anställningsvillkor för piloter och kabinanställda, är en prioriterad fråga för regeringen. Jag delar oron över den utveckling vi kan se med olika slags innovativa affärsmodeller inom flygbranschen som kan leda till försämrade arbetsvillkor och en snedvriden konkurrens.

Flygsäkerheten är givetvis mycket viktig. Det internationella regelverket ställer krav på bland annat utbildning, kompetens och certifikat. Det är Transportstyrelsens uppgift att se till att gällande regler följs. En flygoperatör ansvarar fullt ut för att en fullgod organisation upprätthålls och att alla piloter uppfyller alla tillämpliga krav, oavsett anställningsförhållande. Transportstyrelsen kan ingripa mot en flygoperatör som bryter mot kraven.

Easa, den europeiska flygsäkerhetsbyrån, har inlett en studie för att se om och i så fall hur flygsäkerheten påverkas av de nya affärsmodellerna inom luftfarten. Regeringen kommer givetvis att noga studera resultatet av denna studie när den föreligger. Samtidigt har kommissionen tillsatt en arbetsgrupp, med deltagande från flera generaldirektorat, för att studera den senaste utvecklingen när det gäller luftfartens sociala frågor.

Regeringen verkar för ordning och reda när det gäller arbetsvillkor på den inre marknaden och har startat ett arbete för att motverka social dumpning och missbruk av regelverket. Regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noga, och jag är beredd att återkomma i den här frågan.

Anf. 128 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret. Jag konstaterar att den ingång som ministern har, att hon nämner arbetsvillkoren för de anställda och delar vår oro för utvecklingen inom flygbranschen, är annorlunda än den tidigare regeringens. Jag har haft interpellationsdebatter om villkoren för flyget med såväl den tidigare arbetsmarknadsministern som den tidigare infrastrukturministern, båda moderater, och då var det ett påfallande ointresse som sken igenom. Det är därför glädjande att den nuvarande regeringen håller med om att det finns problem, och engagemanget kanske även påverkar resultatet.

Herr talman! Jag kan ändå inte säga att jag är helt nöjd med svaret såsom det ser ut. Många av dem som är anställda i flygbranschen är hårt pressade och vill ha tydligare besked om regeringens agerande framöver. Som både branschfolk och forskare har påpekat står civilflyget vid ett slags vägskäl. Om inte stater och myndigheter sätter ned foten och hjälper de fackliga organisationerna, som kämpar hårt, kan civilflyget inom kort helt domineras av bolag under bekvämlighetsflagg, det vill säga att skatter och löner går via andra länder än de där flyget opererar.

I min interpellation tog jag upp ett konkret exempel från Sverige. Det gäller bolaget Primera som lägger ned sin bas på Arlanda. Det ska fortsätta att flyga på Arlanda men nu med lettisk kabinpersonal som dock inte ska vara anställd utan vara egenföretagare. I praktiken är det alltså de anställda som får ta större ekonomiska risker.

Vi har exempel på piloter som i vissa bolag tvingas vara egenföretagare. De stationeras i ett land och anses ha sin bas där men får ha ett företag som är registrerat i ett helt annat land. Det är klart att det medför stora hinder för ordning och reda inom en så viktig transportbransch som flyget. Det kräver snabbt och resolut agerande.

Ministern säger i sitt svar angående säkerheten att Transportstyrelsen övervakar att reglerna följs. Det är riktigt, men problemet är att de så kallade nya affärsmodellerna – sämre arbetsvillkor helt enkelt – påverkar flygsäkerheten. Det är inte så att det omedelbart har blivit livsfarligt att flyga, men säkerhetsmarginalerna minskar. Det är inte svårt att räkna ut att

om kabinpersonalen till exempel är utsliten på grund av tunga scheman, eller om piloten är egenföretagare och förlorar pengar på att vara nitisk vad gäller säkerhetskraven, glider vi ut i farlig terräng.

Det här problemet, liksom andra problem som varit uppe i debatten, bottnar i de regler som flygbolagen behöver följa. Ska de följa svenska regler om de opererar i Sverige, eller ska de kunna snirkla sig ur? Ska de ta ansvar för dem som gör jobbet, eller ska de kunna ta sig ur det ansvaret?

Det är ingen enkel situation, men det finns lösningar. Därför har jag frågat om statsrådet vill verka för att det ställs krav på att flygoperatörerna ska ha en stor andel av sin personal anställd i det bolag som har drifttillståndet. Det skulle sätta stopp för en del av påhitten med bemanningsföretag.

Ett annat förslag som fackförbundet Unionen fört fram är att det inom EU-rätten ska finnas en tydligare definition av vad som är företagets huvudsäte, alltså det som kallas principle place of business, och att det ska vara villkoret för att få flygtillstånd. Bolaget måste alltså ha någon verksamhet i det land som utfärdar tillståndet.

Det är frågor som jag skulle vilja ha lite tydligare svar på än de som ministern gett. Är statsrådet och regeringen beredda att verka för att få dessa förslag på plats nationellt och i EU-samarbetet, som det ju är fråga om?

Anf. 129 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Precis som Ali Esbati säger är det här viktiga frågor som hotar de arbetsvillkor som finns inom branschen och därmed riskerar att slå ut seriösa aktörer. Det riskerar också flygsäkerheten, delvis därför att den som är osäker på sin anställning kanske inte är jättepigg på att exempelvis påtala säkerhetsbrister i ett plan. Bland annat har Unionen gett exempel på att det inträffar. Långsiktigt är det naturligtvis oerhört allvarligt inom ett område som är så starkt omgärdat av säkerhetsbestämmelser och regler.

Jag har i kontakterna med socialdemokratiska EU-parlamentariker och i mina kontakter med Violeta Bulc, den nya kommissionären för det här området, samt på ministerrådsmöten om flygfrågor vid flera tillfällen lyft fram vår oro för vart flygbranschen är på väg. Den här typen av frågor behöver lösas på EU-nivå, bland annat för att minska risken att alla flygbolag i Europa plötsligt ska ha sitt säte i det land som erbjuder de ekonomiskt mest fördelaktiga villkoren men där villkoren för de anställda är de minst fördelaktiga.

Det finns en poäng med att i första hand driva dessa frågor på EU-nivå. Därför tror jag att det är för tidigt att säga att regeringen i det här skedet ställer sig bakom den ena eller den andra utpekade åtgärden. Hittills har vi valt att lyfta upp problemet. Vi förväntar oss att EU-kommissionen genom det arbete som pågår kommer att återkomma med någon form av förslag som stärker de anställdas ställning och därmed också flygsäkerheten.

Jag tror inte att det är en framkomlig väg att Sverige ensidigt stärker regelverket. Det riskerar att slå undan benen på de bolag som i dag har sitt säte i Sverige.

Anf. 130 ALI ESBATI (V):

Herr talman! En svår fråga som ofta dyker upp är vem som ska gå före och på vilket sätt. Vi är helt eniga om att det här är en bransch som just på grund av att man flyger runt kräver att saker och ting görs på EU-nivå. Det är helt givet. Men det är problematiskt, här liksom i andra sammanhang, att man ryggat för eller skjuter i bakgrunden det som kan göras på nationell nivå med hänvisning till en process i EU som kanske inte kommer att ge goda resultat eller som kommer att ta mycket lång tid.

Det finns några mer generella saker som man definitivt skulle kunna göra. De har inte specifikt med flyget att göra men har gett upphov till specifika problem inom flyget. Det ena gäller regelverket för bemanningsföretag. Om man begränsade möjligheten att anlita bemanningsföretag för att fylla upp för permanenta behov skulle det påverka flygbolagen. Det skulle pressa dem till att ha en annan typ av bemanning. Det gäller även de mycket generösa regler för allmän visstidsanställning som finns i Sverige i dag och som gör att osäkerheten kan sättas i system. Det här är allmänna saker som skulle kunna påverka flyget.

Mer specifikt angående det arbete som sker inom EU: Som jag sa inledningsvis är det väldigt glädjande att höra att statsrådet på ett helt annat sätt än tidigare regeringsföreträdare har insikt i de här frågorna och säger att hon kommer att göra saker. Jag säger inte heller att man ska redogöra för en hel förhandlingsstrategi eller ge några garantier för vad som blir resultatet av förhandlingen mellan olika stater. Jag skulle dock vilja att ministern var tydligare med vad som är Sveriges linje i de här frågorna när man jobbar inom EU.

Det spelar en väldigt tydlig och stor roll huruvida man har tydliga linjer eller inte när man går in i den typen av diskussioner, huruvida man har en proaktiv röst i EU-sammanhang eller inte när sådant kommer upp till diskussion. Även den tidigare regeringen sa en massa saker om att man ville ha ett bra resultat och att alla regler skulle följas. Men de signaler vi fick via aktörer inom EU-systemet var att man när det kom till kritan inte var särskilt intresserad av att diskutera eller lösa frågan – med känt resultat.

Därför tycker jag att det är synd att jag inte får något svar på hur regeringen ställer sig till de förslag som finns på bordet. Att man gör ett ställningstagande behöver inte betyda att det i slutändan är exakt det som blir resultatet av förhandlingar med andra stater, men om man inte har ett tydligt ställningstagande är risken rätt stor för att det inte blir bra i slutändan.

Statsrådet nämner i svaret en bred flygstrategi. Min fråga i interpellationen var om det finns ett intresse för att tillsätta en utredning om den speciella situationen inom flyget med riskerna för social dumpning. Inte heller där fick jag något svar. Ställer man sig positiv till en sådan utredning? Kommer eventuellt synen på social dumpning att spela en stor roll inom ramen för den flygstrategi som regeringen nu diskuterar?

Anf. 131 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Den flygstrategi som regeringen har för avsikt att arbeta med har som målsättning att identifiera flygets roll i det framtida transportsystemet. Där är det väl kanske inte just de sociala frågorna som ska belysas specifikt. Däremot ingår detta naturligtvis i att ha en sund

konkurrenssituation inom flygbranschen. Självklart kommer de frågorna att belysas även i det sammanhanget.

Jag är inte säker på att en svensk utredning specifikt för flygbranschen skulle tillföra så mycket, när vi vet att det på EU-nivå pågår två parallella arbeten kring de här frågorna. Jag tror att det är klokt att följa dem, ligga på och vara tydlig med att vi förväntar oss tydliga resultat av de utredningarna.

Det finns ett antal mer eller mindre konkreta förslag på åtgärder som skulle kunna vidtas. I nuläget bör alla goda idéer spelas in. Men om det sedan är just dem vi kommer att driva återstår lite grann att se. Att man ska ha en hög andel fast anställd personal skulle exempelvis kunna vara en framkomlig väg. Jag tror att det är viktigt att vi från svenskt håll spelar in alla de här frågorna till kommissionen och säger att vi vill att de tittar på till exempel de här lösningarna eller andra lösningar som skulle kunna fungera för att åstadkomma sjysta konkurrensvillkor och högt säkerhetstänkande inom flygbranschen.

Man ska också komma ihåg att flygbranschen inte är ensam om att ha drabbats av den här typen av problem, även om det naturligtvis skiljer sig åt mellan olika branscher. På mitt område är också vägtrafiken inklusive lastbilstrafiken ganska hårt drabbad. Jag tror att det behövs en kombination av generella åtgärder som adresserar hela arbetsmarknadens funktionssätt. Möjligheten att kräva att man har svenska kollektivavtal eller avtal i nivå med svenska kollektivavtal när man gör affärer i Sverige är exempelvis en rimlig åtgärd. Jag tycker också att det finns skäl att titta på arbetstagarbegreppet.

Den typen av mer generella åtgärder arbetas det parallellt med inom Arbetsmarknadsdepartementet. På mitt departement tittar vi mer på frågor som handlar om branschspecifika åtgärder. Jag tror att det kommer att behövas en kombination av dessa. Dessutom behöver detta ske med viss skyndsamhet, för utvecklingen går nu i ganska hög hastighet i fel riktning – om vi tycker att rätt riktning innebär sund konkurrens med kvalitet och produktivitet och inte med sämre sociala villkor.

Anf. 132 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det har varit ett intressant ordsifte. Jag hör att statsrådet är insatt i frågeställningen och vill göra saker. Jag hoppas att det också materialiserar sig i ett tydligt svenskt engagemang på EU-nivå – och även på nationell nivå, där man fortfarande, menar jag, kan göra en hel del saker för att förbättra situationen.

Som statsrådet var inne på är detta naturligtvis en viktig fråga därför att de många som jobbar inom flygbranschen – kabinpersonal, markpersonal och piloter – har rätt till en god arbetsmiljö. I förlängningen påverkar självklart detta även till exempel säkerheten. Men det är också så att den här branschen, liksom en del andra branscher, kan fungera som ett slags testlaboratorium för ganska dåliga grejer som kan hända på arbetsmarknaden. Ministern nämnde själv vägtrafiken, där det hittas på en massa dåligheter. Det kan smitta av sig till annat. Så är det också med flyget.

Min uppmaning till regeringen blir att se till att göra de saker som man antyder att man skulle vilja skedde. Det finns som sagt en hel del idéer och förslag. Det handlar om hur man ska kunna bemanna om man nu ska ha

ett operatörstillstånd. Det handlar om hur man gör med de typer av arbetsscheman som finns. Det handlar om att diskrepansen mellan det som är maximalt möjligt att pressa personalen till och det som man bör göra kanske kan bli mindre. Där finns det naturligtvis all anledning att ha en fortsatt god dialog med de fackliga organisationerna, som kämpar hårt, och i det här fallet ganska mycket i motvind. Jag ser fram emot att följa regeringens arbete.

Anf. 133 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här är som sagt inte ett branschspecifikt problem, även om det har blivit högaktuellt just inom den här branschen på senaste tiden. Vi har ett antal exempel från helt andra branscher, till exempel byggbranschen och städbranschen, på dåliga arbetsvillkor, dåligt säkerhetstänkande, rena regelbrott och dessutom ibland verksamhet som gränsar till brottslig verksamhet eller till och med är rent brottslig – och hela skalan däremellan.

Det här är en oerhört angelägen fråga också för att värna Sveriges konkurrenskraft. Vi ska inte konkurrera med omvärlden genom sämre villkor och lägre löner utan tvärtom genom att ligga i framkant när det gäller kompetens, teknisk utveckling och så vidare. Det här är centrala frågor i regeringens övergripande politik för att skapa ett mer jämlikt samhälle där människor kan leva på sin lön och ha drägliga levnadsvillkor och arbetsvillkor och för att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Det här är frågor som vi inte bara pratar om i allmänna ordalag utan som vi också driver på i. Jag har haft bilaterala möten med andra länders ministrar där precis de här frågorna varit i fokus. Jag har lyft dem specifikt med kommissionären. Det är inte så att jag bara pratar i Sveriges riksdag om att jag tycker att det är viktigt att EU gör saker, utan jag försöker också verkligen trycka på i de kanaler som jag har tillgång till på EU-nivå för att det ska hända saker.

Jag ser gärna att vi återkommer till det här debattämnet och stämmer av läget. Förhoppningsvis har vi då kommit lite längre.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:298 om längre och tyngre lastbilar för att underlätta för handel och företag

Anf. 134 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Lars Hjalmered har frågat mig om min och regeringens uppfattning i frågan om hur långa och tunga lastbilar som ska vara tillåtna i Sverige och om jag och regeringen är beredda att tillåta längre och tyngre lastbilar för att underlätta för svenska företag inom exempelvis den viktiga skogsnäringen. Lars Hjalmered har vidare frågat om jag avser att verka för att lägga fram ett skarpt lagförslag om att tillåta längre och tyngre lastbilar och när riksdagen i så fall kan förvänta sig ett sådant lagförslag.

Välfungerande och hållbara transporter i hela Sverige är en prioriterad fråga för regeringen. Vårt mål är att minska transportsektorns klimat- och miljöpåverkan. Vi behöver fortsätta effektivisera transportsystemet och

öka säkerheten. Ett sätt att uppnå dessa mål skulle kunna vara att tillåta större fordon med högre lastkapacitet. Jag är därför positiv till att Transportstyrelsen och Trafikverket fick i uppdrag att utreda möjligheterna att tillåta tyngre lastbilar på det allmänna vägnätet.

Även om många remissinstanser var positiva till förslagen från Trafikverket och Transportstyrelsen fanns det också farhågor från flera remissinstanser om att tyngre och längre lastbilar skulle kunna innebära en överflyttning av gods från järnväg till lastbil med risk för ökade koldioxidutsläpp som följd. Som jag tidigare sagt här i kammaren är det viktigt att se till hela transportsystemet, inte bara enskilda trafikslag. Vi vill därför särskilt pröva om eventuella höjda bruttovikter eller längre lastbilar leder till en oönskad överflyttning av gods från järnväg till väg. En höjning av högsta tillåten bruttovikt till 74 ton kan dessutom, beroende på utformning, innebära ganska stora investeringar i vägnätet, vilket kräver en lämplig finansieringslösning.

Anf. 135 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Inledningsvis vill jag tacka statsrådet för svaret.

Sverige är ett väldigt handelsberoende land. Ungefär hälften av vår ekonomi är kopplad till import och export. Det är en vanlig situation för många företag att man börjar att leverera en vara på den svenska marknaden, men man märker ganska fort att det inte räcker till, varför man söker sig till andra länder och marknader i vårt närområde lite längre bort. Både för dessa företag och för vårt samhälle i stort är ju transporter helt avgörande. Handel och transporter hänger ihop. Om vi ska ta oss till och från arbetet och om företagen ska få ut gods på marknader är infrastrukturen – det kan låta lite klichéartat – lite som ett blodomlopp i ekonomin. Det är lite så som man får se det.

Herr talman! Jag har valt att ställa några frågor till statsrådet om detta med längre och tyngre lastbilar. Det kan låta som en ganska detaljerad fråga, men för mig är det en fråga som handlar väldigt mycket om konkurrenskraften för svenskt näringsliv, givet att hälften av vår ekonomi är kopplad till handel och utbyte med andra marknader.

Vi har många viktiga företag inom till exempel skogsnäringen som verkar på en global arena och tävlar med företag i andra länder som Tyskland, Österrike, USA eller asiatiska länder. Geografiskt ligger vi så till att detta med transporter blir extra viktigt. Därför kan den här typen av frågor upplevas som ganska detaljerade.

Under de senaste åren har det genomförts ett antal försök med längre och tyngre lastbilsekipage. Inom den viktiga skogsnäringen har man haft ett projekt som kallas ETT, En trave till. När en timmerbil åker ut i skogen lastar man på ytterligare ett antal timmerstockar. Det har visats i de undersökningarna att detta har inneburit färre lastbilstransporter och minskad bränsleförbrukning. Man har också kunnat minska utsläppen av växthusgaser med i storleksordningen 25 procent. Det är även viktigt att man inte har kunnat se något ökat slitage på vägarna.

Den försöksverksamheten har visat att det blir en stor miljövinst samtidigt som man stärker ekonomin, eller om man så vill: stärker konkurrenskraften för den viktiga skogsindustrin.

Det finns andra exempel. I Skaraborg bedriver företaget Julia en försöksverksamhet. Där använder man i stor utsträckning järnvägstransporter. Det är så många företag verkar. Det är inte så att transportslag står emot varandra, utan de kombineras ofta. Så har också företaget Julia som transporterar mycket gods via tåg till Skövde gjort. Från Skövde till centrallagret i Skara körs godset med 32 meter långa lastbilar – man har beviljats undantag från dagens lagstiftning. Hittills verkar resultaten vara väldigt fina.

I statsrådets och min hemstad Göteborg kallar vd:n för Göteborgs hamn detta med långa och tunga lastbilar för lågt hängande frukter som man skulle kunna tillåta, någonting som han och Göteborgs hamn menar skulle stärka både hamnens konkurrenskraft och det svenska näringslivet.

Herr talman! Jag har ställt tre frågor i interpellationen. Innebörden av dem är egentligen: Vad tycker statsrådet och regeringen? Hur långa – alltså längre än de som tillåts i dagsläget – och tunga lastbilsekipage ska vara tillåtna i Sverige? Tänker regeringen återkomma med ett skarpt förslag?

Av statsrådets svar kan man konstatera att hon och regeringen är öppna för att Transportstyrelsen och Trafikverket tittar på detta. Det är positivt. Man säger att man analyserar andra transportslag. Det är helt naturligt att man gör det på ett grannliga sätt när ny lagstiftning ska tas fram. Men principfrågorna är kvar fortfarande kvar. Vad är statsrådets och regeringens uppfattning? Ska man tillåta längre och tyngre lastbilar i Sverige – ja eller nej? När kan vi räkna med att regeringen återkommer med ett lagförslag? Kommer ni att göra det?

Anf. 136 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig börja med att konstatera att det är väldigt positivt att även Moderaterna har förstått att den industriella sektorn i Sverige inte är praktiskt taget borta utan att den tvärtom i hög grad lever av de exportintäkter som de företagen levererar. Att skapa goda villkor för industrin i Sverige är en oerhört väsentlig fråga.

I det ljuset ska man också se både Innovationsrådet och den strategi för nyindustrialisering i Sverige som regeringen har presenterat och kommer att arbeta vidare med. Det handlar om att ligga i framkant när det gäller teknisk utveckling.

Exportmarknaden är ju bara tillgänglig om man kan förflytta varorna från där de produceras till den marknad som produkterna så småningom ska säljas på. Där har transportsystemet en viktig funktion.

Svaret på Lars Hjälmereds frågor är: Ja, vi tycker att man ska tillåta tyngre och längre fordon under förutsättning att det inte ytterligare belastar miljön. Vi måste också se till att det går att köra dessa lastbilar där de behöver köras, det vill säga ofta på vägar från skog till sågverk, massa-industri eller vad det nu kan vara. Det är inte förbehållslöst positivt.

Om längre och tyngre fordon får negativa konsekvenser ska vi naturligtvis inte tillåta dem. Vi vill säkerställa att det som vi gör är genomtänkt och genomförbart så att det så småningom blir ett bra förslag som bidrar till mindre miljöpåverkan, effektivare transporter och nytta för näringslivet. Om vi inte kan nå dessa tre mål ska vi naturligtvis inte genomföra den här förändringen. Det är svaret.

Det finns andra åtgärder som bland annat handlar om att utveckla bättre möjligheter till omlastning som syftar till att skapa bättre godsflöden i

Sverige, så att vi slipper flaskhalsar därför att man inte har tillräckligt med terminalkapacitet. Vi kan behöva rusta upp järnvägen – i synnerhet godsstråken – som under de senaste åren dragits med förskräckligt mycket problem.

Risken för en överflyttning från järnväg till väg ökar ju om det samtidigt blir en allt sämre standard på järnvägen. Ett järnvägsunderhåll på 24 miljarder mer hade naturligtvis kommit industrin till del. Nu vann ju tyvärr inte S-MP-budgeten omröstningen här i riksdagen utan det var ett annat förslag som röstades igenom, och då uteblev de pengarna.

Om man är väldigt angelägen om att industrin ska kunna exportera sina varor borde man kanske också ha tagit tillfället i akt att besluta om mer pengar till underhåll av järnvägen.

Anf. 137 LARS HJÄLMERED (M):

Herr ålderspresident! Frågan om långa och tunga lastbilar har varit föremål för försök. När myndigheter har tittat på detta är det både längden och hur tungt man lastar olika fordon som är avgörande. Ibland pratar man om hur många meter som lastbilen mäter och ibland om hur många ton den väger, 64–74 ton. Efter de försök som har gjorts har man konstaterat att 64 ton skulle vara fullt möjligt att genomföra i dag. Då skulle man kunna köra på i princip de flesta av de svenska vägarna redan i dagsläget.

När det gäller 74 ton har undersökningarna visat att man kan köra på en ganska stor del av de svenska vägarna, fast inte över alla broar. Men det är praktiskt möjligt om bara viljan finns.

Statsrådet svarar ja med förbehåll på min fråga om regeringen tycker att det skulle vara okej att ha längre och tyngre ekipage. Läser man in de förbehåll som statsrådet lyfte fram hanteras de i de försök som har genomförts.

Statsrådet pratar om miljön. I undersökningar när det gäller skogsindustrin har man konstaterat att utsläppen av växthusgaser sänks med 25 procent genom längre och tyngre ekipage.

Man kan konstatera att med de försök som har gjorts har alltså slitaget på vägarna inte ökat. Därför menar jag att denna typ av ganska handfast sak är någonting som stärker konkurrenskraften och ekonomin för företag och samtidigt leder till en stor miljönytta.

Ytterst, herr ålderspresident, handlar dock en sådan här fråga om just konkurrenskraft. Vad vill man egentligen på det stora hela? Statsrådet lyfte fram till exempel innovationsråd och återindustrialisering. Det är egentligen det enkla i politiken – att lyfta fram olika visioner och säga att något ska fördubblas, förminskas eller något liknande. Det svåra är att få just ord och handling att hänga ihop.

Herr ålderspresident! Jag kan med oro se att vi har en regering som gör rätt mycket som slår mot industrin och konkurrenskraften trots sitt tal. Man vill införa en kilometerskatt, som ger skatt på avstånd utanför de större städerna. Man förmår inte lägga fram ett sådant här förslag om längre och tyngre lastbilar. Man överger överskottsmålet. Man trycker undan till exempel privat välfärdsverksamhet, som är viktig. Man är i en diplomatisk kris med större delen av Mellanöstern, och statsrådet jobbar på en nedläggning av Bromma flygplats.

Det enkla är att tala om industrins betydelse, men den stora utmaningen tycker jag alltså är att ord och handling ska hänga ihop i detta.

I det här fallet talar vi återigen om en ganska handfast sak som har prövats och utretts och som det är helt möjligt att genomföra. Låt oss konstatera, herr ålderspresident, att det är så och att det med rätta finns ett antal förbehåll – för saker ska utredas på ett grannliga sätt. Man kan konstatera att miljönyttan finns där. Det finns en möjlighet att använda detta i dagsläget.

Då är min följdfråga: När kan vi räkna med att regeringen återkommer med ett skarpt förslag för att införa längre och tyngre lastbilsekipage i Sverige, som skulle gynna både miljö och konkurrenskraft för företag?

Anf. 138 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Detta verkar utvecklas till en mer allmänpolitisk debatt mellan Lars Hjälmered och mig, vilket jag inte har någonting emot. Jag tänkte att vi skulle försöka hålla oss till lastbilarna och transportsystemet, men jag vill ändå säga att en stor hämsko för företags möjlighet att utvecklas i Sverige under de senaste åren har varit bristen på tillgång till rätt kompetens. Det har i sin tur att göra med att man kraftigt har skurit ned på såväl arbetsmarknadsutbildning som komvux och liknande. Det har gjort att missmatchningen på svensk arbetsmarknad har ökat.

Man kan säga att det inte räcker med att prata. Men den tidigare regeringen ville inte ens prata om att det fanns en industri i Sverige. Vi ser att det finns en industri, vi ser att den har stora utvecklingsmöjligheter och vi ser att det finns stor potential för innovation och ökad export också för små och medelstora företag som behöver ett visst stöd för att våga närma sig exportmarknader. Vi sätter verkligen denna fråga i fokus, för vi ser att det ger fler jobb och ökar Sveriges konkurrenskraft. Det är viktigt för Sveriges utveckling.

När det gäller tyngre och längre lastbilar är förutsättningen för att det ska vara en positiv miljönytta att det sker en överflyttning från många lastbilar till få och tyngre lastade lastbilar. Om vi i stället får en överflyttning från järnväg till tyngre lastbilar uppstår inte den miljönytta som Lars Hjälmered talar om, utan då blir det tvärtom en negativ miljöeffekt. Vi vill säkerställa att den risken inte uppstår.

Då handlar det också om att tillåta längre och tyngre järnvägstransporter, till exempel. Det handlar om att se var någonstans de här längre och tyngre lastbilarna ska kunna gå. Det är inte givet att det bara för att en stor del av vägnätet har kapacitet att ta tyngre fordon därmed är på de sträckor där det i dag finns kapacitet som det är lämpligt att köra långa och tunga fordon. På våra stora riksvägar som går i nord-sydlig riktning och där det är ganska långa avstånd vill vi inte ha fler lastbilar. Vi vill att godset ska gå med tåg eller båt, som är mer miljömässigt fördelaktiga alternativ.

Vi behöver säkerställa att det är de sträckor som skulle vara aktuella och där det verkligen skulle innebära en förbättring som också är tillgängliga. Vi behöver säkerställa att vi inte får en sådan effekt som flera av remissinstanserna har uttalat farhågor för, nämligen en överflyttning från tåg till lastbil.

När vi har säkerställt att vi kan genomföra reformer som undanröjer dessa risker ska vi återkomma till riksdagen med förslag.

Anf. 139 LARS HJÄLMERED (M):

Herr ålderspresident! Jag tycker egentligen att det är fullt naturligt att det blir lite bredare diskussioner. Antingen kan man se det här med lastbilar och längden och tyngden på dem som en detaljerad fråga i den branschen, eller så kan man se det i vad jag tycker är ett mer intressant perspektiv, nämligen konkurrenskraften för Sverige.

Om Sverige är väldigt handelsberoende och hälften av vår ekonomi är kopplad just till handel och utbyte med annat handlar det för mig mycket om att ha en bred palett av saker som stärker konkurrenskraften för det svenska näringslivet. Det är därför vi försöker hålla fast vid en ordnad ekonomi och inte överger överskottsmålet. Det är därför vi säger att Bromma flygplats ska vara kvar. Det är därför vi väljer bort er lastbilsskatt, bara för att ta några exempel. Listan kan göras längre.

Det är egentligen lite i ljust av detta jag tycker att man ska se en sådan här konkret reform som detta med långa och tunga lastbilar. Vi har exemplet skogsindustrin, som är jätteviktig såväl för jobb som för skatteintäkter och exportintäkter. Man har gjort försöksverksamhet och sagt: Okej, om man gör detta sänker vi utsläppen av växthusgaser med 25 procent. Vi förbättrar ekonomin för den typen av viktiga företag. Man kan också konstatera att vägarna i Sverige klarar av detta. Då kommer vi tillbaka till det som en tidigare statsminister sa, nämligen att politik är att vilja.

Jag tror ändå att om viljan finns i regeringen skulle man kunna genomföra detta rätt omgående. Men vi har också en historia där Socialdemokraterna och allianspartierna var rätt överens om viljan att ha längre fordon med de miljö- och konkurrenskraftsvinster det innebär. Samarbetspartierna V och MP hade tvärtom en annan uppfattning, till och med om kortare ekipage än vi har i dagsläget och inte bara om att behålla det vi har.

Jag kan konstatera, herr ålderspresident, att om viljan finns hos regeringen skulle man egentligen kunna genomföra detta rätt omgående.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis tycker jag att vi får fortsätta debatten, för jag tycker att statsrådet är lite grann svaret skyldig när det gäller när det kommer konkreta reformer på området som kan stärka konkurrenskraften och förbättra miljön.

Anf. 140 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag kan bara konstatera att skälet till att överskottsmålet och de ganska strama finanspolitiska ramverk som vi har levt med under ett antal år infördes var det fullständiga moras som den dåvarande borgerliga regeringen lämnade efter sig.

Sedan dess har vi arbetat ned statsskulden ganska ordentligt. Vi har sett till att vi har möjligheter att över en konjunkturcykel bedriva konjunkturdämpande aktiviteter. Den åldersboom som man ville spara för när man införde överskottsmålet står vi nu mitt uppe i. Nästan alla 40-talister har lämnat arbetslivet.

Det finns alltså goda skäl att inte överge en stram och ansvarsfull finanspolitik, men att däremot justera den i relation till att verkligheten har förändrats. Det tycker jag är klok ekonomisk politik, som också innebär att vi frigör resurser för att göra viktiga satsningar.

Under de senaste åren har det satsats alldeles för lite. Jag menar att vi kan vara självkritiska även från vårt håll; vi satsade inte tillräckligt när vi hade möjlighet att styra. Men den tidigare alliansregeringen gjorde inte heller tillräckligt när det gäller offentliga investeringar, definitivt inte i bostäder men inte heller i järnväg och underhåll.

Detta lever nu vi och vår exportindustri med i dag. Man har svårare att få tag på rätt arbetskraft, och man har svårare att få transporter att fungera. Vi tar ansvar för exportindustrin men också för vår gemensamma miljö och vår gemensamma framtid.

Det här är *ett* förslag, men det finns många fler som sammantaget syftar till att stärka Sverige för framtiden, skapa en god miljö och se till att exportindustrin kan växa.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:299 om den maritima strategin

Anf. 141 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Hans Rothenberg har frågat närings- och innovationsministern om han kommer att verka för att arbetet med den maritima strategin i Sverige fortsätter samt om han avser att verka för att de intentioner som den tidigare alliansregeringen angav för arbetet med strategin fullföljs. Arbetet är så fördelat inom regeringen att det är jag som svarar på frågan.

Regeringen fortsätter arbetet med att ta fram en nationell maritim strategi. Målsättningarna med strategin är bland annat en stark blå ekonomi och ett rent hav. En mycket viktig del i det pågående arbetet är därmed hållbar utveckling av de maritima näringarna och jobbskapande åtgärder, där det marintekniska klustret är en av flera viktiga delar. Det finns ett stort kunnande och möjligheter till synergier mellan olika branscher, både inom och utom de maritima näringarna, vilket gör att Sverige har goda förutsättningar för tillväxt inom området.

Utgångspunkt för strategin är att det finansiella ramverket beaktas och att befintliga instrument och resurser ska användas effektivare och mer samordnat. Arbetet med den maritima strategin ska naturligtvis också bidra till regeringens målsättning att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020, såväl som exempelvis miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och målsättningarna i EU:s havsmiljödirektiv.

Arbetet med den maritima strategin har genomförts i en bred och öppen process där vi har fått många bra inspel från dialoger och möten med företrädare för de maritima branscherna. Under våren fortsätter arbetet med att utveckla strategin, där konkreta åtgärder för att stärka de maritima näringarna kommer att utgöra en central del.

Anf. 142 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ålderspresident! Jag ställde frågan till näringsminister Mikael Damberg. Varför det, sjöfartsfrågor och maritima frågor brukar väl ändå landa inom infrastrukturområdet? Men det som jag vill trycka på är den

blå tillväxten, att man ska se maritima näringar som näringar och inte bara som transportslag och verksamheter som råkar vara i anknytning till vatten.

I den maritima sektorn finns det stor potential för flera och växande företag och nya jobb. Därför behöver Sverige en maritim strategi med fokus på jobb och nya affärsmöjligheter i hela landet. En förutsättning för blå tillväxt är att de aktuella branscherna utvecklas på ett hållbart sätt så att hav, floder och sjöar inte äventyras som resurs. Det handlar om att utveckla branscher som är starkt kopplade till bland annat sjöfartsnäringen. Men det handlar också om andra näringar som besöksnäring, hälsa och rekreation, marin livsmedelsproduktion och energisektorn.

Det behövs en maritim strategi för Sverige. Och det satte alliansregeringen i verket 2013. Först presenterades en handlingsplan för sjöfarten av dåvarande infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd. Men det var en handlingsplan för enbart sjöfarten. Därmed såg man att det skulle behövas ett bredare grepp. Med den här interpellationen vill jag tydliggöra och sätta fokus på att den maritima strategin ska se på möjligheter för att göra affärer och därmed jobbskapande tillväxt i Sverige. Det är bra att det finns en samordning mellan olika sektorer för att synliggöra och bygga vidare på de styrkorna.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja fråga infrastrukturministern vad som skiljer nuvarande regerings ansats med den maritima strategin från den tidigare regeringens. Är det samma inriktning, eller har man gjort några nya anslag?

Det har varit relativt tyst om sjöfarten och maritima frågor sedan regeringsskiftet i höstas. Jag tror att det finns många som skulle vilja höra hur ministern ser på anslaget. Är det en fortsättning på det anslag som alliansregeringen gjorde, eller är det ett omtag eller nytag? Vi är nyfikna på detta.

Anf. 143 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Det finns mycket som alliansregeringen gjorde som jag tycker ganska illa om och där jag har en helt annan uppfattning. Men det här är ett område där jag tror att vi har en stor samsyn. Den maritima strategin som den tidigare regeringen – sjösatte ska man kanske inte säga i det här sammanhanget – startade upp var ett bra initiativ. Den satte ljus på att det finns konfliktytor mellan olika näringars utveckling på området men också möjligheter till synergier. Att samla de olika ingångarna i en och samma strategi tycker jag var klokt. Det är skälet till att vi inte har gjort några förändringar i arbetet. Det pågår som planerat, och ett antal åtgärder kommer att presenteras under våren.

Att det inte har pratats mycket om den maritima strategin handlar nog snarast om att den är inne i ett skede av ganska intensivt och mer internt arbete. Men jag kan lova Hans Rothenberg att den kommer att låta tala om sig när den börjar ta lite mer fast form under våren och sommaren.

Det här är områden som har förutsättningar för att bidra till miljö kvalitetsmål och klimatmål genom att man lägger stort fokus även på hållbarhetsperspektivet. Men de kan också bidra till nya arbetstillfällen. Det finns även förutsättningar för att fler människor ska kunna ta del av den fantastiska miljön vid vårt hav och våra sjöar och vattendrag.

Vi ser positivt på att utveckla besöksnäring, turism, olika typer av livsmedelsgrenar och annat som har anknytning till den maritima sektorn utöver själva sjöfarten. Vi ska följa arbetet med stort intresse och även med stort intresse ta del av de förslag som så småningom kommer att komma ur det arbetet.

Anf. 144 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka ministern för svaret. Det lät riktigt bra. Alliansregeringen lämnade alltså ifrån sig något som det går att bygga vidare på. Det hoppas jag att regeringen förvaltar.

Jag tog upp den maritima näringen i riksdagens näringsdebatt i onsdags just för att belysa vikten av att sätta fokus på att det inte bara handlar om transportslag; det är inte bara funktionalitet. Det är något som Sverige med kanske Europas längsta kust och många inre vattenvägar har ansvar för att också kunna göra till blomstrande näringar.

Det finns ändå vissa luckor i det här. Jag märker att det är svårt att hitta det här angreppssättet i politiken, att se sjöfarten och den maritima som en näring. Det blev inte heller några repliker i debatten i onsdags. Det här landar nämligen utanför den traditionella näringspolitiken.

Det kanske gick lite fort med regeringsskiftet, men i budgetpropositionen som lades fram i höstas var det inte mycket som handlade om de maritima näringarna och framför allt inte om sjöfarten. Jag utgår från att det kommer i budgetproposition nr 16.

I kombination med att kunna utveckla framgångsrik maritim näring finns det en annan ingrediens. Det är tonnageskatten. Det är anledningen till att jag vill väva in den i sammanhanget. Införandet av tonnageskatt, eller en blå skatt som de tre parterna nu har kallat den, kommer också att vara avgörande för hur de maritima näringarna kommer att kunna utvecklas.

Jag har tidigare, givetvis bara via medierna, fått ta del av att infrastrukturministern har varit lite tveksam till huruvida den skulle kunna införas. Vi kommer kanske att återkomma till det i en annan interpellationsdebatt i nästa vecka. Men jag vill sätta in det i sammanhanget eftersom det är mycket som beror av vartannat. Det är villkoren för den svenska sjöfarten och att de maritima näringarna ska ses som näringar.

Så här långt, även om det inte är mitt sista inlägg, får jag säga att det var ett ganska bra svar. Jag är tillfreds med detta och hoppas att regeringen kommer att presentera en strategi som man känner igen från de ansatser som alliansregeringen gjorde. Sedan får vi väl ta del av svallvågorna i efterhand.

Anf. 145 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja fylla på lite. En av de verkliga styrkorna med det valda arbetssättet för den maritima strategin är att det inte bara är regeringen, departementet, som tar fram en strategi för de här näringarna med syfte att stärka ekonomin för de maritima näringarna och även hållbarheten. Man har också aktiv och nära kontakt med branscher och andra som är direkt berörda av frågorna.

Under resans gång har man haft återkommande seminarier, hearingar och återkoppling för att hela tiden stämma av att de förslag som man så småningom kommer att komma fram till är väl förankrade i näringen. Jag tror att det är en förutsättning för att det ska kunna bli en god slutprodukt.

Jag skulle nog ändå vilja säga att det här området kanske inte är det som är allra mest förknippat med stora ideologiska skillnader. Att stärka en bransch genom att arbeta med olika typer av strategier är ju ett gammalt beprövat socialdemokratiskt knep, skulle man kunna säga. Vi har haft den typen av insatser kring andra näringar tidigare, så jag känner mig väldigt bekväm med att fortsätta att arbeta på det sättet genom att se hur just den här näringen kan få de bästa förutsättningarna att växa och göra det på ett hållbart sätt så att vi bidrar både till en ekonomisk utveckling och till att nå våra sociala och miljömässiga hållbarhetsmål.

Anf. 146 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ålderspresident! Jag får säga att jag är nöjd med vad ministern säger här. Ansatsen till den maritima strategin lämnade alliansregeringen över till nuvarande regering, och arbetssättet påminner en hel del om hur alliansregeringen tog fram innovationsstrategin under den förra mandatperioden.

Då kan jag utan att gå händelserna alltför mycket i förväg säga att den arbetsmetoden tar vi gärna med oss vid nästa regeringsskifte och lovar att förvalta utomordentligt väl.

Anf. 147 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag vill tacka Hans Rothenberg för interpellationen och tillfället att diskutera de här viktiga frågorna.

Jag ser också fram emot att senare i vår ta emot resultatet och presentera strategin såsom regeringens strategi och så småningom också ta itu med att genomföra de förändringar och den utveckling som behövs för att stärka de maritima näringarna.

Jag tycker att det här är ett spännande arbete som jag verkligen ser fram emot att ta mig an, gärna i samarbete med alla engagerade på alla sidor om blockgränser och annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:365 om utnämningsspolitiken när det gäller ledande positioner i Kulturdepartementets myndigheter

Anf. 148 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! Aron Modig har mot bakgrund av min artikel i Aftonbladet den 3 mars 2015, med rubriken ”Kultursektorn ska spegla hela Sverige”, ställt en rad frågor om regeringens utnämningsspolitik.

Modig frågar mig på vilket sätt jag och regeringen ska vara en viktig föregångare i att utveckla mångfaldsperspektivet vid tillsättning av styrande organ och vilket direkt samband som vi ser finns mellan mångfalden i en kulturinstitutions styrelse och det kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.

Vidare ställer Aron Modig frågan om jag och regeringen tagit ställning till vad som är att betrakta som rätt kompetens eller vad som krävs för att ett visst kön eller en etnicitet eller religionsbekännelse ska betraktas som särskiljande kompetens.

Modig frågar också hur kompetensnivåns utveckling kommer att mätas och hur utvärderingen av samarbetet med Rättviseförmedlingen kommer att ske.

Jag vill inledningsvis betona att öppenhet och tydlighet är ledstjärnor i regeringens utnämningsspolitik och att utnämningar av chefer ska ske efter förtjänst och skicklighet. Det gäller också förordnande av ledamöter till myndighetsstyrelser, statliga bolagsstyrelser, nämnder och insynsråd, som är en annan del av regeringens utnämningssmakt.

Varje år fattas ett relativt stort antal regeringsbeslut om förordnanden inom Kulturdepartementets verksamhetsområde, framför allt när det gäller ledamöter till styrelser och insynsråd. Inför varje utnämningsbeslut diskuteras kompetensbehov varefter en kravprofil tas fram. Urvalet av kandidater till till exempel styrelser ska göras utifrån en bred rekryteringsbas i syfte att ta till vara kompetensen såväl hos kvinnor och män som hos personer med olika bakgrund och erfarenheter. Det är i dessa delar som jag anser att vi kan göra mer och på så sätt bli föregångare.

Jag håller helt med Aron Modig om att det inte går att mäta mångfald eller brist på mångfald genom att se på människors yttre. Jag vill just därför utveckla rekryteringsprocesserna på departementet för att säkerställa att vi får den allsidiga kompetens som krävs för en bra verksamhet inom kulturområdet.

Vi har, som jag skriver i Aftonbladet, kulturpolitiska mål som förpliktar och som ställer krav på hur vi styr våra kulturinstitutioner och myndigheter. För att inte gå miste om kompetenser och för att kulturpolitiken ska kunna bli relevant för fler måste vi noggrant tänka igenom vilka personer som vi utnämner i olika styrelser. För det krävs en bredd av kandidater. Därför måste vi försöka hitta nya tillvägagångssätt när det gäller att söka kandidater med ny och annan kompetens. Ett sätt är att söka samarbete med Rättviseförmedlingen som har erfarenheter av sökprocesser.

Sammanfattningsvis anser jag att om vi på allvar vill bredda urvalet av kandidater till utnämningar och leva upp till målsättningen om bredd i urvalet kan vi behöva extern hjälp. Vi kan också hitta fler kompetenser om vi har ett mångfaldsperspektiv, där mångfald kan ha olika betydelser beroende på vilken typ av verksamhet vi talar om. Med ökad bredd och därmed också ökad mångfald kommer den samlade kompetensen att stärkas.

Ett samarbete med Rättviseförmedlingen kan vara ett steg i rätt riktning för att bredda representationen. Utvärderingen av detta samarbete får ske på flera års sikt och ta sikte på om Rättviseförmedlingens underlag bidrar till att Kulturdepartementet fått bättre kunskap och att regeringen fått fler

kompetenta personer att välja emellan när den gör utnämningar på kulturområdet.

Anf. 149 ARON MODIG (KD):

Herr ålderspresident! Tack, kultur- och demokratiministern, för svaret! Jag har ställt ganska många frågor om Kulturdepartementets annonserade samarbete med Rättviseförmedlingen i en och samma interpellation, och jag har till viss del förståelse för att det inte går att besvara dem alla utförligt.

Däremot tycker jag att det är överraskande otydliga svar från statsrådet, och jag vill därför göra några nedslag i några av frågorna i förhoppning om att få tydligare svar på var regeringen egentligen står.

Jag vill börja med det som nog är kärnfrågan i diskussionen, nämligen vad som är kultur- och demokratiministerns definition av kompetens. Mångfald är naturligtvis något väldigt positivt. Lika självklart är det att det inte får vara så att en människas kompetens nedvärderas till följd av att man har ett visst kön, en viss etnicitet eller bekänner sig till en viss religion. Ingen ska missgynnas till följd av sådana attribut.

Samtidigt menar jag att ingen heller ska premieras av samma anledningar. Vid tillsättningen av poster till viktiga statliga organ inom Kulturdepartementets myndigheter såväl som inom andra institutioner ska det vara förtjänst, skicklighet och meriter som avgör och ingenting annat. Detta framgår också av regeringsformen som säger: Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

Utnämningar av exempelvis ett insynsråd är naturligtvis ingen statlig anställning, men rimligtvis borde samma princip gälla även där.

Nu är det så att även kultur- och demokratiministern använder uttrycket ”förtjänst och skicklighet” i sitt interpellationssvar, och det är gott så. Problemet är bara det att statsrådet samtidigt, exempelvis i debattartikeln i Aftonbladet den 27 februari, talar om dels att vår ”definition av kompetens” skulle vara bakgrunden till den sammansättning vi har i våra kulturinstitutioners styrelser och insynsråd i dag, dels att vi framöver måste ”våga välja någon annan kompetens än den som är allmänt vedertagen”.

Vilken är denna nya och andra kompetens som inte är allmänt vedertagen? I och med att resonemangen presenteras tillsammans med det nya samarbetet med Rättviseförmedlingen är det inte konstigt om det väcks frågor om ett visst kön, en viss etnicitet eller en viss religionstillhörighet enligt regeringen skulle utgöra just den kompetensen. Just den tanken har vi sett hos andra delar av regeringen. Exempelvis har jämställdhetsminister Åsa Regnér utfärdat någon form av kvoteringsshot. Hon säger att om inte andelen kvinnor i styrelserna för börsnoterade bolag är minst 40 procent vid slutet av 2016 kommer en kvoteringslag att införas året därpå.

Herr ålderspresident! Som kristdemokrat tror jag inte på kollektivering. Jag tycker därför att den av regeringen förda politiken är felaktig. Men jag tror också att kvoteringstendenserna är direkt kontraproduktiva om man vill se en ökad jämställdhet och mångfald i samhället – helt enkelt att det blir fokus på fel saker och att man börjar i fel ände.

Jag har en fråga till statsrådet, och statsrådet får gärna specificera sitt svar: Vilken är egentligen denna nya och andra kompetens som inte är allmänt vedertagen?

Anf. 150 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! Tack för den fortsatta diskussionen!

Öppenhet och tydlighet bredvid förtjänst och skicklighet gäller för alla tillsättningar, även om det är frågor om anställningar och förstås även insynsråd, nämnder, statliga bolag eller styrelser vid våra kulturinstitutioner.

Vi på Kulturdepartementet har ett särskilt stort ansvar för att ta till vara den breda kompetens som finns i landet på kulturområdet eftersom vi ansvarar för så många myndigheter och institutioner. De kulturpolitiska målen har alltså en botten som förpliktar. Det ska inte bara vara vackra ord, utan det ska synas i konkret handling att vi menar allvar. Det ställer krav på oss.

Om vi lyckas med att ta fram ett brett urval av kandidater till våra styrelser och insynsråd har vi möjlighet att ta vara på den viktiga kompetens som vi så väl behöver men som vi menar inte utnyttjas till fullo i dag.

Jag vill understryka vikten av den insats som den tidigare regeringen gjorde beträffande utnämningarna och ambitionen med att förändra och bredda urvalet. Det är det arbetet, Aron Modig, som nu tar vid. Jag går från den ansatsen, de vackra orden, till att göra det till konkret handling, och jag menar att vi måste våga bli tuffare för att leva upp till ambitionerna. Vi måste hitta nya tillvägagångssätt när det gäller att söka kandidater med ny och annan kompetens för bästa resultat inom alla politikområden, inklusive kulturområdet.

Därför kommer Kulturdepartementet att samarbeta med Rättviseförmedlingen, som har praktisk erfarenhet av rekryteringsprocesser. Jag är övertygad om att kompetens inte sitter i hudfärg, att kompetens inte sitter i kön och att kompetens inte sitter i ursprung. Men när en viss typ av personer, sådana som Aron Modig och sådana som jag, hela tiden utses och tillsätts till maktpositioner byggs bilder upp och normer förstärks om vem man ska vara paketerad som för att anses vara kompetent. Det är hela bakgrunden till det samarbete jag nu inleder.

Anf. 151 ARON MODIG (KD):

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret!

För några veckor sedan debatterade jag med statsrådets regeringskollega och partikollega utbildningsminister Gustav Fridolin. Han lyfte då fram ett liknande samband, som han såg det, mellan skolflickors intresse för historia och andelen av personerna som lyfts upp i historieböcker som är kvinnor. Han menade att det fanns ett tydligt samband däremellan. Det är ungefär på samma sätt som kultur- och demokratiministern i dag menar att det finns ett samband mellan hur väl vi kan uppnå de kulturpolitiska målen som har satts samman av riksdagen och hur sammansättningen egentligen ser ut i insynsråd och styrelser i myndigheter som ligger under Kulturdepartementet.

Statsrådet får gärna utveckla tydligare och förklara hur sambandet ser ut, om det nu finns ett samband, vilket ministern menar, och vad det baseras på.

Herr ålderspresident! Jag är glad att ministern lyfter upp det arbete som alliansregeringen lade ned på att avpolitisera utnämningsspolitiken. Precis som statsrådet skrev i debattartikeln införde alliansregeringen en nyordning där kompetens skulle gå före lång och trogen partitjänstgöring vid utnämningar. Det har varit positivt att vi har kommit framåt. Även om det naturligtvis inte är perfekt har det gått i rätt riktning.

I och med att regeringen annonserar samarbetet med Rättviseförmedlingen tar vi steg i fel riktning – i motsatt riktning. Jag har full förståelse för att regeringen behöver ta hjälp av externa rekryteringsföretag för att hitta bra personer till positionerna. Det är självklart begränsande om det är i enbart ministrarnas och stabens kontaktnät som alla kandidater ska hittas.

Jag hyser även respekt för Rättviseförmedlingen som en duktig opinionsbildare och en konstruktiv aktör i det civila samhället – vars åsikter jag dock sällan delar. Poängen är att Rättviseförmedlingen är en tydligt politisk organisation vars företrädare upprepade gånger har uttalat lika tydliga politiska åsikter, inte minst på jämställdhetsområdet.

Inte nog med att Rättviseförmedlingen är en politisk organisation och att regeringen väljer att anlita den politiserade organisationen, kultur- och demokratiministern gör dessutom politik av själva presentationen av samarbetet med Rättviseförmedlingen.

Hur ser statsrådet på att man så tydligt går i fel riktning och åter politiserar utnämningsspolitiken?

Anf. 152 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr ålderspresident! Nu går vi i rätt riktning, Aron Modig! Som jag tidigare sa och som Aron Modig själv tog upp gjorde den förra regeringen, alliansregeringen, en bra sak när den skrev fram vikten av att finna den mest lämpade kandidaten. Det jag gör nu är att jag kompetensutvecklar det departement som jag har ansvar för, och vi vidgar sökområdet när vi letar efter personer som ska in i maktens korridorer och ska sitta runt maktens bord. Jag gör det för att jag vill ta ansvar för mitt departement, vårt politikområde och vårt land därför att jag, precis som jag hoppas att den förra regeringen var övertygad om, anser att kompetens ska gå först – inget annat.

Det är en sak att skriva fina ord på ett papper och en helt annan sak att göra det till en konkret handling och bredda verktygen för att leva upp till de vackra orden. Jag har ärligt talat blivit förvånad över de reaktioner som min ambition att utveckla och i större utsträckning konkurrensutsätta de poster som regeringen tillsätter har väckt. Det har varit häpnadsväckande reaktioner. Jag är ändå van vid och har under ett helt liv fått ta emot starka reaktioner.

Detta beror på att många uppenbarligen blir hotade av att konkurrensen nu kommer att öka. Många blir rädda för att det inte kommer att vara lika enkelt att få de fina uppdragen, och många blir livrädda för att den outtalade förtur som många har haft, och fortfarande har, för att de uppfyller normen för hur makten ska se ut nu kommer att ruckas.

Regeringen har ett ansvar, och jag har ett särskilt ansvar i beredningen eftersom jag ansvarar för Kulturdepartementet som bereder så oerhört många tillsättningar av poster, närmare 400 under mandatperioden.

Departementet har ett särskilt ansvar eftersom de verksamheter där tjänster ska tillsättas är så olika. Det faller på sin orimlighet att samma kompetens är den bästa kompetensen för de många olika posterna. Eller vad tror riksdagsledamoten Aron Modig? Tror riksdagsledamoten att det är samma erfarenheter, bakgrunder och insikter som behövs för ett uppdrag i Nämnden för hemslöjdsfrågor som i Riksteaterns styrelse eller på Svenska Filminstitutet som på Tekniska museet – eller i samhället i stort?

Tror Aron Modig att det kan vara så att det finns kompetenser som vi inte ser? Tror Aron Modig att det kan vara så att vi behöver förändra både vad vi letar efter och hur vi gör när vi letar efter de bästa?

Eller delar Aron Modig tankarna bakom det som en man sa till mig häromveckan i upprördhet över att jag nu inleder samarbetet med Rättviseförmedlingen? Han sa: Hade det funnits kompetenta ledare i rullstol, då hade våra företag haft ledare i rullstol. Delar Aron Modig den tanken?

Anf. 153 ARON MODIG (KD):

Herr ålderspresident! Tack igen, kultur- och demokratiministern, för svaret!

Jag delar absolut uppfattningen att det behövs olika typer av kompetens för olika typer av uppdrag i olika typer av myndigheter.

Däremot menar jag att regeringen i och med det här samarbetet visar att man börjar i helt fel ände. Man börjar inte med kompetensen, utan man börjar med att se var man kan hitta personer med det man betraktar som rätt kön, rätt etnicitet och rätt religionstillhörighet. Jag menar att det är att börja i fel ände.

Jag tycker att de svar och besked vi får från statsrådet här i dag föranleder en ganska stor oro. Det här handlar i bästa fall om någon form av symbolpolitik. I värsta fall tror jag att det kan driva både jämställdhetsarbetet och utnämningsspolitiken i fel riktning.

Jag tänker då på den otydlighet som verkar finnas i regeringen i fråga om dels vad som egentligen menas med "förtjänst och skicklighet" som det står i regeringsformen, dels de kvoterings tendenser som presenteras från flera håll i regeringen.

Jag tycker att vi nu ser tendenser hos kultur- och demokratiministern som inte bara är fel utan också kommer att vara kontraproduktiva, tror jag, för jämställdhetsarbetet och för mångfalden i samhället i stort.

Jag ser det också som problematiskt med den återpolitisering av utnämningssmakten som Kulturdepartementet nu går i bräsch för.

Herr ålderspresident! Hittills verkar det bara vara Kulturdepartementet som har inlett denna typ av politiserat samarbete. Det är väl bara att hoppas att det inte är fler delar av regeringen som hakar på.

Anf. 154 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! När jag svarade ja på statsministerns fråga om jag ville bli statsråd i hans regering bestämde jag mig i samma sekund för

att jag ska göra så mycket skillnad jag kan under de här åren – tre och ett halvt återstår nu. Jag ska köra väldigt hårt och vara väldigt tydlig, och jag kommer att vara väldigt modig.

Att ha makten att utse andra makthavare är bland de största uppdrag man kan ha, enligt mig. Det är ett enormt ansvar. Men det kräver mod, och det kräver att man vågar ifrågasätta normer och företeelser som kanske anses vara naturliga när de egentligen bara är cementeringar av flerhundraåriga föreställningar om hur saker och ting ska vara och se ut.

Till skillnad från kristdemokraten Aron Modig tror jag att kompetens kan komma i olika förpackningar. Jag vågar ifrågasätta och vägrar tro att väldigt många sådana som jag, det vill säga medelklasscouter med högutbildade föräldrar och en akademisk examen i statsvetenskap, är de enda som sitter på den rätta kompetensen.

Jag tror liksom många andra att det finns andra sorters kompetens som är väl dolda, som kanske inte ens syns, men som kan finnas och som kanske kan visa sig vara helt rätt – om vi letar och om vi vågar ställa våra föreställningar om hur det ska vara på ända. Det vågar den rödgröna regeringen.

Det här skrämmer eftersom konkurrensen är tuff. Men jag ska använda all den kraft jag har för att hela regeringen ska arbeta på liknande sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2014/15:377 om säkerställande att myndigheten Statens museer för världskultur har sitt säte i Göteborg

Anf. 155 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! Robert Hannah har frågat mig om det enligt min uppfattning är en godtagbar förvaltningspolitik att tillåta att en myndighet på egen hand flyttar sitt verkliga säte från Göteborg till Stockholm.

Robert Hannah har vidare frågat mig vilka åtgärder jag vidtagit för att säkerställa att Statens museer för världskultur har sitt säte i Göteborg och hur jag avser att säkerställa att myndighetens nya överintendent kommer att arbeta från myndighetens bestämda säte i Göteborg.

Statens museer för världskultur består av fyra museer med olika inriktning som tillsammans spänner över alla kontinenter och många tusen år av mänsklig kultur, från förhistorisk tid till vår globala samtid.

I instruktionen anges att myndigheten har till uppgift att visa och levandegöra världens kulturer, särskilt kulturer med ursprung utanför Sverige. Myndigheten ska dokumentera och belysa olika kulturers yttringar och villkor samt kulturmöten och kulturell variation, historiskt och i dagens samhälle, nationellt och internationellt. Uppdraget är i dag viktigare än någonsin.

Som jag framhållit i ett svar på en tidigare fråga från Robert Hannah bygger regeringens förvaltningspolitik på att myndigheterna i stor utsträckning själva – utifrån de mål och uppgifter för verksamheterna som riksdagen och regeringen fastställer – avgör hur verksamheten ska

organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets behov. Det gäller även i detta fall.

Som jag också tidigare framhållit är den årliga myndighetsdialogen en viktig del i regeringens uppföljning av och dialog med myndigheterna och syftar till att följa upp myndighetens verksamhet, ge en återkoppling och bedömning av resultatet och diskutera verksamheten i ett framåtblickande perspektiv.

Inom ramen för myndighetsdialogen med Statens museer för världskultur är myndighetens spridda lokalisering en av de aspekter av verksamheten som regelbundet ska följas upp. När en ny chef nu ska rekryteras till myndigheten är detta också en viktig aspekt. Det viktigaste är dock att den tillträdande chefen sammantaget har förutsättningar att utveckla innehållet i denna myndighets betydelsefulla verksamhet. Det gäller givetvis både verksamheten i Göteborg och verksamheten i Stockholm.

Utöver den ordinarie uppföljningen av Statens museer för världskultur beslutade regeringen den 5 mars att uppdra åt Statskontoret att utföra en analys av myndigheten med utgångspunkt i Statskontorets beprövade modell för myndighetsanalyser. En sådan analys utgör ett viktigt verktyg för att synliggöra den specifika myndighetens utvecklingsmöjligheter.

Statskontoret ska bland annat beskriva och analysera hur Statens museer för världskultur fullgör sitt uppdrag i förhållande till uppgifter och resurser, belysa om regeringens styrning är ändamålsenlig, belysa faktorer som är av särskild betydelse för effektiviteten i verksamheten och belysa faktorer som är särskilt viktiga att uppmärksamma för att Statens museer för världskultur ska ha förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag framöver.

I denna analys kommer givetvis frågor om myndighetens lokalisering och organisation att belysas liksom eventuella behov av att utveckla styrningen av myndigheten.

Statskontoret ska redovisa sina resultat senast den 30 oktober.

Anf. 156 ROBERT HANNAH (FP):

Herr ålderspresident! Tack, kultur- och demokratiministern, för svaret!

En rapport från 2014 av Västsvenska Handelskammaren och Sydsvenska Industri- och Handelskammaren visar att av 237 statliga förvaltningsmyndigheter finns – jag vill att du noterar det här, Alice Bah Kuhnke – 145 myndigheter i Stockholm. Jag vill också att du noterar att 4 myndigheter finns i Göteborg och att 3 myndigheter finns i Malmöregionen. 145 mot 4 mot 3, alltså.

Jag anser också att det är stor demokratibrist att förvaltningsjobb slentrianmässigt placeras i Stockholm, men det är än mer problematiskt när myndigheter fuskflyttar, i strid med sina instruktioner, och flyttar sin verksamhet och sitt säte till Stockholm, särskilt när det bara finns fyra myndigheter i Göteborg.

En av de fyra myndigheter vi talar om i dag är Världskulturmuseet. Kulturministern läste upp vad som anges i instruktionen och vad myndigheten har för uppgifter: att levandegöra världens kulturer, särskilda kulturer med ursprung utanför Sverige etcetera. I instruktionen står det också att myndighetens säte ska vara i Göteborg, eller hur?

Ändå har den tidigare intendenten flyttat över sju av åtta avgörande personer i ledningsgruppen till Stockholm, och hon befann sig endast 2 av 30 dagar i Göteborg. Jag förstår inte varför just ekonomiansvar, personalansvar, kommunikationsansvar, planeringsansvar och fastighetsansvar måste finnas i Stockholm när sätet finns i Göteborg.

Jag tycker att detta på något sätt är respektlöst mot Göteborg. Jag vill fråga kulturministern om hon inte anser att kompetensen för de här jobben finns i Göteborg, i sätet. Står kompetensen för ekonomiansvar,

personalansvar, kommunikationsansvar, planeringsansvar och fastighetsansvar inte att finna i Göteborg?

Nu söker man en ny chef till myndigheten, vilket är trevligt när folk flyttar på sig. Den nya tjänsten går inte att hitta på internet om man inte går in på Regeringskansliets hemsida, och den finns under Stockholm, inte under Göteborg. Utlysningen gjordes i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Det är tidningar som göteborgare inte läser. Jag kan meddela kulturministern att den tidning som göteborgare främst läser är Göteborgs-Posten. Det är den tidningen göteborgare läser.

Jag vill också upplysa kulturministern om att Miljöpartiet i sitt valprogram tydligt manifesterade att myndigheter inte ska centraliseras till Stockholm på det sätt som har skett.

Jag vill därför fråga dig, kulturministern, vad det för dig innebär att regeringen i instruktionen till myndigheten har bestämt att sätet ska finnas i Göteborg. Det är den ena frågan. Min andra fråga kan jag upprepa, så att du minns den: Står inte kompetensen för personerna i ledningsgruppen att finna i Göteborg? Måste de därför placeras i Stockholm?

Anf. 157 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! Tack, Robert Hannah, för frågorna! Jag har bra minne. Jag trodde däremot att interpellanten skulle komma med nya siffror. Men siffrorna 145–4–3 är lika sorgliga som tidigare.

Ledningen för Statens museer för världskultur ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt. Ledningen för myndigheten ska organisera verksamheten utifrån de ramar som riksdagen och regeringen beslutat. Det är också myndighetsledningen som har ansvaret att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild av verksamheten.

Myndighetsledningen har med andra ord också ansvar för den interna styrningen och den kontroll som man bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning.

Sedan har vi också Riksrevisionen, som på grundval av sin revision uttalar sig om årsredovisningen, att den ger en rättvisande bild av myndighetens verksamhet och ekonomi.

Utifrån dessa underlag och riktlinjer har regeringen det stora ansvaret att genomföra en gedigen myndighetsdialog. Den rödgröna regeringen har varit regering i dryga fem månader. Vi har ännu inte haft vår första myndighetsdialog med den myndighet vi talar om. Den kommer att ske under våren, då alla myndigheter kommer att ha sin regelrätta dialog.

Den förra regeringen – din regering, Robert Hannah, alliansregeringen – hade hela åtta långa år på sig att utvärdera, följa upp och ta ansvar för våra myndigheter. Med andra ord: Vi i den nuvarande, rödgröna regeringen kommer att ta vårt ansvar för att alla våra myndigheter gör det de ska. Om vi på grundval av de indikatorer vi har, i form av bland annat myndighetens rapportering, uppföljning, årsredovisning och inte minst dialogen, kan misstänka att myndigheten inte gör det man ska kommer vi att ta vårt ansvar att följa upp, utvärdera och agera. Så gör en ansvarsfull regering.

Anf. 158 ROBERT HANNAH (FP):

Herr ålderspresident! Min fråga till kulturministern var: Vad innebär det att regeringen i instruktionen har bestämt att myndighetens säte finns i Göteborg? Jag vill att du svarar på den frågan, kulturministern!

Anf. 159 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! För den rödgröna regeringen är det viktigt att hela Sverige lever och utvecklas, och det är viktigt, på riktigt, att vi har myndigheter över hela vårt land. Det kommer vi att visa med kraft under de kommande åren.

Statens museer för världskultur har sitt säte i Göteborg, och myndigheten har inte anmält något önskemål om att ändra detta förhållande.

Låt mig vara övertydlig och upprepa det jag tidigare i ett skriftligt svar sagt och som jag också inledde denna interpellationsdebatt med: Det finns inget som talar för att Statens museer för världskultur ska byta sätesort.

Den myndighetsanalys som Statskontoret nu genomför på den nya regeringens uppdrag kommer att lämna värdefull information om vilka åtgärder som den nya överintendenten kan behöva vidta avseende myndighetens interna organisation och vad regeringen kan behöva beakta när vi styr myndigheten. Regeringens särskilda utredare i den pågående Museiutredningen kommer också att se över de centrala museernas uppdrag och instruktionsstruktur.

Som jag även tidigare nämnt är Statens museer för världskulturs spridda lokalisering en av de viktiga aspekter av verksamheten som regelbundet följs upp och som ska följas upp i dialogen med myndigheten. Jag ser fram emot den dialogen.

Sammantaget bedömer jag att det i dagsläget inte finns skäl att genomföra ytterligare särskilda åtgärder.

Vad gäller annonseringen och rekryteringen av den nya överintendenten vill jag säga: Det ligger inte för den nya rödgröna regeringen att bryta mot regelverk och rutiner. Annonseringen av tjänsten har skett i enlighet med Regeringskansliets gängse rutiner, det vill säga genom annonsering i dagspress med nationell täckning samt via regeringens webbplats.

Anf. 160 ROBERT HANNAH (FP):

Herr ålderspresident! Det krävs inte någon raketforskare för att inse att myndigheten i praktiken har bytt sitt säte och arbetar från Stockholm. Det krävs inte ett geni för att förstå det. Jag tror att kulturministern är alldeles för smart och duktig för att inte inse att det är så.

Min fråga till dig har du fortfarande inte besvarat. Du läser bara upp text som du har tagit med dig. Vad innebär det att regeringen i instruktionen har angett att myndighetens säte ska finnas i Göteborg när det i praktiken inte gör det? I praktiken finns denna myndighet inte längre i Göteborg.

När man har flyttat över sju av åtta ledningstjänster till Stockholm och överintendenten befinner sig i Göteborg endast 2 dagar av 30 finns inte myndighetens säte längre i Göteborg. Det är ganska lätt att inse det.

Jag upprepar min fråga: Vad innebär det som står i instruktionen om att sätet ska finnas i Göteborg? Innebär det att man ändå kan flytta sju av åtta tjänster i ledningsgruppen till Stockholm och själv jobba från Stockholm?

Jag har fortfarande inte fått svar av kulturministern. Kan du svara på frågan, kulturministern?

Anf. 161 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr ålderspresident! Myndigheten vi talar om har sitt säte i Göteborg. Jag kan inte gå i god för eller i detalj redogöra för hur den tidigare regeringen följde upp, förde dialog med eller utvärderade sina myndigheter. Det gäller också de förändringar som skett under de åtta år som vi hade en borgerlig regering. Men jag vill gå i god för hur den nuvarande regeringen kommer att styra sina myndigheter, och jag ser fram emot att om tre och ett halvt år gå till val och också bli bedömd utifrån det.

Jag vill tacka Robert Hannah för interpellationen. Jag vill återigen poängtera att jag kommer att slå vakt om att den viktiga verksamhet som Statens museer för världskultur bedriver, utifrån sitt säte i Göteborg, är i Göteborg och att de får goda förutsättningar att utvecklas framöver.

Jag kommer att säkerställa att det departement som jag ansvarar för följer upp och stöttar myndighetens viktiga arbete i stort och den nya chefen specifikt. Jag kommer helt enkelt att ta det ansvar som en regering ska ta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2014/15:357 om behöriga lärare

Anf. 162 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr ålderspresident! Ida Drougge har frågat mig om jag instämmer i Statens skolverks alarmerande beskrivning när det gäller behörighetsläget för lärare. Ida Drougge har vidare frågat mig vad jag avser att göra för att Sverige ska få fler behöriga lärare.

Jag håller naturligtvis med Ida Drougge om att den bild av läraryrkets situation som framträder i Skolverkets rapport är oroväckande. Enligt en rapport från Skolverket lämnade var fjärde lärare yrket av andra skäl än pension under perioden läsåret 2006/07 till läsåret 2011/12 (*Beskrivande data 2012 – Förskola, skola och vuxenutbildning*, Skolverket 2013). Vidare är antalet sökande till lärarutbildningarna för lågt i förhållande till rekryteringsbehovet. Regeringens målsättning är därför att bidra till en positiv utveckling av läraryrkets status och attraktivitet så att lärarförsörjningen kan tryggas.

Det måste tas ett långsiktigt och samlat grepp kring rekryteringsfrågorna. För att åstadkomma detta kommer regeringen att initiera en nationell samling för läraryrket. Regeringen har påbörjat samtal med berörda aktörer om vad som gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, kan göras för att stärka och öka attraktiviteten för läraryrket.

En viktig del i arbetet med att öka läraryrkets status och attraktivitet handlar om insatser för att lärare ska kunna utvecklas i sitt yrke och för att öka lärarens löner. Statistik från OECD visar att svenska lärare i genomsnitt har lägre löner i förhållande till kolleger i andra jämförbara länder. Inom ramen för den nationella samlingen finns därför en särskild satsning på höjda lärarlöner. Någon motsvarande satsning återfanns inte i den budgetmotion som Moderaterna lämnade in till riksdagen.

En viktig del i arbetet med att öka läraryrkets attraktionskraft är att skapa mer tid för lärare att vara just lärare. Regeringen kommer att genomföra en översyn av de nationella proven och våra planerade satsningar på särskilt stöd och stöd, där exempelvis en läsa-skriva-räkna-garanti och insatser för fler speciallärare och specialpedagoger ingår. Det syftar bland annat till att frigöra mer tid för lärare att ägna sig åt det pedagogiska arbetet. Genom skolutvecklingsprogrammen kommer huvudmän och skolor att ges möjlighet att få stöd för att ytterligare effektivisera det administrativa arbetet. Vi vill vidare att fler ska anställas i svensk skola så att lärare får mer tid för sitt arbete och klasserna kan bli mindre i lågstadiet.

För att trygga lärarförsörjningen behövs också insatser i syfte att locka fler studenter att välja lärarutbildningarna. I dag har Skolverket ett uppdrag att bedriva en informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkena och de nya lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna (U2010/7661/S). Regeringen anser dock att detta inte är tillräckligt.

I budgetpropositionen för 2015, som vi lade fram men som avslogs i riksdagen, föreslog regeringen att medel skulle avsättas för en utbyggnad av lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna. En annan viktig insats var den generella kvalitetsförstärkning till lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna som regeringen föreslog. Vidare gjorde regeringen bedömningen att studerande på kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen inom matematik, naturorienterande ämnen eller teknik bör kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlen från och med den 1 juli innevarande år.

Som en följd av att riksdagen avslag regerings budgetproposition har det i dagsläget inte funnits tillräckliga ekonomiska förutsättningar för att genomföra alla dessa insatser som vi föreslog i budgetpropositionen för 2015 och som vi menar är nödvändiga för att vända utvecklingen när det gäller läraryrket.

Jag ser därför fram emot att få återkomma med förslag för att öka läraryrkets attraktivitet.

Anf. 163 IDA DROUGGE (M):

Herr ålderspresident! Det är såklart bra att ministern håller med om och delar den alarmerande bild som jag och Skolverket och många med oss ser kring lärarens situation i Sverige. Var femte lärare är i dag tyvärr obehörig. Avhoppet från lärarhögskolan är fortsatt höga. Utöver det söker inte tillräckligt många elever och studenter till utbildningar för att bli lärare framöver. Där är vi överens – det är positivt.

Det som jag tycker är problematiskt med ministrarnas svar, herr ålderspresident, är att många formuleringar är väldigt vaga. Regeringens målsättning är att bidra till en positiv utveckling, säger man. Det är

självlärt ingenting som någon kan vara emot. Men det är inte tillräckligt för att få bukt med de stora problem som vi har.

Det känns lite grann som att statsrådet kanske har lärt sig från valrörelsen, där han lovade att vända skolan på 100 dagar, och därför inte kan vara tillräckligt tydlig nu när det verkligen gäller.

Det mest konkreta som regeringen föreslår är samtal mellan fack och arbetsgivare, samling för läraryrket. Det är bra med träffar. Det är extra bra om det inte endast blir ord och fika utan leder till konkreta, mätbara mål som ger rätt resultat och som ger effekt. Jag tycker dock att det är viktigt att komma ihåg att regelbundna möten med arbetsgivare och fack alltid har skett.

Däremot verkar det vara så att ministern för tillfället inte prioriterar att träffa bland annat Friskolornas riksförbund, ett förbund som representerar ca 20 procent av landets elever och lärare. Därför undrar jag, herr ålderspresident, vad ministern har att säga till de arbetsgivare som inte vill vänta längre utan som vill börja nu. 168 dagar har redan gått.

Ministern menar att Alliansen inte har någon motsvarande satsning för att göra läraryrket mer attraktivt och för att höja lärares löner. Detta tycker jag är minst sagt oprofessionellt. Det stämmer inte. En lärare i en allianskommun tjänar mer varje månad än en som arbetar i en rödgrön kommun. Utöver det har vi i Alliansen motsvarande satsningar även på nationell nivå.

Jag tror att många med mig genomskådar denna lögn. Det handlar om karriärtjänster, skattefria examenspremier, mattelyft, läslyft och ytterligare fortbildningar. Vidare har vi likaväl som regeringen pengar för ökade anslag till lärarutbildningar och till fler platser.

Jag skulle vilja veta vad utbildningsministern kommer att göra för att fler ska vilja bli exempelvis matte- och NO-lärare. Där är bristen extra stor, och där saknar jag konkreta och tydliga förslag från regeringen.

Anf. 164 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr ålderspresident! Tack, interpellanten, såväl för interpellation som för inledande inlägg! Riksdagsledamoten Ida Drougge vet dock bättre än att använda rubriker i Aftonbladet som argumentation.

Vi hade en 100-dagarsplan för vilket arbete som skulle inledas på Regeringskansliet under de 100 första dagarna. Vi är väldigt nöjda med att vi hade det. Ska man kunna påbörja det arbete som behövs måste man nämligen veta vad det är man behöver sätta igång med först. En av de viktiga frågorna där handlar just om läraryrkets attraktivitet, och vi har följt den plan som var framtagen innan vi fick förtroendet av väljarna att bilda en ny regering.

Ska man vända ett skolsystem tar det dock längre än 100 dagar. Det globala analysföretaget McKinsey brukar tala om att man kan vända ett skolsystem på sex år – om alla drar åt samma håll. Det är just det som är viktigt att åstadkomma, det vill säga att arbetsgivare, lärare och stat tillsammans gör vändningen och drar åt samma håll. Det är själva poängen med den nationella samlingen för läraryrket.

Som Ida Drougge är inne på måste vi lyckas med fem saker om vi ska klara rekryteringen till läraryrket. För det första måste fler söka för att bli lärare, för det andra måste fler slutföra lärarutbildningen och för det tredje måste fler klara de första, avgörande åren i lärarutbildningen. Där är det i

dag många som lämnar, och därför är det särskilt oroväckande att signalen blir att de förändringar vi gjorde i behörighetsreformen under introduktionsåret har lett till att allt färre nyblivna lärare får ett introduktionsår.

För det fjärde måste vi få lärare att stanna länge och utvecklas i läraryrket snarare än söka sig vidare till andra jobb. I dag är uppemot 40 procent av de legitimerade lärarna i andra yrken, och var fjärde lärare har lämnat yrket av andra skäl än pension sedan 2006. För det femte måste vi locka tillbaka några av dessa lärare, genom att visa att skolan kan vara en attraktiv arbetsplats för den som är lärare men i dag verksam i ett annat yrke. För att lyckas med detta måste man dra åt samma håll. Man måste jobba tillsammans, och det är bakgrunden till den nationella samlingen.

Riksdagsledamoten säger att det alltid har varit möten med arbetsgivare och arbetsmarknadens parter, och det är sant. Men det är inte alltid så att mötena har haft ett år på sig att komma fram till en konkret plan för hur man ska öka läraryrkets attraktivitet. Tvärtom bjöd ju en av de två fackliga organisationerna för lärare till och med på tårta när vi initierade det här arbetet, för de såg att det var en stor seger för det de hade krävt – ett statligt ansvarstagande för att öka läraryrkets attraktivitet.

Ida Drougge efterfrågar konkretion i vad detta kan leda till, och det är tre saker som är särskilt viktiga. Den första är lönen. Vi är beredda att från nästa år lägga 3 miljarder statliga kronor på satsningar för att parterna ska kunna höja lärares löner och öka attraktiviteten att stanna i yrket. Det handlar om kontinuiteten i läraryrket; det var just den satsningen jag pekade på. Tyvärr saknades det i den moderata budgetmotionen.

Den andra saken är tid. Vi måste se till att lärare har tid att göra sina uppgifter och därmed också verktyg som matchar deras ansvar. Det är därför vi minskar de nationella proven, i överensstämmelse med en uppgörelse med de borgerliga partierna. Det är också därför vi ändrar reglerna för det särskilda stödet för att minska administrationen, och det är därför vi vill ha ett skolutvecklingsprogram för att effektivisera och hjälpa huvudmännen att minska den administration som har pålagts lärarna lokalt.

Den tredje saken är utbildning. Vi måste se till att vi har en väl och rätt dimensionerad lärarutbildning och goda villkor, särskilt för dem som studerar till bristyrken – till exempel speciallärare och specialpedagoger eller matte och teknik, där inte minst KPU-systemet är viktigt.

Avslutningsvis nämndes Friskolornas riksförbund. Vi har en dialog med Friskolornas riksförbund, och de ingår i samtalen i den nationella samlingen för läraryrket. De har deltagit i möten där. Jag är också glad om Friskolornas riksförbund genomför de löneökningar som de till exempel har lovat lokalt genom sina medlemmar.

Anf. 165 IDA DROUGGE (M):

Herr ålderspresident! Jag tror ändå att vi kan konstatera att Friskolornas riksförbund för tillfället inte känner sig lyssnade på och inte är särskilt nöjda med den kontakt som har varit med ministern angående möten och träffar.

Jag kan även konstatera att de tydligaste och mest konkreta förslag ministern framför är de förslag där den rödgröna regeringen och Alliansen är överens. För att nämna något tycker även vi att lärarnas löner behöver bli högre, och vi föreslår det genom ökade karriärtjänster, mer resurser och

högre löner för de lärare som vill göra karriär och anstränga sig lite extra. En förstelärare erbjuds exempelvis 5 000 kronor extra i lön varje månad. Väljer läraren därtill att arbeta på en skola och i ett område som har särskilt stora utmaningar blir lönen 10 000 kronor högre varje månad.

Vi har även skattefria examenspremier där man som student får 25 000 kronor för varje ämne man läser inom bristämnena. Totalt kan det bli 75 000 kronor. Utöver det får man ytterligare 50 000 kronor skattefritt, som en bonus, om man tar examen som speciallärare eller specialpedagog. Det kallar jag tydliga, konkreta förslag för att vi ska få fler lärare där bristen är som allra störst. Det saknas dock i regeringens förslag.

När det gäller mattelyft och ökad fortbildning motsvarande detta och när det gäller motsvarande läsa-skriva-räkna-satsningar och lågstadielyft är vi överens. Den stora skillnaden på de områden ministern tar upp är att vi vill införa detta nu, 2015. Det finns med i vår budget för 2015. Ministern och den rödgröna regeringen föreslår dock de insatserna först 2017. Vad är det som gör att satsningarna på lärares möjligheter att utvecklas i sin karriär och få extra fortbildning ska vänta till 2017 när vi har så alarmerande siffror som vi faktiskt har i dag?

Anf. 166 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr ålderspresident! Nej, det ska absolut inte vänta till 2017. Vi har i dag en budget där vi kan satsa på fortbildning, men just när det gäller fortbildningen är det inte riktigt i den omfattning regeringen hade önskat. Det var en av de saker som minskade med riksdagens budgetbeslut.

Det finns dock satsningar på fortbildning, och det är bland annat därför vi har lagt extra pengar till Läslyftet och kan genomföra flera andra fortbildningssatsningar samt fortsätta med fortbildningssatsningar under året. Vi har också pengar till fler anställda i de tidiga årskurserna, och jag träffar just nu kommuner för att diskutera hur det på ett bra sätt kan användas i kommunerna och vävas samman med deras investeringar i fler anställda. Där måste vi komma igång nu.

Sedan behövs det också regelförändringar. Ska vi göra ändringar i skollagen eller i annan lag eller förordning för att säkerställa en läsa-skriva-räkna-garanti måste det utredas. Den utredningen kommer att tillsättas inom kort, och förhoppningen är att nya sådana regelförändringar kan vara på plats 2017. Man behöver både göra investeringarna och göra de förändringar i struktur, kultur och organisation som behövs på en skola för att investeringarna ska landa rätt. Vi måste klara att göra båda sakerna.

Ida Drougge påpekar att vi är överens på flera punkter. Jag förstod inte om det var ett argument för eller emot det jag sa, men jag tycker att det är bra att vi är överens på flera punkter. Jag ser det som ett positivt steg för svensk skola att vi kan vara det. Jag upprepar att jag tror att de viktigaste sakerna för att höja läraryrkets attraktivitet är lön, tid och en bra lärarutbildning.

När det gäller lönen är vi överens om att man behöver göra lärarlönesatsningar, och jag tycker att karriärtjänstsystemet som infördes av min företrädare som utbildningsminister är bra. Jag tror att det är bra att kvalitetssäkra det, så att det verkligen blir en tjänst där man har möjlighet att arbeta med den kollegiala utvecklingen i samverkan med lärarkolleger. Jag tror dock inte att det räcker med det som fanns i det borgerliga förslaget, alltså att ytterligare 3 procent av lärarkåren skulle

kunna bli karriärlärare, utan jag tror att det därutöver behövs andra insatser för att arbeta för höjda lärarlöner.

Det är därför vi är beredda att lägga till 3 miljarder för nästa år, och det är därför vi nu sitter ned med parterna för att diskutera hur det ska vara möjligt. 3 miljarder är alltså mer än vad hela karriärtjänstsystemet sammanlagt kostar – det är ungefär dubbelt så mycket – så det är en ganska rejäl satsning på lärarlönesidan. Jag uppfattar Ida Drougges argumentation som att vi kan komma att bli överens om det också och att vi inte behöver se några förslag om neddragningar på den sidan i kommande borgerliga budgetmotioner.

Den andra delen handlar om tid. Ska en lärare verkligen få möjlighet att göra sitt jobb måste man också ha tid för arbetet, och här ser vi i till exempel Talis, OECD:s undersökning om lärares arbetsvillkor, att man upplever och har minskad tid för att förbereda och efterarbete sina lektioner och skapa kvalitet i mötet med eleverna. Där är det viktigt att titta på var man upplever att de största tidstjuvarna finns.

Ett sådant område är de nationella proven, där vi redan den här terminen har kunnat göra två nationella prov i sexan frivilliga. Det är den årskurs som har flest nationella prov, och ofta är det bara en lärare som har ansvar för alla de nationella proven. Vi ser också över de nationella provens hela omfattning för att gå mot digitalisering och central rättning. Detta är vi överens om.

Vi behöver förändra reglerna för det särskilda stödet, som man i dag upplever mycket administration kring. Vi måste också hjälpa huvudmän och rektorer med hur de kan minska den administration som de har kunnat lägga på sina medarbetare.

Den tredje saken handlar om utbildning. Vi måste både bygga utbildningen så att den generellt sett håller hög kvalitet, vilket är viktigt, och jobba särskilt med de utbildningar där vi har stor brist. Jag är tveksam till att examenspremier löser problemet och skapar den attraktivitet i läraryrket som Ida Drougge tror. Jag tror mer på en bättre ersättning under den tid man studerar, och det var därför vi hade förslag i vår budget för till exempel KPU-lärare och tittar på det för speciallärare.

Anf. 167 IDA DROUGGE (M):

Herr ålderspresident! Det är självklart positivt att ministern och jag till stor del är överens om en hel del satsningar. Det jag ville poängtera är att det endast är i dessa satsningar som ministern är tydlig med vad regeringen vill medan det på andra punkter används formuleringar om målsättningar för att bidra till en positiv utveckling och öka attraktiviteten eller att vi ska jobba tillsammans för att på sikt hitta mål för att öka attraktiviteten. Det var min poäng.

Kommer ministern att fortsätta med karriärtjänsterna och utöka det systemet? Det är en relevant fråga med tanke på att ministern ser positivt på de satsningar som Alliansen gjorde tidigare och vill fortsätta att göra.

Möjligtvis har vi lite olika syn på vem som är arbetsgivare för våra lärare. Jag tycker inte att det är riksdag och regering som är det utan kommuner och privata aktörer. Därför ligger ansvaret ytterst på dem att höja löner. En bra ände att börja i är att höja lönerna för de lärare som levererar störst resultatökningar hos sina elever, för att premiera dem som ger det där lilla extra.

Återigen: Kommer ministern att fortsätta med karriärtjänster framöver och bygga ut det systemet? Hur vill Gustav Fridolin konkret få fler studenter att utbilda sig till och arbeta som mattelärare och NO-lärare? Där är bristen som allra störst.

Anf. 168 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr ålderspresident! På frågan om karriärtjänster har vi varit överens om en utbyggnad under 2016 och 2017 med statliga anslag motsvarande 17 000 förstelärare. Det motsvarar ungefär en förstelärare per lärarlag. Vi tycker att det är en ganska bra dimensionering av detta system.

I valrörelsen föreslog de borgerliga att det skulle läggas till ytterligare 3 procent av lärarkåren, och jag förstod det som att det upprepades i den budgetmotionen man väckte i riksdagen. Där vill vi i stället göra en stor satsning på lärarkåren generellt och se hur vi kan komplettera karriärtjänstsystemet med en satsning för kontinuiteten i yrket. Den är på 3 miljarder, vilket är ungefär dubbelt så mycket som hela karriärtjänstsystemet kostar. Det är alltså en ganska rejäl satsning som parterna nu tittar på hur man kan använda på ett bra sätt.

Ja, vi är överens om den utbyggnad av karriärtjänstsystemet som vi hela tiden har varit överens om. Därutöver vill vi göra denna satsning generellt, och vi tycker att staten bör vara med och ta ett sådant ansvar.

Det tycker vi av två skäl. Det ena skälet är att lärarnas löner började halka efter på den tiden när staten var arbetsgivare för lärarna. Vi kan inte titta åt andra hållet och hoppas att det ansvaret ska ligga på någon annan, utan vi var faktiskt som arbetsgivare till lärarna då delansvariga för att läraryrkets status började falla.

Det andra skälet är att vi inte stillatigande kan se på när lärarrekryteringen brister, när allt färre under så lång tid har valt att bli lärare och när vi ser att så många lärare har valt att lämna yrket. Då måste vi ta ansvar tillsammans med lärarnas arbetsgivare och arbetsmarknadens parter för att höja lärarnas löner.

Läraryrket kan inte bara ha hög status i högtidstalen; det måste också kunna ha det i lönekuverten. Det är anledningen till att vi gör denna särskilda och viktiga satsning.

När det gäller mattelärare har jag redovisat att vi till exempel vill förbättra systemet för ersättning för den som läser in mattebehörighet som KPU-lärare.

Överläggningen var därmed avslutad.

§ 23 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2014/15:88 Statens stöd till dagspressen

2014/15:91 En ny läkemedelslag

Skrivelse

2014/15:84 Riksrevisionens rapport om informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 mars

2014/15:412 Motionsridning som skattebefriad friskvård

av *Gunilla Nordgren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:413 Finansministerns uppfattning om ekonomiska drivkrafter

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:414 Valfärdens kärna

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:415 Ändring i offentlighets- och sekretesslagens och polis-datalagens bestämmelser

av *Finn Bengtsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:416 Parkeringsutredningen

av *Erik Andersson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:417 Rättssäkerheten hos Försäkringskassan

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:418 Grundutbildningen till läkare

av *Finn Bengtsson* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 mars

2014/15:324 Effektiv gemensam beredning av Solvens II

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2014/15:325 Regeringens möjlighet att pröva vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram

av *Anders Forsberg* (SD)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:326 Återupptagen översyn av Arbetsförmedlingen

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:327 Kameraövervakning vid Malmö synagoga

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 16.25.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 10
anf. 51 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 13 anf. 91 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 136 (delvis) och
av ålderspresidenten därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 5 Svar på interpellation 2014/15:250 om kortare handläggningstider för vapenlicens	3
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	3
Anf. 2 JOHAN HULTBERG (M)	4
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	5
Anf. 4 JOHAN HULTBERG (M)	5
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	6
Anf. 6 JOHAN HULTBERG (M)	7
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	7
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:220 om samförståndsavtal mellan Sverige och Saudiarabien	8
Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	8
Anf. 9 ALLAN WIDMAN (FP)	9
Anf. 10 GÖRAN PETTERSSON (M)	10
Anf. 11 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	10
Anf. 12 PYRY NIEMI (S)	10
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	11
Anf. 14 ALLAN WIDMAN (FP)	11
Anf. 15 GÖRAN PETTERSSON (M)	12
Anf. 16 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	12
Anf. 17 PYRY NIEMI (S)	12
Anf. 18 OLLE THORELL (S)	13
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13
Anf. 20 ALLAN WIDMAN (FP)	14
Anf. 21 OLLE THORELL (S)	15
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	15
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:238 om Fikru Maru	16
Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	16
Anf. 24 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	16
Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	17
Anf. 26 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	18
Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	18
Anf. 28 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	19
Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	19
§ 8 Svar på interpellation 2013/14:297 om ryska påtryckningar mot Sverige	20
Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	20
Anf. 31 ALLAN WIDMAN (FP)	20

Anf. 32	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	21
Anf. 33	ALLAN WIDMAN (FP)	21
Anf. 34	PYRY NIEMI (S)	22
Anf. 35	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	23
Anf. 36	ALLAN WIDMAN (FP)	23
Anf. 37	PYRY NIEMI (S)	24
Anf. 38	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	24
§ 9	Svar på interpellation 2014/15:314 om	
	kabinettsssekreterarens besök i Moskva	25
Anf. 39	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	25
Anf. 40	KARIN ENSTRÖM (M)	25
Anf. 41	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	26
Anf. 42	KARIN ENSTRÖM (M)	26
Anf. 43	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	27
Anf. 44	KARIN ENSTRÖM (M)	28
Anf. 45	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	28
§ 10	Svar på interpellation 2014/15:327 om Sveriges hållning	
	till Republiken Kina (Taiwan)	28
Anf. 46	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	28
Anf. 47	HANS ROTHENBERG (M)	29
Anf. 48	MARGARETA CEDERFELT (M)	30
Anf. 49	EVA-LENA JANSSON (S)	30
Anf. 50	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30
Anf. 51	HANS ROTHENBERG (M)	31
Anf. 52	MARGARETA CEDERFELT (M)	32
Anf. 53	EVA-LENA JANSSON (S)	32
Anf. 54	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	33
Anf. 55	HANS ROTHENBERG (M)	33
Anf. 56	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	33
	Ajournering	34
	Återupptagna förhandlingar	34
§ 11	Svar på interpellation 2014/15:363 om Sveriges	
	kandidatur till FN:s säkerhetsråd	34
Anf. 57	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	34
Anf. 58	SOFIA DAMM (KD)	35
Anf. 59	OLLE THORELL (S)	36
Anf. 60	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	37
Anf. 61	SOFIA DAMM (KD)	38
Anf. 62	OLLE THORELL (S)	38
Anf. 63	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	38
Anf. 64	SOFIA DAMM (KD)	39
Anf. 65	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	39
§ 12	Svar på interpellationerna 2014/15:277 och 290 om	
	särskild löneskatt för äldre	40
Anf. 66	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
Anf. 67	HELENA BOUVENG (M)	41
Anf. 68	JAN ERICSON (M)	41

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	42
Anf. 70 HELENA BOUVENG (M)	43
Anf. 71 JAN ERICSON (M)	44
Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	45
Anf. 73 HELENA BOUVENG (M)	45
Anf. 74 JAN ERICSON (M)	46
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	46
§ 13 Svar på interpellationerna 2014/15:280 och 288 om högre produktivitet och fler i arbete	47
Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	47
Anf. 77 NIKLAS WYKMAN (M)	48
Anf. 78 JAN ERICSON (M)	49
Anf. 79 LEIF JAKOBSSON (S)	50
Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	51
Anf. 81 NIKLAS WYKMAN (M)	52
Anf. 82 JAN ERICSON (M)	53
Anf. 83 LEIF JAKOBSSON (S)	54
Anf. 84 FREDRIK SCHULTE (M)	55
Anf. 85 INGELA NYLUND WATZ (S)	56
Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	57
Anf. 87 NIKLAS WYKMAN (M)	58
Anf. 88 JAN ERICSON (M)	58
Anf. 89 FREDRIK SCHULTE (M)	59
Anf. 90 INGELA NYLUND WATZ (S)	60
Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	60
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:281 om regeringens aviserade höjda skatter	61
Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	61
Anf. 93 ERIK ANDERSSON (M)	61
Anf. 94 NIKLAS WYKMAN (M)	62
Anf. 95 EVA-LENA JANSSEN (S)	64
Anf. 96 JAN ERICSON (M)	64
Anf. 97 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	65
Anf. 98 ERIK ANDERSSON (M)	66
Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M)	67
Anf. 100 EVA-LENA JANSSEN (S)	67
Anf. 101 JAN ERICSON (M)	68
Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (M)	68
Anf. 103 FÖRSTE VICE TALMANNEN	69
Anf. 104 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	69

Anf. 105 ERIK ANDERSSON (M)	70
Anf. 106 FREDRIK SCHULTE (M).....	71
Anf. 107 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	71
Ajournering	72
Återupptagna förhandlingar	72
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:287 om regeringens agerande gällande Efsi.....	72
Anf. 108 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	72
Anf. 109 JAN ERICSON (M)	73
Anf. 110 BÖRJE VESTLUND (S).....	74
Anf. 111 FREDRIK SCHULTE (M).....	75
Anf. 112 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	76
Anf. 113 JAN ERICSON (M)	77
Anf. 114 BÖRJE VESTLUND (S).....	78
Anf. 115 FREDRIK SCHULTE (M).....	78
Anf. 116 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	79
Anf. 117 JAN ERICSON (M)	80
Anf. 118 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	81
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:322 om beskattning av gåvor till välgörenhet	81
Anf. 119 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	81
Anf. 120 ERIK ANDERSSON (M)	81
Anf. 121 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	82
Anf. 122 ERIK ANDERSSON (M)	82
Anf. 123 NIKLAS WYKMAN (M)	83
Anf. 124 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	83
Anf. 125 ERIK ANDERSSON (M)	84
Anf. 126 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	84
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:291 om situationen i flygbranschen	84
Anf. 127 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	84
Anf. 128 ALI ESBATI (V).....	85
Anf. 129 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	86
Anf. 130 ALI ESBATI (V).....	87
Anf. 131 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	87
Anf. 132 ALI ESBATI (V).....	88
Anf. 133 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	89
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:298 om längre och tyngre lastbilar för att underlätta för handel och företag.....	89

Anf. 134 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	89
Anf. 135 LARS HJÄLMERED (M).....	90
Anf. 136 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	91
Anf. 137 LARS HJÄLMERED (M).....	92
Anf. 138 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	93
Anf. 139 LARS HJÄLMERED (M).....	94
Anf. 140 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	94
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:299 om den maritima strategin.....	95
Anf. 141 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	95
Anf. 142 HANS ROTHENBERG (M).....	95
Anf. 143 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	96
Anf. 144 HANS ROTHENBERG (M).....	97
Anf. 145 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	97
Anf. 146 HANS ROTHENBERG (M).....	98
Anf. 147 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	98
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:365 om utnämningsspolitiken när det gäller ledande positioner i Kulturdepartementets myndigheter.....	98
Anf. 148 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	98
Anf. 149 ARON MODIG (KD).....	100
Anf. 150 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	101
Anf. 151 ARON MODIG (KD).....	101
Anf. 152 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	102
Anf. 153 ARON MODIG (KD).....	103
Anf. 154 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	103
§ 21 Svar på interpellation 2014/15:377 om säkerställande att myndigheten Statens museer för världskultur har sitt säte i Göteborg	104
Anf. 155 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	104
Anf. 156 ROBERT HANNAH (FP).....	105
Anf. 157 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	106
Anf. 158 ROBERT HANNAH (FP).....	107
Anf. 159 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	107
Anf. 160 ROBERT HANNAH (FP).....	107
Anf. 161 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	108
§ 22 Svar på interpellation 2014/15:357 om behöriga lärare	108
Anf. 162 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	108
Anf. 163 IDA DROUGGE (M).....	109

Anf. 164 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	110
Anf. 165 IDA DROUGGE (M)	111
Anf. 166 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	112
Anf. 167 IDA DROUGGE (M)	113
Anf. 168 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	114
§ 23 Bordläggning	114
§ 24 Anmälan om interpellationer	115
§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar	115
§ 26 Kammarkens åtskildes kl. 16.25.	116

Tryck: Elanders, Vällingby 2015